

PM Rotel VIII (Dnr KS 2020/1252)

Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47)

Remiss från Socialdepartementet

Remisstid den 1 februari 2021

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Föredragande borgarrådet Jan Jönsson anför följande.

Ärendet

Utredningen Framtidens socialtjänst lämnar förslag som tillsammans skapar förutsättningar för en hållbar socialtjänst. Utredningens större förslag handlar om en förebyggande och lätt tillgänglig socialtjänst, om övergripande planering och planering av insatser, en kunskapsbaserad socialtjänst och om möjligheten att tillhandahålla insatser utan föregående behovsprövning.

Utredningen föreslår att en ny socialtjänstlag ska ersätta nuvarande lag och att karaktären av ramlag ska förstärkas i den nya lagen. För att göra lagen mer pedagogisk och överblickbar har lagen delats in i avdelningar. Eftersom socialtjänstlagen är en lag som ändras relativt ofta underlättar dessutom indelningen i avdelningar införandet av nya bestämmelser utan att den befintliga strukturen går förlorad.

Förslaget innebär att det i socialtjänstlagen införs en bestämmelse som anger vad som avses med socialtjänst för att tydliggöra vilka verksamheter som omfattas av lagstiftningen. Vidare används begreppet *insatser* genomgående och ersätter därmed *stöd och hjälp* och *sociala tjänster*. Vissa andra språkliga förändringar föreslås såsom att exempelvis *samarbete* ändras till *samverkan* och *missbrukare* ersätts med *personer med missbruk och beroende*.

Socialdepartementet har skickat ärendet på remiss till Stockholms stad för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, kultur- och nämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, äldrenämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Farsta stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor och Kommunstyrelsens pensionärsråd. Kommunstyrelsens pensionärsråd har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret ställer sig i huvudsak positiv till utredningens förslag Hållbar socialtjänst – en ny socialtjänstlag (SOU 2020:47).

Arbetsmarknadsnämnden ser positivt på att bland annat det förebyggande perspektivet ska genomsyra socialtjänsten, men vill också peka på att de samhällsekonomiska vinsterna som förslagen förväntas leda till kan komma att dröja.

Kulturnämnden förordar att samtliga socialtjänstakter bevaras.

Socialnämnden instämmer i många av utredningens förslag, bland annat att jämställdhet ska införas som mål, att förebyggande arbete bör få ett större fokus och att det i princip är av godo att möjliggöra för socialnämnden att erbjuda insatser utan behovsprövning.

Stadsbyggnadsnämnden delar utredningens bild av att det är viktigt att sociala frågor får påverka planeringen, men avstyrker förslaget om att införa ett krav om sociala aspekter i plan- och bygglagen.

Äldrenämnden ställer sig bakom utredningens förslag till ny socialtjänstlag.

Bromma stadsdelsnämnd ställer sig huvudsakligen positiv till utredningens förslag då de sammantaget gynnar utvecklingen av effektiva och kunskapsbaserade insatser av god kvalitet.

Farsta stadsdelsnämnd ser positivt på utredningens förslag, som bedöms bidra till en mer tidsenlig och flexibel lagstiftning, som kan möta föränderliga förutsättningar och behov över tid.

Kungsholmens stadsdelsnämnd ställer sig positiv till att översynen har gjorts och ser positivt på flera av de förslag som getts som kan bidra till en kunskapsbaserad socialtjänst med god kvalitet.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd anser att det är viktigt med ett nära samarbete mellan förebyggande och myndighetsutövande socialtjänst.

Skärholmens stadsdelsnämnd är positiv till flera av de förändringar som utredningen presenterar och instämmer i att det finns delar i lagen som behöver moderniseras.

Södermalms stadsdelsnämnd ställer sig positiv till utredningen och instämmer med dess slutsatser om att det lämnade förslaget kan bidra till social hållbarhet med individen i fokus och ett förebyggande perspektiv som ger människor lika möjligheter och rättigheter.

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor välkomnar ambitionen kring social hållbarhet samt ett ökat fokus på individen.

Mina synpunkter

Jag välkomnar till stor del utredningens betänkande som tar sikte på att förnya socialtjänstlagen och underlätta socialtjänstens arbete. Inte minst målsättningarna om tidigare insatser och en mer kunskapsbaserad socialtjänst är lovvärda. Att indelningen av regelverket utifrån olika grupper av personer som behöver stöd har tonats ned kan förhoppningsvis också motverka en fragmentisering av socialtjänsten och bidra till att den enskilde får ett bättre stöd utifrån sin helhetssituation.

Jag välkomnar också att jämställdhet har förts in som ett av de övergripande målen. Jag delar utredningens slutsats att mer kunskap behövs om genusbaserade skillnader i bemötande, insatser eller liknande. Jag ser en viss risk för att målet om att socialtjänsten ska främja jämställda levnadsvillkor riskerar att stanna vid en portalparagraf om det inte inom socialtjänsten finns en medvetenhet om vilka områden som är viktiga att arbeta med utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Jag vill lyfta fram några områden som behöver fördjupas jämfört med utredningens betänkande.

Det första området gäller skolperspektivet. Skolan är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för att förhindra att barn och unga hamnar i kriminalitet eller social problematik. All forskning visar även att tidiga insatser från socialtjänsten för barn och unga är ett effektivt förebyggande verktyg. För att uppnå detta behövs en välfungerande samverkan mellan skola och socialtjänst. Trots det så prioriterar inte nuvarande lagstiftning socialtjänstens möjlighet att stabilisera ett barns skolgång. Det har lett till ett ensidigt fokus vid stödinsatser kring familj och fritid, men inte skolframgång.

Här måste en ny socialtjänstlag ge ett tydligare uppdrag för socialtjänsten att stödja barnen att klara skolgången. Även andra lagrum måste ses över för att möjliggöra en effektiv samverkan mellan skolan, socialtjänsten och polisen kring barn och unga som behöver hjälp.

Det andra området gäller icke-behovsprövade insatser. Jag välkomnar i grunden att utredningen föreslår större möjligheter att sätta in insatser utan föregående behovsprövning, som ett sätt att öka tillgängligheten till socialtjänsten, och som ett komplement till individuellt anpassade och behovsprövade insatser. Det kan till exempel röra sig om rådgivning, familjesamtal eller annat stöd. Genom insatser som kan utföras utan behovsprövning ges en möjlighet att arbeta förebyggande och nå målgrupper som annars är svåra att nå eller motivera till hjälp.

I utredningen är det dock inte tydligt vilka insatser som avses, vilket bör förtydligas, inte minst då detta kan komma att resultera i betydande skillnader i vilka insatser olika kommuner väljer att erbjuda samt eventuella kostnadsökningar. Därför vill jag också betona vikten av tydliga ramar för hur insatserna utan behovsprövning kan göras så att rättssäkerheten för den enskilde inte påverkas, samt förslag på kontrollmekanismer av insatsgivare.

Det tredje området gäller möjlighet till uppföljning i barnärenden. Barn i hushåll med våld eller missbruksproblematik är ofta rädda för att berätta om sin situation. Detta gör deras fall svåra att utreda och kräver noggrann uppföljning över tid. I dag har socialtjänsten endast möjlighet att på eget initiativ följa upp barn i två månader efter att utredningen avslutats. Utredningen föreslår att denna tid förlängs till sex månader. Jag anser att det inte räcker. I dessa allvarliga ärenden måste socialtjänsten ha befogenhet att följa upp barnets situation och välmående under längre tid, minst ett år.

Det fjärde området gäller brottsofferstöd, inte minst till unga brottsutsatta och vittnen. Många unga brottsutsatta hotas, i samband med eller efter brottet, till tystnad. Det är ett alarmerande problem som tycks öka. Även om brottsutsatta idag är en särskilt utpekad grupp i socialtjänstlagen, räcker det inte till. Rätten till skydd behöver bli ännu tydligare i socialtjänstlagen och gränsdragningen mellan socialtjänstens och polisens ansvar behöver förtydligas. Även socialtjänstens ansvar för avhoppare från kriminalitet behöver förtydligas.

Vad gäller frågan om en separat äldreomsorgslag så noterar jag att regeringen redan tillkännagett att detta kommer att utredas vidare. Oavsett vilken ordning som väljs är det viktigt att lagstiftningen främjar en sammanhållen omsorg om den äldre, såväl mellan äldreomsorgen och övriga delar av den kommunala socialtjänsten, som mellan äldreomsorgen och den regiondrivna hälso- och sjukvården.

Jag välkomnar som sagt målsättningen om att socialtjänstens verksamhet ska bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet. Även om evidensbaserade metoder och

instrument har tillkommit under de senaste årtiondena finns det fortfarande ett stort behov av praktisk forskning inom socialt arbete. Det måste helt enkelt finnas vetenskap och beprövad erfarenhet att bygga verksamheten på. Staten måste ta ett ökat ansvar att finansiera forskning av relevans för socialtjänsten, ge kommuner förutsättningar att själva bedriva pilotprojekt och stötta implementering av effektiva metoder. Detta är inte minst viktigt utifrån målsättningen om en likvärdig socialtjänst i hela landet, i såväl mindre som större kommuner.

Socialtjänstlagen är en del av ett större sammanhang. Många angelägna reformer inom den sociala barn- och ungdomsvården ligger utanför utredningens direktiv, eftersom de faller under lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga. Det gäller inte minst frågan om ökade möjligheter att tidigt kunna sätta in insatser mot föräldrarnas eller ungdomens vilja, med polishandräckning om så krävs, innan det har gått så långt att ett omhändertagande blir nödvändigt. Här finns det utredningsförslag som har legat på regeringens bord utan åtgärd i flera år.

Det är också viktigt att beredningen av LSS-utredningen går hand i hand med den nya socialtjänstlagen när det gäller synen på kunskapsbaserat arbete, liksom frågan om särskilda avgifter vid ej verkställda beslut.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Stockholm den 20 januari 2021

JAN JÖNSSON

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. *Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag* (SOU 2020:47) del 1
3. *Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag* (SOU 2020:47) del 2

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden Karin Wanngård, Jan Valeskog och Emilia Bjuggren (alla S) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Remissen besvaras delvis med vad som sägs i stadens promemoria och därutöver med vad som anförts nedan.

Vår uppfattning är att alla som är i behov av grundläggande stöd och skydd från samhället ska få det. Det ska inte spela någon roll var man bor i Sverige för vilket stöd man får. Därför är det viktigt att kommuner verkar för att alla kan få rättssäkra, likvärdiga och lika tillgängliga insatser.

Översynen av socialtjänstlagen är efterlängtd. Behovet av en modernisering av lagstiftningen för att möta dagens samhälle är stor. Det är viktigt att en ny lagstiftning möjliggör ett arbete som utgår ifrån en helhetssyn på individen. För att detta ska kunna vara möjligt krävs det att marknadsorienterade styrningsmodeller som New Public Management får ge vika till

förmån för professionerna och deras kunnande. Vi är övertygade om att medborgarna kommer att få bättre stöd och skydd om tilliten till professionen är hög. Förslaget om att tillföra krav om att verksamheten ska bedrivas i överenskommelse med vetenskap och beprövad erfarenhet ligger helt i linje med vår uppfattning om hur kvaliteten i välfärden kan stärkas.

Vidare anser vi att det är positivt att utredningen förslår att målbestämmelserna ska kompletteras så att socialtjänsten ska främja jämställda levnadsvillkor. Med den tydliga jämställdhetsgrunden kan socialtjänstens insatser bidra till att jämställdhetsmålet om att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv kan uppnås.

Vi är övertygade om att sociala problem minskar om fokus läggs på det förebyggande arbetet. Forskning visar att tidiga och kunskapsbaserade insatser ska prioriteras för att varje individ ska få de bästa förutsättningarna genom livet. Tidiga och förebyggande insatser gör skillnad för den enskilde individen och leder till att spara på samhällets resurser på lång sikt. Därför är det glädjande att utredningen betonar vikten av att socialtjänsten lägger ett större fokus på det förebyggande arbetet. Vi ställer oss bakom utredningens förslag om att socialtjänsten ska ha ett förebyggande perspektiv och att den ska vara lätt tillgänglig. Med förslaget innebär det att den enskilde individen sätts i centrum och att samhället ska verka för att ingen ska behöva avstå från att söka stöd och skydd på grund av att den inte känner till var den kan få hjälp.

Det hade varit bra om utredningen hade berört hur betydelsefulla de ideella aktörerna är i arbetet för att tillgängliggöra socialtjänstens insatser för fler. De ideella aktörerna är viktiga samarbetspartner som med sin expertis och sitt nätverk kan bidra till att nya grupper nås och till att stärka det sociala arbetet. Alla söker sig inte till socialtjänsten när de behöver stöd och hjälp. Skälen kan vara olika men deras rätt att få stöd måste säkras och därför är det viktigt att kommunerna har en nära och god samverkan med civilsamhället.

Vidare hade det varit bra om utredningen tydligare lyft förstärkt samverkan mellan skola, förskola och socialtjänst i det förebyggande arbetet för att fånga upp barn och unga i riskzon. Förskolan och skolan är viktiga för att alla barn och unga ska få en trygg uppväxt med god hälsa och för att de ska rustas med skyddsfaktorer. En förstärkt samverkan får långsiktiga konsekvenser när man tillsammans kan hindra att unga hamnar i utanförskap och kriminalitet.

En av våra farhågor är att administrationen kommer att öka när högre krav ställs på dokumentation. Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkt måste tas tillvara: Med ökade krav på dokumentation finns även en risk för ökad administration och längre handläggningstider vilket speciellt inom det förebyggande arbetet skulle kunna leda till att insatser blir mindre lättillgängliga, om dessa inte undantas från dokumentationskravet. Utredningen menar att den ökade administrationen inte kan härledas till socialtjänstlagen. Vi menar att oavsett om de ökade dokumentationskraven kommer på grund av lagstiftningen eller Socialstyrelsens föreskrifter så måste något göras. Professionen måste ha tid för klienterna och brukarna.

Utvidgat ansvar för samhällsplanering behövs. Alltför många kommuner glömmer bort att det finns samband mellan den fysiska och sociala miljön. Därför är det bra med tydliggörande om kommunernas ansvar i att vara aktiva i planering för att tidigt kunna tillgodose medborgarnas behov. Det utvidgade ansvaret överensstämmer väl med målsättningen om att stärka det förebyggande arbetet.

Utredningens förslag om att insatser ska kunna tillhandahållas utan behovsprövning vilar på goda intentioner om en lätt tillgänglig socialtjänst. Vi sympatiserar med intentionerna men menar att de fackliga organisationernas invändningar som har framförts i yttrandet måste höras. Att utredningen utan en konsekvensanalys har föreslagit att insatser som till exempel korttidsboenden, skyddat boende för våldsutsatta, hem för vård och boende (HVB) och avhopparprogram ska erbjudas utan individuella behovsbedömningar är inte bra. Vi delar den uppfattning som har framförts av både de fackliga organisationerna och berörda förvaltningar inom Stockholms stad. Det finns en del insatser som inte är lämpliga att erbjuda utan behovsprövning och det finns en del som insatser som kan erbjudas genom förenklad biståndsbedömning.

Vi motsätter oss inte att kommunerna ska ha fler öppna verksamheter eller att uppsökande verksamheter ska utvecklas för att nå fler. Tvärtom så ser vi flera områden där insatser kan erbjudas utan behovsprövning. Staden kan till exempel utveckla arbetet för att nå fler som befinner sig utanför arbetsmarknaden och därmed tidigt kunna erbjuda arbetsmarknadsinsatser. Förenklad biståndsbedömning för hemtjänstinsatser till äldre är ett annat område som vi anser att samtliga kommuner ska kunna tillämpa. På så sätt kan äldres vardag underlättas samtidigt som anhöriga avlastas och mer tid för social samvaro ges.

Det vi skarpt motsätter oss är att en av de viktigaste principerna kommer att frångås, principen om att det är individens behov som avgör vilka insatser som ska ges. Om inte förslaget ändras kommer en resursförskjutning ske till de som inte har så stora behov på bekostnad av de som har stora stödbehov. Det grundläggande målet om likvärdighet och att socialtjänsten ska främja jämlikhet i levnadsvillkor kommer att fallera. För risken är stor att insatser till behövande och omsorgen om äldre som har stora stödbehov kommer att försämrats när undanträningseffekter uppstår till följd av en avskaffad behovsprövning.

Det innebär inte att vi inte ser brister i det nuvarande systemet. En fungerande behovsprövning är i grunden likvärdig och möter behov utifrån individens behov. Alltför ofta riskerar detta dock att vara en idealbild. I verkligheten möter den objektivt grundade biståndsbedömningen ofta faktorer som påverkar vilka möjligheter socialtjänsten har. Alltifrån tillgängliga resurser för själva biståndsbedömningen till vilka resurser, i bred bemärkelse, som finns för beviljad insats påverkar biståndsbedömningen. Under en stor del av 2000-talet har den offentliga ekonomin försvagats till följd av skattesänkningar vilka urholkat de resurser som funnits för att bevilja biståndsbedömda insatser. Detta i sin tur riskerar i många fall ha inneburit en mer restriktiv tolkning av lagstiftningen än den som var lagstiftarens ursprungliga intentioner. Det är i ett sådant läge lätt att se lösningen i att avskaffa behovsprövningen. Det är dock att bortse från andra insatser som behöver göras.

En avskaffad biståndsbedömning riskerar också vara ett förslag som utöver ovanstående invändningar även leder till kvarhållningseffekter och stora kostnader för kommunerna.

Socialförvaltningens formulering sammanfattar vår stora oro för konsekvenserna: Dessa risker bedöms särskilt stora om utredningens förslag att överlåta till privata utförare att bedöma om en insats som utföraren erbjuder ska kunna ges utan behovsprövning blir verklighet. Likaså ser förvaltningen en risk för ökad rättsosäkerhet för den enskilde om privata utförare ges möjlighet att påverka vilka de tar emot genom att hjälpa den enskilde att bedöma om det är rätt insats för personen ifråga.

Utredningen har inte tagit hänsyn till att kommunerna har begränsade resurser och att förslaget riskerar att leda till att kommuner inför tak för insatser som erbjuds till olika individer. Inte heller har utredningen tagit hänsyn till att likställigheten mellan kommuner och medborgare kommer att försvagas.

Istället för att föreslå en avskaffad behovsprövning för exempelvis korttidsboenden, skyddat boende för våldsutsatta, HVB och avhopparprogram borde den fortsatta lagstiftningsprocessen fokusera på förslag som bidrar till ökad måluppfyllelse avseende lagstiftarens intention för att säkerställa att de med stora behov ska få dessa tillgodosedda.

Vi hade förhoppningar om att utredningen skulle föreslå en särslagstiftning för äldreomsorg för att höja ambitionerna och stärka äldreomsorgens förutsättningar. En särskild rättighetsbaserad äldreomsorgslagstiftning, som tillförsäkrar äldre rätten till goda levnadsvillkor, inflytande över sin egen situation och garanterar en god vård och omsorg möjliggör för en äldreomsorg som ger ett liv i delaktighet och att äldre kan delta i samhällslivet på samma grund som andra.

Men istället antar den föreslagna nya socialtjänstlagen formen av en ramlag. Regeringen har aviserat att den vill ha en äldreomsorgslag och därför tillsatt en utredning i frågan. Det välkomnar vi. Det innebär att den föreslagna socialtjänstlagen behöver justeras innan riksdagens beslut för att harmonisera med en kommande äldreomsorgslag.

En tydlig lag med krav på stat, regioner och kommuner som anger inriktning och ambitioner för att garantera den enskilde rätt till individanpassad vård och omsorg samt stöd och service behövs. Det nuvarande begreppet ”skäligen levnadsnivå” har urvattnats mer och mer vartefter pengarna till välfärden inte räckt till och vi ser inte att den föreslagna ändringen till ”skäliga levnadsförhållanden” kommer att göra någon skillnad för den enskilde. Därför önskar vi att ”goda levnadsvillkor” istället ska användas.

Slutligen vill vi lyfta att det är bra att en ny socialtjänstlag får förtydligt barnrättsperspektiv. Flera av förslagen som syftar till att tillgodose barns rättigheter är bra. Vi vill särskilt lyfta förslaget att om förlänga tiden för socialnämndens uppföljning för barns situation. Det gäller dels när en utredning som gäller barns behov av stöd eller skydd avslutas utan beslut om insats, dels efter det att en placering i ett familjehem eller hem för vård eller boende har upphört. Det är bra att dagens bestämmelser om att uppföljningarna ska avslutas inom två månader förlängs till sex månader. På så sätt förstärks stöd och skydd av barn i vårt samhälle.

Reservation anfördes av borgarrådet Clara Lindblom (V) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Att delvis godkänna beslutet
2. Att därutöver anföra följande

Socialtjänstlagen är en av de hörnstenarna i den svenska välfärden som nu står inför en stor förändring. Det är länge sedan lagen sågs över så kan det vara tid för en uppdatering, vi är försiktigt positiva till huvuddelen av de förändringar som föreslås men tycker att det är negativt att man inte sett över ekonomiskt biståndet där det verkligen finns behov av ett större klientfokus och att barnperspektivet belyses. Dessutom är det negativt för utredningen att det redan innan den startade fanns riktlinjer som bakband den då den inte fick föra fram förslag som kan bidra till kostnadsökningar. Det anser vi försvagar utredningen.

Vi hoppas att den nya socialtjänstlagen kommer tillrätta med de problem vi som parti under flera år sett att socialtjänsten brottas med. Såsom detaljstyrning/ekonomistyrning, NPM, underfinansieringen, privatiseringen av myndighetsutövning och utförande av insatser istället för frigörande och förebyggande arbete. Vi hoppas att den nya lagen tar avstamp i personens perspektiv och de frågor som fackförbunden lyft fram och att klienten sätts i centrum.

Det finns fördelar med förslaget om slopade utredningskrav för många insatser exempelvis hemtjänst, ledsagning och föräldrastöd det sänker också tröskeln för att söka sig till socialtjänsten. Förhoppningsvis leder slopade utredningskrav också till en minskad detaljstyrning.

Vi anser inte att vissa insatser som kan vara extremt kostsamma likt en HVB-placering ska kunna föreslås utan en utredning, samtidigt som det fortfarande kommer krävas en utredning om en person vill ansöka om exempelvis pengar till julklappar som ligger utanför socialbidragsnorm.

Utredningens uttalade ambition är att stärka professionen men där professionens utredningar verkligen kan utgöra en viktig grund, exempelvis en HVB placering så vill utredningen slopa kravet. Detta anser vi ger dubbla signaler. Att extremt dyra placeringar nu ska kunna göras utan utredning till förmån för de privata företag som driver många av dessa hem, kommer också gå ut över kommunens ekonomi och i utredningen finns inget som kompenserar för detta.

Kommunerna ges nu en möjlighet att styra utbudet utifrån kostnadsmissiga ramar vilket leder till en ojämlikhet mellan kommuner och går ut över de medborgare som väljer att inte ta kontakt med en socialsekreterare. Detta kan leda till att endast resursstarka personer nyttjar socialtjänsten och de som inte är lika resursstarka blir utan insatser. Vi anser att det alla medborgare måste ha rätt till alla delar av det stöd som socialtjänstlagen utgör, så inte kommuner av kostnadsskäl skär bort delar av sina kostsamma stöd och då tvingar bort kostsamma grupper.

Vi hoppas att andemeningen med utredningen blir att socionomer kan fokusera på att skapa förutsättningar för att ägna sig mer åt förebyggande socialt arbete och mindre åt myndighetsutövning. Men då måste det fortsättningsvis också ges ekonomiska förutsättningar både från stat och kommun för att den nya lagen ska bli en ambitionshöjning.

I utredningens uppdrag har det ingått att lämna förslag som underlättar samverkan mellan kommuner enligt utredningen så framgår det redan av lagen vilket har lett till att det inte har utretts. Det tycker vi är synd då en rekommendation från utredningen hade varit värdefull då vi upplever att samordnare inom socialtjänstens områden har visat sig ge bra output.

Positivt med ett förtydligt barnrättsperspektivet genom att definiera begreppet ”barnets bästa” och bra att reglera att barn ska ha rätt till information, och att man måste förvissa sig om att barnet har förstått den information de får. Tidsramen för uppföljning av ett barns situation förlängs också från två till sex månader vilket vi ser som positivt. Tyvärr finns ingen som helst ambitionshöjning för alla de barn som lever med försörjningsstöd, ett stöd som knappt höjts under de senaste åren.

Barnombud ska nu utredas vidare istället hade hellre sett att det genomförs direkt i alla kommuner. Många kommuner i landet har redan barnombud och ombuden är väldigt viktiga framförallt för att slå vakt om placerade barns rättigheter.

Det är bra att brukarnas möjlighet att ha inflytande över och påverka socialtjänstens arbete ökar och att det blir ett reglerat bemötandet mellan socialtjänst och klient i den nya lagen.

Vi behöver verkligen stärka professionens ställning och hoppas att den nya lagen ska bli ett steg i den riktningen även om vi anser att utredningen inte nått hela vägen fram.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av Karin Wanngård, Jan Valeskog och Emilia Bjuggren (alla S) med hänvisning till Socialdemokraternas reservation i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av Clara Lindblom och Rashid Mohammed (båda V) med hänvisning till Vänsterpartiets reservation i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av Peter Wallmark (SD) enligt följande.

Vi ser mycket positivt på lagförslaget avsnitt avseende att Socialnämnden ska erbjuda stöd till brottsoffer i syfte att stödja och hjälpa personer som utsatts för brott och dennes anhöriga. Att hedersbrott och våld i nära relationer lyfts fram särskilt är värdefullt då dessa brott ska tas på stort allvar och utsatta ska ges stöd och förutsättningar att förändra sin situation.

Vi ställer oss något frågande till att inkomster till hemmavarande skolbarn över 21 år ska kunna beaktas vid bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd. På grund av rådande bostadsbrist i Stockholm är det många ungdomar som inte har möjlighet att flytta hemifrån. Vi ser här en risk i att dessa ungdomar kan komma att behöva försörja föräldrar som är i behov av ekonomiskt bistånd, vilket skapar en ännu högre tröskel till bostadsmarknaden för dessa ungdomar.

Det är positivt att Socialnämnden ska kunna begära att den som erhåller försörjningsstöd ska delta i av nämnden anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet, men det är tveksamt varför detta endast ska kunna ske under en begränsad tidsperiod.

Ersättaryttrande gjordes av Lisa Palm (Fi) enligt följande.

Feministiskt initiativ välkomnar att det nu tagits fram förslag på en ny socialtjänstlag då vi ser att flera av de ändringar som föreslås är både viktiga och nödvändiga. De förslag som finns om att socialtjänstens målbestämmelser kompletteras med att socialtjänsten också ska främja människors jämställda levnadsvillkor är mycket positiva.

Även ökat fokus på gott bemötande för den som kommer i kontakt med socialtjänsten är viktigt och nödvändigt. För att nå de grupper som i dagsläget står utanför socialtjänstens räckvidd eller de som har lågt förtroende för myndigheter kan fokus på bemötande vara avgörande. Vidare hoppas vi att detta kommer medföra konkreta insatser för att främja medarbetarnas kunskap om antirasism, diskriminering och minoritetslagstiftning samt leda till att hela socialtjänsten genomsyras av arbete kring bemötande med effekter på ökat förtroende för myndigheten och bättre möjlighet till hjälp för den enskilde.

Vi välkomnar även att utredningen understryker vikten av förebyggande arbete inom socialtjänsten, men önskar att detta konkretiseras. Det kan finnas tillfällen där beslut om ekonomiskt bistånd skulle kunna ha en förebyggande effekt, men där det idag inte är möjligt med rådande regelverk eller behov av praktiskt stöd för ensamstående föräldrar som kan verka förebyggande men idag många gånger saknas. Utöver det ser vi också positivt på att stöd kan ges till unga över 15 år även utan vårdnadshavares samtycke. Där behöver dock beaktande göras om den unge försätts i en svår sits eller i värsta fall riskerar hot eller våld genom att ta emot insatser mot vårdnadshavares vilja och då vill vi understryka att säkerhetsplanering behöver göras.

Slutligen så ser vi positivt på fler möjligheter till hjälp utan biståndsbedömning, men ser också risker med att exemplifiera skyddat boende som en möjlig insats utan biståndsbedömning. Det finns goda intentioner med en sådan möjlighet, exempelvis viljan att ge kvinnor och barn en snabb väg till skydd och stöd även för den som inte vill vända sig till myndigheter. Vissa risker med detta måste dock lyftas fram. I Stockholm görs inte upphandlingar eller ramavtal för placeringar på skyddat boende utan stadsdelarna har individavtal vilket ger möjlighet för socialtjänsten att välja ett skyddat boende som är anpassat efter klientens behov av skydd och stöd. Det är svårt för kvinnor att själva ha den kunskapen om vilket boende som bäst tillgodoser hennes behov. Vi ser också en risk att privata utförare kommer att använda möjligheten att göra skyddsbedömningar för att göra ekonomiska vinster, men också att kvinnojouren kan hamna i svåra avväganden om de själva ska göra bedömningen om vem som behöver skydd och hur länge skyddet ska fortgå. Dessutom behöver den som bor på skyddat boende ofta mycket praktisk hjälp när skyddet har upphört. Det är redan idag svårt att tillgodose och risken är överhängande att det blir ännu svårare om socialtjänsten kommer in först när skyddat boende avslutas.

Remissammanställning

Ärendet

Utredningen Framtidens socialtjänst lämnar förslag som tillsammans skapar förutsättningar för en hållbar socialtjänst. Utredningens större förslag handlar om en förebyggande och lätt tillgänglig socialtjänst, om övergripande planering och planering av insatser, en kunskapsbaserad socialtjänst och om möjligheten att tillhandahålla insatser utan föregående behovsprövning.

Utredningen föreslår att en ny socialtjänstlag ska ersätta nuvarande lag och att karaktären av ramlag ska förstärkas i den nya lagen. För att göra lagen mer pedagogisk och överblickbar har lagen delats in i avdelningar. Eftersom socialtjänstlagen är en lag som ändras relativt ofta underlättar dessutom indelningen i avdelningar införandet av nya bestämmelser utan att den befintliga strukturen går förlorad.

Förslaget innebär att det i socialtjänstlagen införs en bestämmelse som anger vad som avses med socialtjänst för att tydliggöra vilka verksamheter som omfattas av lagstiftningen. Vidare används begreppet *insatser* genomgående och ersätter därmed *stöd och hjälp* och *sociala tjänster*. Vissa andra språkliga förändringar föreslås såsom att exempelvis *samarbete* ändras till *samverkan* och *missbrukare* ersätts med *personer med missbruk och beroende*.

Socialdepartementet har skickat ärendet på remiss till Stockholms stad för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, kultur- och socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, äldrenämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Farsta stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor och Kommunstyrelsens pensionärsråd. Kommunstyrelsens pensionärsråd har inte inkommit med svar.

Innehållsförteckning	Sid
Stadsledningskontoret.....	11
Arbetsmarknadsnämnden.....	16
Kulturnämnden	18
Socialnämnden.....	19
Stadsbyggnadsnämnden.....	23
Äldrenämnden.....	24
Bromma stadsdelsnämnd	29
Farsta stadsdelsnämnd.....	31
Kungsholmens stadsdelsnämnd	38
Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd.....	42
Skärholmens stadsdelsnämnd	45
Södermalms stadsdelsnämnd	46
Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor	48

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 10 december 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ställer sig i huvudsak positiv till utredningens förslag *Hållbar socialtjänst – en ny socialtjänstlag (SOU 2020:47)*. Stadsledningskontoret anser att förslaget till ny socialtjänstlag i stora delar skulle bidra till arbetet med att nå kommunfullmäktiges mål om att i Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet och rättssäkerhet. Utredningen Framtidens socialtjänst lämnar förslag som tillsammans skapar förutsättningar för en hållbar socialtjänst.

Utredningens större förslag handlar om förebyggande och lätt tillgänglig socialtjänst, övergripande planering av insatser, kunskapsbaserad socialtjänst och möjligheten att tillhandahålla insatser utan föregående behovsprövning. Stadsledningskontoret uppskattar förslagen om ett större fokus på socialtjänstens förebyggande arbete, tydligare krav på kvalitetsarbetet genom vidgat krav på förebyggande av risk, att krav på uppföljningsarbetet förtydligas och lyfts in i kvalitetsbestämmelsen, bestämmelse om respektfullt bemötande samt användning av vetenskap och beprövad erfarenhet, uppföljning och förbättrad officiell statistik.

Stadsledningskontoret stöder utredningens skrivning om att socialtjänsten ska vara lätt tillgänglig. Det är viktigt att socialtjänsten deltar och ligger i framkanten av den digitala utvecklingen till exempel vad gäller ökad tillgänglighet och transparens och genom stärkt digital service. Utredningens förslag om förtydligande av ansvar för uppföljning är bra. Stadsledningskontorets delar bedömning om behov av ökat fokus på resultatutvärderad uppföljning.

Utredningen har övervägt om äldreomsorgen ska separeras från socialtjänsten genom en separat äldreomsorgslag, men ser inte att detta inte skulle vara till gagn för målgruppen äldre. Stadsledningskontoret uppskattar förslaget och instämmer i utredningens resonemang om att det finns risker för att det blir svårare att ha en helhetssyn på individen om sociala behov och

vård- och omsorgsbehov ska bedömas utifrån olika lagstiftningar, samt att en äldreomsorgslag i stora delar riskerar att bli en kopia av socialtjänstlagen

Förtydligat barnrättsperspektiv

Stadsledningskontoret ställer sig positiv till att bestämmelsen om barnets bästa förtydligas så att det framgår att barnets bästa kräver en *bedömning* och kompletteras så att det vid bedömningen ska hänsyn tas till barnets åsikter. Stadsledningskontoret ställer sig vidare positiv till utredningens förslag om att det ska anges i socialtjänstlagen att den som ger information till barn så långt det är möjligt ska försäkra sig om att barnet har förstått informationen. Stadsledningskontoret vill understryka att det är viktigt att dokumentera att detta har gjorts, samt när och hur.

Stadsledningskontoret är positivt till möjligheten att under förhandsbedömning ha samtal med barn utan samtycke från vårdnadshavare samt att det förtydligas att om barnet inte vill framföra sina åsikter så ska hans eller hennes vilja respekteras.

Stadsledningskontoret är positivt till att tiden för uppföljning av barnets situation efter att utredning avslutats utan beslut om insats respektive efter placering förlängs från två till sex månader. Nuvarande två månader är en alltför kort tid och begränsar socialtjänstens möjligheter att ge barn nödvändigt stöd och hjälp och verka för en stabil uppväxt.

Stadsledningskontoret ställer sig bakom utredningens förslag att regeringen ska tillsätta en utredning med uppdrag att se över nuvarande bestämmelser om gallring av barnakter. En sådan utredning bör ta del av Vanvårdsutredningens (SOU 2011:61) erfarenheter och synpunkter om arkivmaterial och dess betydelse. Stadsledningskontoret instämmer i utredningens resonemang om ifall gällande gallringsbestämmelser är förenliga med principen om barnets bästa, då de kan försvåra för barn att få information om sin uppväxt. Bestämmelserna kan även göra det svårt för socialtjänsten att, vid utredning av barn, få en helhetsbild av dess tidigare förhållanden. Det finns därtill en motsägelse i att barn, som tack vare och med hjälp av tidiga, förebyggande insatser inte behövt placeras, får sämre insyn senare i livet eftersom deras akter i dag gallrats.

Nedan följer förslag där stadsledningskontoret inte fullt ut delar utredningens förslag eller har kompletterande synpunkter och frågeställningar.

En ny socialtjänstlag

Förslagen om ändrad lagstruktur samt definitioner är i huvudsak bra. Beträffande struktur kan möjligen uppdelningen för avdelning 2 och 3 ytterligare ses över så att inte viktiga målsättningar får minskad roll i det individuellt inriktade arbetet. Ett exempel på detta är det föreslagna förtydligandet av förebyggande arbete som nu har sin tyngdpunkt i avdelningen 2. Det är viktigt att detta även får genomslag i avdelning 3.

När det gäller definitionen av socialtjänst i förhållande till socialtjänstens uppdrag saknar stadsledningskontoret ledning och stöd rörande det sysselsättningsskapande arbete som kommunernas socialtjänst idag bedriver beträffande olika målgrupper som står utanför statliga arbetsmarknadsåtgärder. Även om arbetsinriktade insatser ligger utanför utredningens uppdrag kan det vara problematiskt med förtydligande av definitionen socialtjänst, utan att inkludera och avgränsning för det aktuella arbetet berörs.

Socialtjänstens mål

Stadsledningskontoret är positivt till utredningens förslag att föra in jämställda livsvillkor som ett uttalat mål i socialtjänstlagen och delar utredningens uppfattning om att analysen behöver utvecklas utöver den könsuppdelade statistiken. Stadsledningskontoret vill poängtera att då jämställdhet och jämlikhet är två i sig viktiga och separata begrepp bör dessa behandlas därefter.

Stadsledningskontoret uppskattar utredningens förslag om tydliggörande av ansvar för förebyggande arbete. Det bör dock övervägas om detta ansvar inte också ska anges i lagtext inom ramen för avsnitt om individuella insatser.

Övergripande planering

Stadsledningskontoret ställer sig positiv till utredningens förslag som rör att en särskild social planeringsskyldighet ska föras in i plan- och bygglagen. Socialtjänsten har en viktig roll i samhällsplaneringen utifrån sina kunskaper om olika gruppers behov, sociala problem och hur det ser ut i kommunen. Inte minst är utredningens exempel belysande för detta när det gäller kopplingen mellan sociala miljöer och ungdomskriminalitet, där socialtjänsten är en viktig aktör inom det brottspreventiva området. Stockholms stad har genom riktlinjer utvecklat en struktur för samverkan mellan nämnder avseende bostadsförsörjning för grupper som kommunen har ett särskilt bostadsförsörjningsansvar för. Genom systematisk samverkan utvecklas kontinuerligt en gemensam förståelse av hur de olika perspektiven på samhällsplanering kompletterar varandra och bidrar till en långsiktigt hållbar utveckling.

Stadsledningskontoret delar utredningens bedömningar och välkomnar förslaget om att den särskilda avgiften ska tas bort. Motsvarande ändring behöver då göras inom lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Samma argument som utredningen har för att ta bort särskilda avgifter i socialtjänstlagen gäller även i hög grad inom LSS.

Kvalitet

Stadsledningskontoret ställer sig positiv till förslagen om tydligare krav på kvalitetsarbetet genom att det riskförebyggande arbetet föreslås omfatta alla verksamheter. Stadsledningskontoret anser också att förslagen om nya bestämmelser om respektfullt bemötande samt användning av vetenskap och beprövad erfarenhet, uppföljning och förbättrad officiell statistik är bra. En kunskapsbaserad socialtjänst förutsätter tillgång till relevanta analyser, statistik och forskning. Utan tillgång till sådan kunskap är det svårt för socialtjänsten att bedriva en verksamhet förenlig med kravet på vetenskap och beprövad erfarenhet. För att utveckla en kunskapsbaserad socialtjänst är kommunerna i behov av nationellt stöd. Socialstyrelsens möjlighet att behandla personuppgifter för nationell statistik ska därför utökas och utredningen föreslår en ny lag om socialtjänstdataregister vilket stadsledningskontoret uppskattar.

Stadsledningskontoret ser positivt på att tillsätta en utredning med uppdrag att göra en översyn av professionens roll och den nuvarande beslutsordningen inom socialtjänstens område. Danmark, Finland och Norge har genom reformer inom den sociala barnvården de senaste 25 åren ökat sakkunnigas inflytande på bekostnad av de förtroendevaldas. Organisationen ser olika ut men gemensamt i förändringarna har varit ledordet en ökad rättssäkerhet för enskilda. Frågan om beslutsordningen är viktig för frågor om kvalitetsutveckling och rättssäkerhet och kan inte frikopplas från arbetet med att fortsätta utveckla en kunskapsbaserad socialtjänst.

Särskilt om barn och unga

Socialregistret innehåller idag inte uppgifter om skälen till eller resultatet av insatser eftersom Socialstyrelsen inte får samla in sådana uppgifter. Mängdstatistiken om öppenvårdsinsatser är frivillig för kommunerna att rapportera och den är knuten till insats och inte till individ. Här skulle frågan om att utveckla användandet av kvalitativ data när det gäller effekt av insatser ur brukares perspektiv med fördel kunna finnas med i en kommande proposition. Genom personnummerbaserad uppföljning kan effektutvärderingsresultat knytas till uppgiven given insats medan mottagaren av stödet är anonym. Stadsledningskontoret menar att det är viktigt att socialtjänsten använder sig av resurseffektiva metoder och arbetsätt för att därigenom kunna frigöra resurser till att bland annat utöka det förebyggande arbetet.

Insatser till enskilda

Skälig levnadsnivå – skäliga levnadsförhållanden

Utredningen föreslår att begreppet skälig levnadsnivå ersätts med skäliga levnadsförhållanden. Stadsledningskontoret tror att detta kan leda till en bättre vägledning för biståndsprövningen, inte minst med hänsyn till att det nya begreppet kopplas till målbestämmelserna för respektive verksamhetsområde.

Insatser utan behovsprövning

Stadsledningskontoret är i huvudsak positiv till delar av utredningens förslag om befogenhet som innebär att socialnämnden kan besluta att en eller flera insatser ska tillhandahållas utan föregående individuell behovsprövning. Förslaget är ett viktigt steg för att göra socialtjänsten mer tillgänglig inom verksamheter som idag arbetar med uppsökande och öppna insatser som riktas till personer som kan vara svåra att motivera att ta emot insatser.

Stadsledningskontoret anser det dock inte lämpligt att förslaget även omfattar komplicerade och ofta kvalificerade insatser såsom skyddat boende för våldsutsatta, HVB för vuxna och avhoppningsprogram samt korttidsboende och dagverksamhet för äldre.

Erfarenhet visar att klienter både överskattar och underskattar sitt behov i en krissituation, vilket tydliggör behovet av en professionell bedömning. Insatserna är dessutom förknippade med stora kostnader. Förslaget om möjligheten att vara anonym är ytterligare en försvarande omständighet när det gäller dessa insatser. Ytterligare ett problem med förslaget när det gäller skyddat boende är att utredningen hänvisar till att skyddade boenden som drivs med avtal med kommunen omfattas av kvalitetskraven i socialtjänstlagen. Idag förekommer skyddade boenden i olika former och organisationer och det är inte alltid som det finns avtal om insatser i sin helhet. Förslaget innebär risk för ökad otydlighet och om det genomförs i sin helhet ser stadsledningskontoret behov av att skyddat boende behandlas som insats i den nya lagen.

Stadsledningskontoret ställer sig positiv till utredningens förslag om att socialnämnden ska få tillhandahålla insatser utan behovsprövning till barn som fyllt 15 år oberoende av vårdnadshavarens samtycke men ser samtidigt behov av ytterligare vägledning. Stadsledningskontoret anser att det saknas ett vidare resonemang i utredningen om vilka konsekvenser det kan innebära för enskilda barn, till exempel med lägre mognadsgrad, trots att barnet fyllt 15 år. Det blir viktigt att riktlinjer och tillämpningsanvisningar fånga detta för att inte riskera att förbise enskilda barn. Det är även viktigt att i det sammanhanget beakta att det kan innebära att barnet hamnar i en lojalitetskonflikt och att socialtjänsten agerar utifrån den bedömningen, i syfte att se till barnets bästa.

Förslag om att privata utförare ska pröva insatser

Stadsledningskontoret delar inte utredningens bedömning om att de privata utförarnas prövning av insatser inte skulle innebära myndighetsutövning samt att det inte är nödvändigt med besvärsmått om viss myndighetsutövning överlämnas till de privata utförarna. I utredningens argumenteras i denna del för att det skulle finnas ringa utrymme för bedömning för de privata organisationerna, om kommunen beslutar om riktlinjer beträffande rätt till insatserna. Enligt stadsledningskontorets mening är det dock inte realistiskt att kommunerna skulle kunna ge så preciserade riktlinjer som skulle krävas för exempelvis rätt till hemtjänststimmar vid omfattande behov eller för rätt till insats i form av HVB eller korttidsvård. Stadsledningskontoret anser att förslaget i denna del inte heller motsvarar officialprincipens krav på utredning. Det framgår inte heller av utredningen hur bland annat jävssituationer kan undgås när det är den privata organisationen som ska bevilja insatsen.

Stadsledningskontoret anser att förslaget riskerar att leda till enskilda behandlas olika både inom kommunen och i olika kommuner. Förslaget innebär risk för att rättssäkerheten för den enskilde minskar samt att kostnaderna ökar. Enligt stadsledningskontorets mening kan de fördelar som utredningen pekar på i denna del inte väga upp riskerna som det medför avseende att den enskildes rätt till insatser av god kvalitet inte uppfylls. Det får härvid understrykas att förslaget rör personer i utsatta situationer som kan ha svårt göra sin rätt gällande.

Stadsledningskontoret ser också en risk för kostnadsökningar genom att förslaget kan utgöra incitament för invånare i en kommun att söka sig till en annan kommun än hemkommunen, om inte hemkommunen erbjuder den aktuella insatsen utan behovsprövning.

Stadsledningskontoret anser sammanfattningsvis i denna del att utredningen underskattar risken för kostnadsökningar för kommunerna, vilket går emot en av utredningens utgångspunkter. Stadsledningskontoret ser en viss risk för undanträngning och överkonsumtion då förslaget kan leda till att det främst blir resursstarka personer som söker sig till de öppna insatserna, även risken för en kvarhållningseffekt ökar. Dessa risker bedöms särskilt stora om utredningens förslag att överlåta till privata utförare att bedöma om en insats som utföraren erbjuder ska kunna ges utan behovsprövning blir verklighet. Likaså ser stadsledningskontoret en risk för ökad rättsosäkerhet för den enskilde om privata utförare ges möjlighet att avgöra om en insats kräver behovsprövning eller ej, liksom att i dialog med den enskilde avgöra om en insats är rätt för personen i fråga eller ej.

Undantag från dokumentationsskyldighet

Stadsledningskontoret ställer sig också tveksam till förslaget att socialnämnden ska kunna besluta om undantag från dokumentationen. Exempelen på insatser där undantag kan göras avser allvarliga omständigheter i bland annat unga människors liv där det är viktigt med rättssäkerhet och att veta vad som har gjorts under insatsen. Det är också viktigt för den unge att senare i livet ska få förståelse för insatsen. Stadsledningskontoret ser även att en försvårande omständighet att få en heltäckande nationell statistik om kommunerna ska kunna besluta om att undanta insatser som ges utan individuell behovsprövning från dokumentationskravet. De uppgifter som kommunen kan undanta är uppgifter om personnummer, namn och adress och rör insatser inom våld i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck, missbruk och prostitution. Det skulle i praktiken innebära att dessa insatser faller utanför det nationella socialtjänstdataregistret.

Vidare ser stadsledningskontoret risker med att överlåta till privata utförare att samla in och sammanställa uppgifter på individnivå och att den systematiska uppföljningen riskerar att bli lidande. Det är angeläget att Socialstyrelsen får i uppdrag att ta fram ett förslag på hur myndigheten kan utveckla stödet till kommuner för systematisk uppföljning och stärka det arbete i frågan som redan pågår. I det uppdraget är det viktigt att beakta det som utredningen skriver om att det idag mäts mycket i delar av socialtjänsten men att kunskapen om effekterna av insatser och kvaliteten på verksamheten trots det ofta är låg. Möjlighet att besluta om att insats inte ska dokumenteras kan därtill ytterligare förhöja risk för minskad rättssäkerhet samt kostnadsökning.

Samverkan, ansvarsfördelning och vissa andra frågor

Allmänna bestämmelser om delegering av ärenden inom en kommunal nämnd finns i 6 kap. kommunallagen (2017:725), förkortad KL. Dessa bestämmelser är tillämpliga även för socialnämnden, vilket framgår av 10 kap. 1 § SoL. I syfte att klargöra förhållandet mellan kommunallagens och socialtjänstlagens delegationsbestämmelser föreslår utredningen att det förtydligas i socialtjänstlagen att delegationsbestämmelserna i socialtjänstlagen har företräde framför delegationsbestämmelserna i kommunallagen. Stadsledningskontoret anser att detta är positivt men att det finns behov av klargörande vad gäller återrapportering av beslut till nämnden enligt bestämmelserna i 6 kap. 40 § KL, när beslut har fattats med stöd av delegation enligt SoL

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 8 december 2020 följande.

Arbetsmarknadsnämnden beslutade att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt svar på remissen.

Reservation anfördes av Salar Rashid m.fl. (S), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Rashid Mohammed m.fl. (V), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Farida Al-Abani (Fi), *bilaga 1*.

Arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 26 november 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Arbetsmarknadsförvaltningen utgår i sitt förslag till remissvar huvudsakligen från de delar av utredningen som direkt berör eller bedöms få konsekvenser för arbetsmarknadsnämndens uppdrag.

Förnyad lagstiftning och övergripande mål

Arbetsmarknadsförvaltningen välkomnar utredningens förslag på ny socialtjänstlag och anser att förslagen bidrar till ökad tydlighet samt en mer individbaserad och inkluderande lagstiftning. Att lagstiftningen ska utgöra en ramlag är positivt, men förutsätter samtidigt att medarbetarna har rätt kompetens och rätt förutsättningar att arbeta utifrån lagen. Förvaltningen ser särskilt positivt på de övergripande perspektiven med jämställdhet, tillgänglighet och förebyggande arbete som utredningen föreslår att ska ingå i socialtjänstens mål och genomsyra all verksamhet. Att kommunen enligt socialtjänstlagen ska arbeta med dessa perspektiv ökar likvärdigheten mellan kommuner och främjar individens tillgång till en socialtjänst av god kvalitet i hela landet.

Utredningens förslag om att förtydliga ansvarsfördelningen mellan kommunfullmäktige och socialnämnden ser arbetsmarknadsförvaltningen som mycket positivt och klargörande. Särskilt i större städer, där socialtjänst utförs av flera olika nämnder, skulle förslaget ytterligare förtydliga förhållandet mellan de olika nämnderna och ansvarsfördelningen mellan dessa.

Kvalitetsarbete

Även utredningens förslag på ett tydligare fokus på kvalitetsarbete och en socialtjänst som bygger på forskning och beprövad erfarenhet välkomnas av arbetsmarknadsförvaltningen. Dessa förslag ger goda förutsättningar för att ytterligare utveckla kvalitetsarbetet och bidrar även till ökad likvärdighet för individen samt bättre möjligheter att genom uppföljning och utvärdering säkerställa att insatserna leder till goda resultat. Samtidigt är det viktigt att beakta att socialtjänst är ett relativt nytt forskningsområde och att det inom vissa områden saknas tillräcklig forskning som kan användas som underlag för metoder och tillämpning.

Arbetsmarknadsförvaltningen ser även positivt på att utredningen lyfter ett gott bemötande som ett angeläget område att vidareutveckla inom ramen för kvalitetsarbetet.

Insatser utan behovsprövning

Arbetsmarknadsförvaltningen vill särskilt lyfta möjligheten att erbjuda insatser utan individuell behovsbedömning som ett positivt förslag. Från ett arbetsmarknadsperspektiv är det förebyggande arbetet på individnivå av stor vikt för att förhindra arbetslöshet och ett långsiktigt

utanförskap, och genom att sänka trösklarna och öka tillgängligheten ser arbetsmarknadsförvaltningen möjlighet att nå en bredare målgrupp och tidigt kunna erbjuda insatser. Med en utökad möjlighet att tillhandahålla insatser utan behovsprövning kan insatser erbjudas tidigt och utifrån den enskildes förutsättningar och behov, och på så sätt bidra till att öka möjligheten att erbjuda rätt insats vid rätt tidpunkt. Detta har speciellt i det uppsökande arbetet som arbetsmarknadsförvaltningen bedriver visat sig vara av stor vikt, bland annat för att kunna ta tillvara på individens motivation och skapa tilltro

Arbetsmarknadsförvaltningen ser även positivt på möjligheten att föra dokumentation även för insatser som inte föregås av en individuell behovsprövning. Möjligheten att föra dokumentation skulle skapa bättre förutsättningar för att ge individen ett sammanhållet stöd samt för att utveckla och kvalitetssäkra arbetet som utförs. Arbetsmarknadsförvaltningen anser dock att det är viktigt att, i linje med utredningens förslag, göra det möjligt för kommunen att fatta beslut om att undanta vissa insatser från kravet på dokumentation, för att på så sätt säkerställa att dokumentationen inte blir en administrativ börda som strider mot principerna om en lättillgänglig socialtjänst med ett förebyggande perspektiv.

Arbetsmarknadsinsatser och samverkan

Utredningen lyfter det förebyggande perspektivet som ett viktigt utvecklingsområde, och arbetsmarknadsförvaltningen anser att arbetsmarknadsinsatser är en viktig del i detta arbete. Ett arbete bidrar med ekonomisk trygghet och möjlighet till försörjning, samtidigt som det även är ett viktigt sammanhang som kan motverka socialt utanförskap och främja inkludering i samhället. Arbetsmarknadsförvaltningen saknar detta perspektiv i utredningen och anser att ett individuellt stöd för att fler personer ska komma i arbete och studier tydligare bör lyftas som en del av socialtjänstens insatser, då socialtjänstlagen är den lag som tydligast ger kommuner vissa befogenheter på arbetsmarknadsområdet.

Arbetsmarknadsförvaltningen saknar även en närmare diskussion om samverkan med Arbetsförmedlingen och hur denna påverkar kommunens möjligheter att tillhandahålla förebyggande insatser, t.ex. inom arbetsmarknadsområdet. En helhetssyn på individens sammantagna livssituation förutsätter att socialt stöd och insatser planeras i samverkan med andra parter och myndigheter, och i arbetet med arbetsmarknadsinsatser är Arbetsförmedlingen en central samverkanspart. I och med myndighetens pågående reformering finns även vissa frågetecken kring om utredningens förslag på definitionen av begreppet *insatser* och dokumentation av icke behovsprövade insatser skulle kunna anses krocka med de av Arbetsförmedlingen upphandlade insatserna. Detta skulle kunna få konsekvenser på individnivå om enighet saknas kring huruvida kommunens insatser får kombineras med Arbetsförmedlingens insatser.

Konsekvenser

Av utredningens analys av konsekvenser framgår att förslagen inte innebär en ambitionshöjning och att de därför inte heller bör medföra några större kostnader för kommunerna. Utredningen pekar även på bland annat Sveriges kommuner och regioners (SKR) roll i utvecklingsarbetet och föreslår att kommunerna ska få stöd i att utveckla nya arbetssätt och metoder, vilket också anses minska risken för ökade kostnader för utvecklingsarbete.

Arbetsmarknadsförvaltningen ser positivt på att bland annat det förebyggande perspektivet ska genomsyra socialtjänsten, men vill också peka på att de samhällsekonomiska vinsterna som förslagen förväntas leda till kan komma att dröja.

Förvaltningen anser det troligt att förslagen inledningsvis och under en övergångsperiod skulle kunna leda till ökade kostnader inom vissa områden, vilket är viktigt att betona även om förslagen på sikt förväntas minska kostnaderna. Att ställa om socialtjänstens verksamhet till att helt utgå från forskning och beprövad erfarenhet, och samtidigt utarbeta nya rutiner för kvalitetsarbete och uppföljning är förändringar som arbetsmarknadsförvaltningen ser positivt på, men förvaltningen vill samtidigt lyfta de relativt stora resurser som ett sådant förändringsarbete skulle kräva.

Utredningens förslag ger ett välkommet handlingsutrymme och lagstöd för att i högre utsträckning arbeta med bland annat uppsökande verksamhet och andra förebyggande insatser, men lagen ställer även höga krav på dokumentation, handläggning och samordning av ärenden i högre grad än idag. Med ökade krav på dokumentation finns även en risk för ökad administration och längre handläggningstider vilket speciellt inom det förebyggande arbetet skulle kunna leda till att insatser blir mindre lättillgängliga, om dessa inte undantas från dokumentationskravet.

Kulturnämnden

Kulturnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 15 december 2020 följande.

Kulturnämnden beslutar enligt förslag från Stadsarkivet:

1. Kulturnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Kulturnämnden förklarar beslutet omedelbart justerat.

Reservation anfördes av Mirja Räihä m.fl. (S), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Torun Boucher m.fl. (V), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Madeleine Kaharascho Fridh (Fi) som instämde i det särskilda uttalandet från Torun Boucher m.fl. (V).

Stadsarkivets tjänsteutlåtande daterat den 27 november 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsarkivet avgränsar sina synpunkter till de frågor som berör vårt verksamhetsområde nämligen dokumentation och gallring inom socialtjänsten.

Under avsnitt 19.10 behandlas gallring av personakter. Stadsarkivet stöder helt det resonemang som förs för att bevara socialtjänstakter. Socialtjänstlagen föreskriver idag att endast ett urval av akter bevaras. Anledningen till detta är främst integritetsskäl. Stadsarkivet anser att det argumentet inte riktigt bär då handlingarna omfattas av stark sekretess och sekretesstiden på 70 år enkelt kan förlängas. Att akter gallras för med sig en rad nackdelar. Personer i vuxen ålder som vill ta reda på och förstå vad som hände dem i barndomen då socialtjänsten varit inkopplad kan endast göra det om de råkar vara födda den 5.e 15.e eller 25.e, övriga akter gallras. Det är en orimlig ordning och Stadsarkivet möter regelbundet besökare som blir bestörta då de möts av beskedet att deras akt gallrats. Socialtjänstakter besitter vidare ett betydande forskningsvärde inte bara på individnivå utan också på samhällsnivå. Att en stor del av materialet gallras innebär att viktigt källmaterial för samhällsnyttig forskning försvinner. Att plockgallra som ordningen är idag innebär ett kostnadsdrivande arbete. Stadsarkivets bedömning är att det sammantaget i vart fall inte blir dyrare att bevara alla akter då det till stora delar innebär en enklare hantering.

Stadsarkivet förordar att samtliga socialtjänstakter bevaras. En enkel och rationell lösning vore att helt ta bort bestämmelser om gallring ur en kommande socialtjänstlag och låta gallring och bevarande av detta material omfattas av arkivlagens bestämmelser såsom ordningen är för i stort sett samtliga övriga handlingar hos kommuner.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 16 december 2020 följande.

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar till kommunstyrelsen på remiss om Hållbar socialtjänst - En ny socialtjänstlag.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Reservation anfördes av Karin Gustafsson m.fl. (S), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Jackie Nylander m.fl. (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Jan Jönsson (L), Ole-Jörgen Persson m.fl. (M), Mariana Moreira Duarte (MP), Michaela Hollis (KD) och Johan Kling (C), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Linnéa Vinge (SD), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Anna Rantala Bonnier (Fi), *bilaga 1*.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 27 november 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på många av de förslag som läggs fram av utredningen. Nedan följer först några punkter där förslag och bedömningar kommenteras i korthet. Därefter följer avsnitt som rör frågor där förvaltningen ser behov av att mer omfattande problematisera förslag och eller bedömningar.

Lagstiftningens disposition

Förvaltningen menar att lagförslagets disposition är logisk och tydlig. Förslag till lagstiftningen är pedagogiskt och överblickbart.

Begrepps användning

Förvaltningen ställer sig bakom utredningens arbete med att utforma en mer enhetlig begrepps användning och menar att det är bra att begreppet insatser används genomgående, samt att *rådgivning* är en bättre benämning än nuvarande *råd*.

Tillgänglighet

Förvaltningen stöder utredningens skrivning om att socialtjänsten ska vara lätt tillgänglig. Det är viktigt att socialtjänsten deltar och ligger i framkanten av den digitala utvecklingen t.ex. vad gäller ökad tillgänglighet och transparens och genom stärkt digital service. Förvaltningen vill dock framhålla vikten av att alla medborgare ska kunna ha kontakt med socialtjänsten, oavsett den enskildes digitala resurser och kunskaper.

Jämställdhet

Förvaltningen instämmer i utredningens förslag att föra in jämställda livsvillkor som ett uttalat mål i socialtjänstlagen. Jämställdhetsarbete inom socialtjänsten behöver få tydligare effekter i arbetet och förvaltningen delar utredningens uppfattning att könsuppdelad statistik inte är tillräckligt för att kunna identifiera och förstå eventuell ojämställdhet. I stället behöver skillnaderna analyseras dels utifrån om de är motiverade eller omotiverade utifrån den enskildes behov och önskemål, dels om skillnaderna är ett resultat av könsstereotypa föreställningar. Då jämställdhet och jämlikhet är två i sig viktiga och separata begrepp föreslår förvaltningen att de får varsin strecksats i paragrafen, istället för att som i förslaget vara på samma strecksats. Förvaltningen instämmer vidare i utredningens förslag att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att göra en fördjupad beskrivning och analys av aspekter av genusbias inom socialtjänstens område.

Äldreomsorgen

Förvaltningen instämmer i utredningens bedömning att äldreomsorgen även fortsatt ska regleras i socialtjänstlagen. Att skapa en särskild äldreomsorgslag skulle bland annat innebära sämre möjligheter till en helhetssyn där sociala behov och vård och omsorgsbehov hos den äldre ses i ett sammanhang.

Ansvarsfördelning mellan kommuner

Förvaltningen ser positivt på utredningens förslag att ändra ordningen avseende ansvarsfördelningen mellan kommuner i kap. 2a, så att det blir huvudregel att bosättningskommunen är ansvarig för insatser och vistelsekommunen även i lagstiftningen blir det undantag det i praktiken är idag.

Missbruk och beroende

Förvaltningen ställer sig positiv till att den kategoriserande termen ”missbrukare” förslås utgå ur socialtjänstlagen. I stället ska det i relevanta bestämmelser hänvisas till missbruks- och beroendevård. Förvaltningen instämmer i utredningens bedömning att det bör göras en samlad översyn av ansvarsfördelningen mellan kommuner och regioner i fråga om missbruks- och beroendevården.

Skälig levnadsnivå respektive skäliga levnadsförhållanden

Förvaltningen är tveksam till den föreslagna ändringen från ”skälig levnadsnivå” till ”skäliga levnadsförhållanden”. Att utredningen genom det nya begreppet vill lyfta fram vikten av helhetssyn och individuella bedömningar är positivt, då detta återkommande framhålls som brister i socialtjänstens handläggning vid granskning och tillsyn. Förvaltningen ser dock en risk i att den språkliga ändringen inte kommer att leda till någon reell förändring i socialtjänstens utrednings- och bedömningsarbete.

Förebyggande perspektiv

Förvaltningen anser att syftet och intentionen med utredningens förslag om att det förebyggande perspektivet ska lyftas fram i socialtjänstens arbete måste säkerställas ytterligare i den kommande propositionen. Detta för att minska risken att kommunerna nedprioriterar det förebyggande arbetet.

Samverkan

Förvaltningen ser positivt på utredningens resonemang för att underlätta samverkan bland annat mellan kommuner och regioner. Förvaltningen framhåller vikten av väl fungerande samverkan både inom kommunen, till exempel med skolan, förskolan och Jobbtorg, och med regionen, polisen, civilsamhället och andra viktiga aktörer.

Insatser utan behovsprövning

Förvaltningen ställer sig i princip positiv till förslaget att kommunen i större utsträckning än idag ska kunna erbjuda insatser utan föregående behovsprövning. Bland annat bedömer förvaltningen att det skulle öka socialtjänstens möjligheter att nå personer vi idag har svårt att nå, vilket utredningen också lyfter. Möjligheten att vara anonym kan också underlätta för vissa grupper som vi idag inte når, även om förvaltningen ser behov att avgränsa den möjligheten till vissa specifika insatser. Det kan till exempel vara stöd till personer som köper sex i syfte att de ska upphöra med det, eller stöd till personer som erbjuder sex mot ersättning. Förvaltningen anser att utredningen underskattar risken för kostnadsökningar, vilket går emot en av utredningens utgångspunkter. Förvaltningen ser också en risk för undanträngning och överkonsumtion då förslaget kan leda till att det främst blir resursstarka personer som söker sig till de öppna insatserna, även risken för en kvarhållningseffekt ökar. Dessa risker bedöms särskilt stora om utredningens förslag att överlåta till privata utförare att bedöma om en insats som utföraren erbjuder ska kunna ges utan behovsprövning blir verklighet. Likaså ser förvaltningen en risk för ökad rättsosäkerhet för den enskilde om privata utförare ges möjlighet att påverka vilka de tar emot genom att hjälpa den enskilde att bedöma om det är rätt insats för personen ifråga.

Förslaget att låta det vara upp till varje socialnämnd att inom vissa ramar bestämma vilka insatser som ska kunna ges utan behovsprövning är positivt på så vis att man kan utgå från

lokala förutsättningar och invånarnas behov står i fokus. En risk finns dock för minskad likställighet mellan kommuner.. Kombinerat med möjligheten att vara anonym riskerar detta att leda till kostnadsökningar då det finns incitament för invånare i andra kommuner att söka sig till en annan kommun än hemkommunen, om inte hemkommunen erbjuder den aktuella insatsen utan behovsprövning. Förvaltningen framhåller vidare vikten av tydliga ramar för hur insatserna kan ges och hur insatsgivare ska kontrolleras med mera.

Förvaltningen ställer sig positiv till utredningens förslag om att kravet på dokumentation skärps för insatser utan behovsprövning. Förslaget stärker den enskildes rättssäkerhet och är en förutsättning för uppföljning, verksamhetsutveckling och kvalitetsarbete. Förvaltningens tolkning är att samma gallringsregler ska gälla som för akter inom myndighetsutövning och biståndsprovade insatser. Vidare ser förvaltningen positivt på att insatser utan behovsprövning ska kunna avgränsas till vissa målgrupper, det är dock inte möjligt att kombinera med möjligheten för den enskilde att vara anonym.

När det gäller vilka insatser som ska vara möjliga att erbjuda utan behovsprövning gör förvaltningen en snävare bedömning än utredningen. Förvaltningen menar att skyddat boende för våldsutsatta, HVB för vuxna och avhoppprogram inte är lämpliga att erbjuda utan behovsprövning. Erfarenhet visar att klienter både överskattar och underskattar sitt behov i en krissituation, vilket tydliggör behovet av en professionell bedömning. Insatserna är dessutom förknippade med stora kostnader. Den föreslagna möjligheten att vara anonym är ytterligare en försvårande omständighet i förslaget när det gäller dessa insatser. Ett annat problem med förslaget när det gäller skyddat boende är att utredningen hänvisar till att skyddade boenden som drivs med avtal med kommunen omfattas av kvalitetskraven i socialtjänstlagen. Idag har endast ett fåtal kommuner upphandlat skyddat boende, vilket innebär att majoriteten av insatserna ges med individavtal, det vill säga att det finns inga generella avtal utan endast avtal kopplade till enskilda placeringar. Om en individ söker sig till ett icke kommunalt och icke upphandlat skyddat boende, utan att placeringen sker av socialtjänsten, omfattas inte boendet av socialtjänstlagens kvalitetskrav och personalen på boendet har inte heller skyldighet att göra orosanmälan för medföljande barn. Om utredningens förslag blir lag innebär det att skyddade boenden behöver upphandlas.

Förvaltningen ställer sig bakom förslaget att socialnämnden ska kunna bevilja insatser utan biståndsprovning till barn som fyllt 15 år oberoende av föräldrarnas samtycke. I propositionen bör ett resonemang om att det kan finnas en komplexitet för den unga att ta emot en insats som föräldrarna eventuellt motsätter sig finnas med.

Förvaltningen ställer sig vidare bakom utredningens förslag när det gäller dokumentationskrav av insatser och att samma huvudregel bör gälla vid genomförande av alla insatser. Det är viktigt att utforma hur och vad som ska dokumenteras. Förvaltningen är tveksam till förslaget att socialnämnden ska kunna besluta om undantag från dokumentationen. Exempelen på insatser där undantag kan göras avser allvarliga omständigheter i bland annat unga människors liv där det är viktigt med rättssäkerhet och att veta vad som har gjorts under insatsen. Det är också viktigt för den unge att senare i livet få förståelse för insatsen. Förvaltningen menar också att det i förslaget inte tydligt framgår vad som avses med ”rådgivning” och vad som räknas som ”insatser utan individuell behovsprövning”. Förvaltningen är positiv till förslaget att Socialstyrelsen ska få i uppdrag att se över sina föreskrifter och handböcker om handläggning och dokumentation.

Utredningen föreslår att lämplig myndighet ska få i uppdrag att följa upp och utvärdera bestämelsen om insatser utan behovsprövning om den införs, vilket förvaltningen ställer sig bakom.

Barn och unga

Barnets bästa

Förvaltningen menar att utredningens skrivning om att det i socialtjänstlagen ska anges att den som lämnar information till ett barn ska försäkra sig om att barnet har förstått informationen är viktig. Förvaltningen föreslår att det i kommande proposition ska framgå att uppgifter om att detta har gjorts, samt när och hur ska journalföras i barnets akt.

Samtal med barn

Förvaltningen är positiv till möjligheten att under förhandsbedömning ha samtal med barn utan samtycke från vårdnadshavare. Det är dock viktigt att i det sammanhanget beakta att det kan innebära att barnet hamnar i en lojalitetskonflikt och agera utifrån den bedömningen, i syfte att se till barnets bästa.

Barnombud

Förvaltningen ställer sig bakom utredningens förslag att frågan om barnombud bör utredas vidare.

Gallring av barnakter

Förvaltningen ställer sig bakom utredningens förslag att regeringen ska tillsätta en utredning med uppdrag att se över nuvarande bestämmelser om gallring av barnakter. En sådan utredning bör ta del av Vanvårdsutredningens erfarenheter och synpunkter om arkivmaterial och dess betydelse. Förvaltningen instämmer i utredningens resonemang om ifall gällande gallringsbestämmelser är förenliga med principen om barnets bästa, då de kan försvåra för barn att få information om sin uppväxt. Bestämmelserna kan även göra det svårt för socialtjänsten att, vid utredning av barn, få en helhetsbild av dess tidigare förhållanden. Det finns därtill en motsägelse i att barn, som tack vare och med hjälp av tidiga, förebyggande insatser inte behövt placeras, får sämre insyn senare i livet eftersom deras akter i dag gallrats.

Kvalitet

Vetenskap och beprövad erfarenhet

Förvaltningen instämmer i utredningens förslag om att det förs in i socialtjänstlagen att verksamheten ska bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet. Det är dock viktigt att beakta i propositionen att det idag inte finns så mycket forskning inom vissa av socialtjänstens områden. Verksamma metoder i arbetet mot våld i nära relationer, arbete mot hemlöshet, mot våldsbejakande extremism och delar av arbetet inom barn och unga respektive funktionsnedsättningsområdet är exempel på områden där forskning saknas eller behöver utvecklas ytterligare.

Systematisk uppföljning

Förvaltningen ställer sig bakom utredningens bedömning att utvecklingen av en kunskapsbaserad socialtjänst behöver stärkas liksom utvecklingen av den nationella officiella statistiken och Socialstyrelsens möjlighet att behandla personuppgifter för nationell statistik. Det är positivt att det föreslagna socialtjänstdataregistret även omfattar verksamhet som bedrivs med stöd av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Förvaltningen instämmer också i förslaget att komplettera 3 kap. 3§ SoL med krav på uppföljning. En försvårande omständighet i att få en heltäckande nationell statistik är det förslag på att kommunen ska kunna besluta att undanta insatser som ges utan individuell behovsprövning från dokumentationskravet. De uppgifter som kommunen kan undanta är uppgifter om personnummer, namn och adress. Insatser som skulle kunna undantas från dokumentationskravet är insatser som rör våld i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck, missbruk och prostitution. Det skulle i praktiken innebära att dessa insatser faller utanför det nationella socialtjänstdataregistret. Att överlåta till privata utförare att samla in och sammanställa eventuella uppgifter på individnivå innebär att den systematiska uppföljningen riskerar att bli lidande. Förvaltningen ser det som angeläget att Socialstyrelsen får i uppdrag att ta fram ett förslag på hur myndigheten kan utveckla stödet till kommuner för systematisk uppföljning och stärka det arbete i frågan som

redan pågår. I det uppdraget är det viktigt att beakta det som utredningen skriver om att det idag mäts mycket i delar av socialtjänsten men att kunskapen om effekterna av insatser och kvaliteten på verksamheten trots det ofta är låg. Det är angeläget menar förvaltningen att det som mäts är relevant och kan användas av verksamheterna.

Särskilt om barn och unga

Socialregistret innehåller idag inte uppgifter om skälen till eller resultatet av insatser eftersom Socialstyrelsen inte får samla in sådana uppgifter. Mängdstatistiken om öppenvårdsinsatser är frivillig för kommunerna att rapportera och den är knuten till insats och inte till individ. Här skulle frågan om att utveckla användandet av kvalitativ data när det gäller effekt av insatser ur brukares perspektiv med fördel kunna finnas med i en kommande proposition. Genom personnummerbaserad uppföljning kan effektutvärderingsresultat knytas till uppgiven given insats medan mottagaren av stödet är anonym. Förvaltningen menar att det är viktigt att socialtjänsten använder sig av resurseffektiva metoder och arbetssätt för att därigenom kunna frigöra resurser till att bland annat utöka det förebyggande arbetet.

Bemötande

Utredningen föreslår att ett krav på ett respektfullt bemötande utifrån den enskildes förutsättningar och behov införs i lagtexten, vilket förvaltningen ser som positivt. Förvaltningen vill lyfta att det är viktigt att bra metoder och verktyg används för kommunikation och stöd till personer som har svårt att uttrycka sin vilja.

Professionens roll

Förvaltningen ser positivt på att tillsätta en utredning med uppdrag att göra en översyn av professionens roll och den nuvarande beslutsordningen inom socialtjänstens område. I utredningen nämns att Danmark, Finland och Norge genom reformer inom den sociala barnvården de senaste 25 åren har ökat sakkunnigas inflytande på bekostnad av de förtroendevaldas. Organiseringen ser olika ut men gemensamt i förändringarna har varit ledordet en ökad rättssäkerhet för enskilda. Frågan om beslutsordningen är viktig för frågor om kvalitetsutveckling och rättssäkerhet och kan inte frikopplas från arbetet med att fortsätta utveckla en kunskapsbaserad socialtjänst.

Samhällsplanering

Förvaltningen välkomnar att utredningen lyfter socialtjänstens viktiga roll i samhällsplaneringen och bekräftar att stadens socialtjänst sitter på expertkunskaper om olika gruppers behov, sociala problem och hur det ser ut i kommunen. Inte minst är utredningens exempel betydande för detta när det gäller kopplingen sociala miljöer och ungdomskriminalitet och där socialtjänsten ofta anses vara en huvudaktör inom det brottspreventiva området. Hänvisningar till socialtjänstlagens bestämmelse om socialnämndens medverkan i samhällsplaneringen, eller till socialnämnden som aktör i dessa frågor, saknas i plan- och bygglagen och dess förarbeten. Trots denna avsaknad har staden utvecklat en struktur för samverkan mellan nämnder avseende bostadsförsörjning för grupper som kommunen har ett särskilt bostadsförsörjningsansvar för. Genom systematisk samverkan utvecklas kontinuerligt gemensam förståelse av hur de olika perspektiven på samhällsplanering kompletterar varandra och bidrar till en långsiktigt hållbar utveckling.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 10 december 2020 följande.

1. Stadsbyggnadsnämnden beslutar att överlämna kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.
2. Stadsbyggnadsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation anfördes av Jan Valeskog m.fl. (S), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Sara Stenudd m.fl. (V), *bilaga 1*.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 25 november 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsbyggnadskontoret delar utredningens bild av att det är angeläget att de sociala frågorna genomsyrar planeringsprocessen och att de påverkar utformningen av den fysiska miljön. Däremot avstyrker kontoret förslaget om förändringar i plan- och bygglagen.

I Stockholms översiktsplan lyfts perspektivet om social hållbarhet som en förutsättning för att staden ska kunna växa på ett hållbart sätt. Inom Stockholms stad finns också ett beslut om att använda sig av socialt värdeskapande analyser, SVA, i stadsutvecklingsprocessen. En SVA handlar om att, utifrån målen i översiktsplanen, belysa hur den föreslagna markanvändningen kan bidra till att förbättra stadsmiljön utifrån olika sociala perspektiv, samt möjliggör att de sociala frågorna integreras i stadsutvecklingen, exempelvis i detaljplaneprocessen. Kontoret arbetar också löpande tillsammans med andra förvaltningar inom staden, vilket är en förutsättning för att detta ska vara möjligt. Gällande de sociala frågorna har framför allt stadsdelsförvaltningarna en nyckelroll.

Kontoret avstyrker bl.a. på följande grunder utredningens förslag om att föra in ett krav om sociala aspekter i plan- och bygglagen:

- De sociala aspekternas påverkan på den fysiska miljön kan ändra sig snabbt. Tidsbegränsade användningar av en plats kan förändra mycket, liksom andra insatser som inte den fysiska planeringen har rådighet över. Det finns exempelvis positiva exempel på hur feriejobb för ungdomar kan ge en tryggare miljö i områden som tidigare präglats av ungdomskriminalitet och oroligheter.
- Kontoret har en farhåga om att statens kontroll av lagens efterlevnad skulle bli godtycklig och svårförutsägbar. Till skillnad från exempelvis risk och buller, finns inga motsvarande normer att sätta upp för sociala aspekter.
- Slutligen befarar kontoret att ett lagkrav på att arbeta med sociala frågor skulle riskera att fokus på arbetet förskjuts från det löpande utvecklingsarbetet till det rapporterade. För att säkerställa ett effektivt arbete för social hållbarhet är det viktigt att fokusera på hur aspekterna kan genomsyra stadsbyggnadsprocessen och inte bara planhandlingarna och dokumentationen, samt att kontinuerligt utveckla arbetssätt och metoder.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 16 december 2020 följande.

1. Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.
2. Äldrenämnden beslutar om omedelbar justering.

Reservation anfördes av Mirja Räihä m.fl. (S), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Robert Mjörnberg m.fl. (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Leif Söderström (SD), *bilaga 1*.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 26 november 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Äldreförvaltningen ställer sig bakom utredningens förslag till ny socialtjänstlag.

Äldreförvaltningen är positiv till förändringarna om att:

- Skapa en modernare struktur av socialtjänstlagen. Rubriksättning och indelning i avdelningar förenklar för läsaren att navigera i lagen. Förvaltningen upplever dock att det är många kapitel och många korta paragrafer, vilket initialt riskerar att skapa otydlighet.
- Lagens tillämpningsområde tydliggörs genom att det införs en bestämmelse i socialtjänstlagen som anger vad som avses med socialtjänst.
- Socialtjänstlagens portalparagraf och övergripande mål kompletteras med att socialtjänsten även ska främja människornas jämställda levnadsvillkor.
- Förtydliga bestämmelserna i 2 a kap. SoL om ansvarsfördelning mellan kommuner (bosättningskommun och vistelsekommun).
- Socialnämnden ges möjlighet att ändra ett beslut om fortlöpande insatser vid väsentligt ändrade förhållanden som är hänförliga till den enskilde.

Förvaltningen vill därutöver särskilt uppmärksamma nedanstående delar i utredningens förslag.

Enhetlig begreppsanvändning

En enhetlig begreppsanvändning medför en tydlig struktur och sammanhållen lagstiftning. Det är av betydelse att samma begrepp inte har olika innebörd i olika delar av socialtjänstens arbete. Detta inte minst för att uppnå en jämlik, jämställd och likvärdig socialtjänst samt för att få en hållbar socialtjänst. Äldreförvaltningen är positiv till att utredningens förslag till socialtjänstlag fokuserar på individens behov.

Att låta begreppet *insatser* vara centralt kommer kräva en viss omställning då insatser vanligen associeras till det stöd och den hjälp som är biståndsbedömd. Begreppet *service* används ofta för att beskriva det som inte omfattas av det som är biståndsbedömt och kommer kräva en viss omställning för att istället tala om *stöd och hjälp*, likväl som att begreppet *annan lättåtkomlig service* ersätts med begreppet *andra lättåtkomliga tjänster*. Förvaltningen ser inga hinder i dessa ändringar men vill uppmärksamma att viss begreppsförvirring kommer att finnas initialt.

Äldreförvaltningen uppmärksammar även att begreppet *närstående* tydliggörs och att *anhöriga* inkluderas i det. Att tala om *närståendestöd* medför även det en viss omställning och ett vidgande från att tala om anhörigstöd. Genom denna ändring kan andra närstående än anhöriga tänkas komma att omfattas på ett mer tydligt sätt.

Äldreförvaltningen är även positiv till att bestämmelserna om brottsoffer blir könsneutralt och till begreppet *brottsofferstöd*. Utredningens bestämmelser framhäver fortfarande mäns våld mot kvinnor, vilket är det vanligaste, men genom att göra bestämmelserna könsneutrala omfattar bestämmelserna på ett tydligare sätt även det våld som äldre kan utsättas för av till exempel närstående eller omvårdnadspersonal.

Förebyggande perspektiv och lätt tillgänglig socialtjänst

Utredningen menar att socialtjänsten behöver lägga större fokus på förebyggande arbete och att detta perspektiv ska genomsyra socialtjänsten på samtliga nivåer; samhälls-, grupp- och individnivå samt tillämpas av socialtjänstens beslutsfattare och yrkesverksamma.

Inom staden finns idag ett uppsökande arbete som både har ett förebyggande och informerande syfte. Det uppsökande arbetet är en del av ett förebyggande arbete tillsammans med aktiviteter som erbjuds på bland annat öppna mötesplatser och träffpunkter samt vad som kan

beviljas genom insatser till exempel i avlastande syfte för anhöriga. Äldreförvaltningen är positiv till denna nya inriktning i socialtjänstlagen.

Viljan att utveckla det förebyggande arbetet som helhet inom äldreomsorgen behöver förstås utifrån vinsten i varje enskilt fall, till exempel genom att insatser till den enskilde kan senareläggas eller genom att närstående för egen del behåller god hälsa. Förvaltningen anser, i likhet med utredningen, att det finns behov av stöd i utvecklingen mot en förebyggande och lätt tillgänglig socialtjänst.

Övergripande planering

Äldreförvaltningen är positiv till att större fokus läggs på kommunernas planering av insatser till grupper och enskilda samt att socialtjänsten särskilt ska beakta behovet av tidiga och förebyggande insatser. Förvaltningen tror att det kan komma att finnas behov av stöd i omställningen till ett större fokus på planering i enlighet med lagens bestämmelser.

Förändringen i skyldigheten att inrapportera ej verkställda beslut ändras från var tredje månad till var sjätte månad anser äldreförvaltningen kommer medföra en lättnad i det administrativa arbetet kring inrapporteringen.

Äldreförvaltningen är även positiv till att plan- och bygglagen (PBL) kompletteras med de sociala aspekterna i planläggningen och att det i PBL regleras att översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den sociala miljön.

Kvalitet inom socialtjänsten

Utredningen identifierar några områden som utgör förutsättningar för att kunna säkerställa god kvalitet i socialtjänsten, bland annat ett fungerande system för riskhantering, personalen och uppföljning. För att tydliggöra vikten av uppföljning och skapa bättre förutsättningar för god kvalitet inom socialtjänsten, föreslår utredningen att kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande ska följas upp, utvecklas och säkras. Utredningen föreslår även att det införs krav på att verksamheter inom socialtjänsten bedrivs utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet. Äldreförvaltningen delar utredningens mening i detta, men vill framhålla att det inte får innebära ett hinder för en individuell behovsprövning. Ökat krav på uppföljning, utveckling och att säkra resultat för att nå kvalitet förutsätter kunskap hos chefer och medarbetare. Förvaltningen vill, liksom utredning resonerat kring, även uppmärksamma att det kommer finnas behov av stöd för att nå dit.

Insatser till enskilda

Utredningen delar upp biståndsbestämmelsen i *bistånd för livsföringen* och *ekonomiskt bistånd*. Utredningen behåller sedan begreppet *skälig levnadsnivå* för ekonomiskt bistånd, men presenterar begreppet *skäliga levnadsförhållanden* för bistånd för livsföringen. Äldreförvaltningen är positiv till den här ändringen i lagstiftningen. Att resonera utifrån en skälig levnadsnivå inom äldreomsorgen kan vara problematiskt eftersom begreppet förutsätter en nivå vilken kan vara svår att förstå till exempel vid bedömning av den enskildes behov av stöd och hjälp för sin personliga omvårdnad. Förvaltningen ser inte att begreppet *skäliga levnadsförhållanden* kommer medföra några förändringar i behovsbedömningarna eller påverka kommunens kostnader eller intäkter, det handlar snarare om ett bättre anpassat begrepp.

Utredningen problematiserar kring ett eventuellt införande av begreppet *goda levnadsvillkor*. I lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, ingår begreppet i en reglering som sammantaget är avsedd att garantera vissa personer med funktionsnedsättning rättigheter som socialtjänstlagen inte på samma sätt ger dem. LSS har därför omnämnts som en ”pluslag”. I förarbetena till LSS betonas preciseringen av personkretsen och insatserna, inte begreppet goda levnadsvillkor. Utredningen framför att det därmed är svårt att bedöma vad enbart begreppet goda levnadsvillkor betyder vid en jämförelse mellan socialtjänstlagen och LSS. Äldreförvaltningen är enig med utredningen om detta och vill poängtera att ett eventuellt införande av begreppet goda levnadsvillkor kräver en tydlig definiering och ett klagörande av dess innebörd.

Äldreomsorgens värdegrund är väl etablerad inom stadens äldreomsorg. Förvaltningen ställer sig positiv till att även yngre personer kommer omfattas av dessa bestämmelser och att insatser därmed ska utformas så att det stärker den enskildes möjligheter att vara med och utforma utförandet av sina insatser.

Insatser utan behovsprövning

Utredningen föreslår en befogenhet som innebär att socialnämnden kan besluta att en eller flera insatser ska tillhandahållas utan föregående individuell behovsprövning. Denna möjlighet finns redan enligt nuvarande 4 kap. 2 a § om att erbjuda hemtjänst, men utvidgas nu genom utredningens förslag.

Äldreförvaltningen har förståelse för att utredningen vill kunna tillhandahålla insatser på ett enklare sätt för att minska den allmänna oviljan att ta kontakt med socialtjänsten. Förvaltningen ser dock svårigheter med att låta den enskilde vända sig direkt till den utförande verksamheten för att få en insats. För att den enskilde säkert ska känna till rätten att ansöka om bistånd anser utredningen att den utförande verksamheten ska informera den enskilde om detta. Äldreförvaltningen vill uppmärksamma att i flera fall kan olika former av biståndsbedömda insatser utgöra en helhet som sammantaget tillgodoser den enskildes behov. För att kunna informera om rätten att ansöka om bistånd krävs då att utföraren har grundläggande kunskap om socialnämndens olika insatser kan kombineras. Vidare behöver utformningen av informationen, hur och när den ska lämnas samt framförallt uppföljningen av fullgörandet av informationsskyldigheten klargöras för att den enskildes rättssäkerhet inte ska påverkas.

Förvisso förhåller det sig på det sätt som utredningen anger, det vill säga att det inte är fråga om myndighetsutövning när den utförande verksamheten tillhandahåller insatser utan föregående individuell behovsprövning. Utredningen nämner även att socialnämnden kan välja att själv handha administration och fördelning av insatser, vilket gör att den enskilde först behöver vända sig till socialnämnden för att få del av insatsen. Äldreförvaltningen uppmärksammar att däremot att utföraren trots detta inte enbart kommer hantera genomförande av insatser, utan även frågor som har anknytning till att kontrollera att den enskilde uppfyller socialnämndens villkor, som sedan resulterar i ett besked om huruvida den enskilde – just där och då – uppfyller villkoren för att ta del av insatsen på ett förenklat sätt, det vill säga utan behovsprövning.

Äldreförvaltningen anser att utredningens förslag till detta förfarande kan komma att bedömas som någon form av summarisk ärendehandläggning i rättspraxis, även om det som utredningen skriver inte påverkar den enskildes rätt att ta del av insatsen som sådan, eftersom denne när som helst kan ansöka om att få del av samma insats genom bistånd och socialnämnden är då inte bunden av utförarens besked. Förvaltningen anser alltså att utförarens besked kan komma att bedömas som ett förvaltningsbeslut. Detta innebär, enligt äldreförvaltningen, att rättssäkerheten för den enskilde riskerar att försämrats samt kan vara otillåtet enligt grundlagen.

Vidare är förvaltningen tveksam till valet av att inkludera korttidsboende i bestämmelsen ovan. Denna boendeform är inte ett stadigvarande boende, men omfattas av begreppet särskilt boende. Boendeformen beviljas idag till enskilda som ofta har omfattande behov av vård och omsorg, vilket även inkluderar hälso- och sjukvårdsinsatser. Gällande dagverksamhet så syftar det ofta till att bryta isolering eller avlasta närstående som vårdar. Att låta dagverksamhet tillhandahållas utan föregående behovsprövning kan medföra att kontakt med biståndshandläggare senareläggs och att den enskildes och närståendes sammantagna behov riskerar att bli upptäckta.

Avgifter

I nuvarande socialtjänstlag saknas stöd för socialnämnden att återkräva felaktig avgift för insatser enligt SoL, i de fall det framkommer att den enskilde undanhållit eller lämnat felaktiga uppgifter om inkomster, boendekostnader med mera. Äldreförvaltningen anser att en sådan

befogenhet, i likhet med återkrävande av ekonomiskt bistånd i form av försörjningsstöd, bör införas även för avgifter.

Åstadkomma rättelse

För privat tillståndspliktig verksamhet kan Inspektionen för vård och omsorg (IVO) återkalla tillståndet. Denna möjlighet att vidta åtgärder finns naturligtvis inte för verksamheter i kommunal regi, eftersom kommuner inte omfattas av tillståndsplikt. På samma sätt som Skolinspektionen kan ingripa med statliga åtgärder mot kommuner och regioner under motsvarande förutsättningar som när ett godkännande (tillstånd) gällande en enskild huvudman inom skola kan återkallas, anser äldreförvaltningen att det även bör finnas liknande befogenheter för Inspektionen för vård och omsorg (IVO) gällande kommunala utförare.

Äldreomsorgens reglering

Förvaltningen delar utredningens bedömning om att det finns starka skäl för regeringen att arbeta vidare med frågor om hur äldreomsorgens förutsättningar kan stärkas. Förvaltningen är enig med utredningen om att det finns flera fördelar med att äldreomsorgen regleras i socialtjänstlagen och det fortsatta arbetet bör göras inom ramen för den lagen.

Vidare ser förvaltningen svårigheter i hur en särlagstiftning ska kunna utformas utan att dubblera socialtjänstlagen eller att bli en ”pluslag” i likhet med LSS. Äldres behov av insatser utifrån till exempel missbruk, hemlöshet eller psykisk ohälsa, som redan inkluderas i socialtjänstens befintliga ansvarsområden enligt socialtjänstlagen, behöver även finnas med i en dubblad lag. I en ”pluslag” skulle det handla om att precisera rättigheter eller kvalitetskrav som i dag inte finns i socialtjänstlagen. Förvaltningen är enig med utredningen om att insatser och andra åtgärder inom socialtjänsten måste beakta varje enskild persons behov och förutsättningar oavsett ålder. En uppdelning på olika lagar främjar inte ett individriktat arbete.

Förvaltningen vill vidare uppmärksamma att det genomsnittliga antal år som en person lever i hög ålder har ökat över tid. I och med åldrandet behöver många stöd och insatser av kommunens socialtjänst. Detta innebär dock oftast inte att den enskildes andra behov och situationer upphör. Behov av till exempel hemtjänst debuterar ofta vid hög ålder, men det innebär inte att behovet inte kan finnas även för yngre personer som inte har uppnått pensionsålder, till exempel vid en tillfällig eller bestående funktionsnedsättning. En skiljelinje mellan två separata socialtjänstlagar, genom ålder, anser äldreförvaltningen inte är lämpligt då behovet av omsorg för att tillgodose personliga behov i den dagliga livsföringen är individuella. Äldreförvaltningen ser i likhet med utredningen att det för den socialt inriktade äldreomsorgen finns flera fördelar med en fortsatt reglering av äldreomsorgen i socialtjänstlagen och att det bör vara grunden för det fortsatta arbetet med äldreomsorgens reglering.

En stor utmaning för äldreomsorgen handlar ofta om samverkan och samarbete mellan kommunen och regionens primärvård och slutenvård. Utmaningar finns även internt inom socialnämndens socialtjänst i de fall äldre har andra behov av stöd och insatser än det som inbegrips inom hemtjänst, dagverksamhet eller särskilt boende för äldre. En särlagstiftning skulle kunna riskera att skapa avstånd inom kommunens socialtjänst och bidra till ökad rättsosäkerhet samt skapa hinder för samverkan. Äldreförvaltningen förespråkar en sammanhållen socialtjänst där äldreomsorgen är inkluderad. Förvaltningen anser inte att det finns skäl att införa en särlagstiftning för äldreomsorgen.

Jämställdhetsanalys

Utgångspunkten vid bedömning av rätten till bistånd eller andra former av insatser inom ramen för socialtjänstlagen är den enskilde och dennes behov, oavsett kön. Lagstiftningen gör ingen skillnad mellan kön och mot bakgrund till detta bedöms inte detta ärende ge konsekvenser för invånarna beroende på om de är kvinnor eller män. Däremot är det, som framgår av ärendet, viktigt att socialtjänsten uppmärksammar att våld i nära relation och andra övergrepp mellan närstående vanligen handlar om att en man utövar våld mot en kvinna som han har eller har haft ett förhållande med.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 17 december 2020 följande.

Bromma stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänstutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation anfördes av Johan Heinonen (S), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Johan Paccamonti m.fl. (M), Hanna Wistrand (L), Karl Persson (MP) och Mario Moya (KD), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Lillemor Samuelsson (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Anders Edin (SD), *bilaga 1*.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 27 november 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig huvudsakligen positiv till de förslag som läggs fram av utredningen. Utredningens intention att främja en hållbar socialtjänst med fokus på kärnverksamhet, att tillvarata professionens kunskap samt att bygga strukturer för kunskapsbaserade underlag för arbetet är av godo för att utveckla effektiva och kunskapsbaserade insatser av god kvalitet inom befintliga ramar.

Förvaltningen stöder utredningens resonemang om och vill särskilt framhäva vikten av att socialtjänsten, enligt utredningens förslag, ges möjlighet att arbeta och planera sin verksamhet utifrån ett förebyggande perspektiv. Detta då ett ökat förebyggande förhållningssätt torde leda till positiva effekter för så väl individer i behov av socialtjänstens stöd som att det på sikt kan bidra till minskade kostnader och ett effektivare resursutnyttjande för kommunen. Förvaltningen kan dock se en risk att förslaget initialt kan bidra till ökade kostnader då det tar tid att vända på fördelningen av resurser och hinna se effekter av det förebyggande arbetet. För att öka möjligheterna till att det förebyggande perspektivet blir en integrerad del av allt ordinarie arbete inom socialtjänsten, och därmed får verkligt genomslag i praktiken, anser förvaltningen att förslaget behöver framhävas ytterligare i den kommande propositionen.

Förvaltningen ställer sig positiv till att lagstiftningen ska tillämpa en mer enhetlig begrepps användning och anser att detta, i relation till de språkliga förändringar som genomförs, bidrar till att lagstiftningen blir enklare att förstå och på så sätt även blir mer lätt tillgänglig. Vidare anser förvaltningen att utredningens förslag om att tona ner lagstiftningens nuvarande målgruppsindelning är positivt då det tydliggör vikten av helhetssyn och underlättar en inriktning på personers individuella behov och förutsättningar.

Utredningen föreslår att kommunens ansvar att planera sina insatser vidgas till att omfatta alla enskilda, något även förvaltningen anser gynnar socialnämndens förutsättningar att i god tid kunna tillgodose behoven av insatser. Förvaltningen anser att bestämmelsen är till stöd för ökad autonomi gällande att anpassa utbudet av insatser efter de lokala förutsättningarna. Förvaltningen anser också att förslaget går i linje med utredningens intention om att stärka det förebyggande perspektivet. I relation till detta resonemang instämmer förvaltningen med utredningens förslag om att upphäva bestämmelserna om särskild avgift. Förvaltningen delar också utredningens analys av vilka orsaker som kan vara bidragande till att beslut inte verkställts.

Vad gäller förslaget om att socialtjänsten i ökad omfattning ska erbjuda insatser utan föregående behovsprövning anser förvaltningen att det finns flera frågeställningar som behöver beaktas innan förslagen inkluderas i den kommande propositionen. Förvaltningen kan se att det på vissa sätt är av godo att i större omfattning än idag erbjuda insatser utan föregående behovsprövning, främst vad gäller att öka tillgängligheten till insatser för den enskilde och för att underlätta för socialtjänsten i handläggning som rör insatser likt de som idag tillhandahålls inom ramen för råd och stöd, exempelvis stödsamtal. Förvaltningen ser dock att förslaget är förenat med vissa risker. Detta då förslaget öppnar upp för att privata utförare ska kunna bedöma om en insats ska kunna ges utan behovsprövning. Risker förvaltningen ser i relation till detta är överanvändning av insatser samt att det kan bidra till en kvarhållningseffekt. Förvaltningen ställer sig också tveksam till om det är de målgrupper som är i störst behov av stöd som kommer till gagn av en sådan bestämmelse. Detta då det ofta är mer resursstarka grupper som tenderar att söka stöd i svåra situationer. Utredningen framhåller att socialtjänstens uppdrag att tillhandahålla rätt insats i rätt tid är en viktig faktor för att förbygga behov av mer ingripande vård- och omsorgsinsatser på sikt. I relation till detta är det av vikt att särskilt beakta att socialtjänstens myndighetsutövning inte enbart handlar om att reglera utdelningen av skattemedel utan att det i synnerhet handlar om att värna medborgarnas jämlika och jämställda levnadsvillkor och rättssäkerhet. Att privata utförare ges möjlighet att påverka vilka de tar emot genom att hjälpa individer att bedöma vilken insats som är rätt för personen riskerar att påverka rättssäkerheten för den enskilde. Det riskerar även att försvåra för socialtjänsten att fånga upp och vägleda individer i behov av stöd till rätt insats. På så sätt ser förvaltningen att förslaget är svårt att förena med det förebyggande perspektiv som också framhålls av utredningen.

Gällande vilka insatser som ska vara möjliga att erbjuda utan behovsprövning bedömer förvaltningen, till skillnad från utredningen, att skyddat boende för våldsutsatta samt HVB för vuxna inte är lämpliga att erbjuda på ett sådant sätt. Förvaltningen anser att de målgrupper som är föremål för denna typ av insatser i allra högsta grad tidigt behöver komma i kontakt med socialtjänsten för att deras behov av vägledning, stöd och skydd ska tillgodoses på ett rättssäkert sätt. I relation till detta behöver professionella bedömningar ligga till grund för vilka insatser som ges. Ytterligare en synpunkt som behöver lyftas är att dessa insatser är förknippade med stora kostnader.

Förvaltningen ställer sig till stor del positiv till att varje enskild socialnämnd inom vissa ramar ska avgöra vilka insatser som är aktuella att erbjuda utan behovsprövning. Detta då det ökar nämndens möjligheter att utgå från lokala förutsättningar och anpassa utbudet av insatser efter invånarnas behov. I Stockholms stad finns dock en risk att likställigheten mellan stadsdelarna minskar när stadsdelsnämnderna själva avgöra vilka insatser som ska tillhandahållas utan behovsprövning. Förslaget om möjlighet till anonymitet behöver beaktas i relation till detta då det riskerar att vara kostnadsdrivande. En risk är att det kan leda till att individer kan söka sig till en annan kommun än hemkommunen om inte hemkommunen erbjuder den aktuella insatsen utan behovsprövning.

Förvaltningen ställer sig bakom utredningens förslag när det gäller dokumentationskrav av insatser och att kraven bör gälla även vid genomförande av insatser. Detta då förslaget stärker den enskildes rättssäkerhet och är en förutsättning för uppföljning, verksamhetsutveckling och kvalitetsarbete. Förvaltningen är dock tveksam till förslaget att socialnämnden ska kunna besluta om undantag från dokumentationen då det riskerar att motverka ovan nämnda fördelar.

Förvaltningen ställer sig bakom förslaget att socialnämnden ska kunna bevilja insatser utan biståndsprövning till barn som fyllt 15 år oberoende av föräldrarnas samtycke. Detta då det kan finnas stora svårigheter för en ungdom att ta emot en insats som föräldrarna motsätter sig det.

Förvaltningen instämmer med utredningens resonemang om att socialtjänstens verksamhet ska vara kunskapsbaserad, att arbetet ska utgå från bästa tillgängliga kunskap och att det ska bedrivas i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet. Förvaltningen vill

dock lyfta att förslaget om att kommunen ska kunna besluta att undanta insatser som ges utan individuell behovsprövning kan försvåra uppföljningen av insatser. Särskilt där behovet av kunskapsutveckling är stort, t.ex. i fråga om våld i nära relationer och prostitution.

Förvaltningen instämmer också med utredningen gällande att beslutsordningen inte är oviktig gällande diskussionen om kvalitetsutveckling och rättssäkerhet i socialtjänsten. Liksom utredningen ser förvaltningen att det i hög grad är professionen som bidrar till god kvalitet inom socialtjänsten. Att socialtjänstens beslut ska vila på professionella bedömningar är avgörande för en kunskapsbaserad socialtjänst. Därför är förvaltningen mycket positiv till utredningens förslag om att regeringen ska tillsätta en utredning för att se över professionens roll samt nuvarande beslutsordning.

Gällande utredningens förslag som rör verksamhetsområdet barn och unga anser förvaltningen att det är viktigt att barnrättsperspektivet stärks inom socialtjänsten. Förvaltningen ställer sig dock frågande till om möjligheten till samtal med barn utan samtycke från vårdnadshavare är till stöd för barnets bästa. Detta då ett sådant förfarande riskerar att leda till att barnet hamnar i en lojalitetskonflikt, vilket inte torde gynna vare sig utredning eller planering av stöd till barnet. Förvaltningen ställer sig också frågande till syftet med utredningens förslag om förlängning av uppföljningstiden i barnärenden. Förvaltningen anser att nuvarande bestämmelse om två månaders uppföljningstid är tillräcklig då socialtjänstens idag öppnar en ny utredning i de fall kvarstående oro uppmärksammas. En kortare uppföljningstid är även till stöd för att stärka barnets integritet.

Förvaltningen instämmer med utredningens bedömning att en äldreomsorgslag som avgränsas till socialtjänstområdet till stora delar kommer att kopiera socialtjänstlagen. Förutsättningen för att nå en sammanhållen vård- och omsorg är att lagen även omfattar bestämmelser för hälso- och sjukvård. Förvaltningen delar därför utredningens bedömning att fortsatt arbete behövs med att se över lagstiftningen för att stärka den sociala omsorgen för äldre personer och deras tillgång till en sammanhållen vård och omsorg med utgångspunkt i socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen.

Förvaltningen stöder utredningens bedömning att det bör göras en samlad översyn av ansvarsfördelningen mellan kommuner och regioner i fråga om missbruks- och beroendevården. Att nuvarande bestämmelser om ansvarsfördelning tolkas olika medför att personer med beroendeproblematik är en målgrupp som i dagsläget riskerar att falla mellan huvudmännens stolar. Att en översyn genomförs är avgörande för att målgruppens behov av såväl vård- som omsorgsinsatser ska kunna tillgodoses på ett bättre sätt i framtiden.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 17 december 2020 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen av Hållbar socialtjänst - En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47).

Särskilt uttalande gjordes av Leif Söderström (SD), *bilaga 1*.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 20 november 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Betänkandet är omfattande och innehåller ett stort antal författningsförslag av olika karaktär med tillhörande historisk bakgrund, beskrivning och analys. Förvaltningen har valt att kortfattat redovisa de huvudsakliga förslag som skulle innebära betydande förändringar av socialtjänstens verksamhet.

För att undvika många upprepningar och förhoppningsvis göra tjänsteutlåtandet mer överskådligt redovisas förvaltningens synpunkter i direkt anslutning till respektive förslag istället för, som brukligt är, i ett separat avsnitt. Sidnummer inom parentes hänvisar till betänkandet, för den som önskar fördjupa sig ytterligare.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningens övergripande bedömning är att översynen av socialtjänstlagen är välbehövlig och att utredarens slutbetänkande är gediget och väl utfört. Förvaltningen ser positivt på utredningens förslag, som bedöms bidra till en mer tidsenlig och flexibel lagstiftning, som kan möta föränderliga förutsättningar och behov över tid.

En ny socialtjänstlag

Utredningen föreslår att en ny socialtjänstlag ska ersätta den nuvarande lagen (s. 287). Syftet med detta är att underlätta tillämpningen och göra lagen lättare att förstå. Den nuvarande socialtjänstlagen (2001:453) trädde i kraft år 2002 och bygger till stora delar på 1980 års socialtjänstlag. Genom åren har lagen ändrats ett flertal gånger och ändringarna har bland annat bidragit till att lagen upplevs som svår att förstå och överblicka. För att göra den mer pedagogisk och överblickbar har den delats in i avdelningar.

Eftersom socialtjänstlagen ändras relativt ofta underlättar dessutom indelningen i avdelningar införandet av nya bestämmelser utan att den befintliga strukturen går förlorad. Utredningens ambition har även varit att lagen i större utsträckning ska återfå karaktären av ramlag och därmed även lämna större utrymme för helhetssyn på individen.

➤ ***Lagens tillämpningsområden***

Utredningen föreslår att det införs en ny bestämmelse som tydliggör vad lagstiftaren avser med socialtjänst (s. 306), nämligen verksamhet som bedrivs med stöd av socialtjänstlagen (SoL), lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) eller lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) eller annan verksamhet som enligt lag eller förordning ska bedrivas av socialnämnd eller Statens institutionsstyrelse. I betänkandet definieras även vilken verksamhet som inte omfattas. Regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att se över omfattningen av begreppet socialtjänst i offentlighets- och sekretesslagen och lagen om behandling av personuppgifter (s. 315).

➤ ***En mer enhetlig begreppsanvändning***

Utredningen föreslår att en rad olika begrepp ändras eller justeras för att bli mer enhetliga och tydliga. Den största förändringen är att begreppen ”stöd och hjälp”, ”stöd- och hjälpinsatser”, ”social tjänst” och ”tjänst” ersätts av begreppet ”insatser” i ett antal bestämmelser (s. 324). Ytterligare förslag på andra justeringar finns på sidorna 320, 326, 330, 336 och 340.

➤ ***Socialtjänstens mål***

Utredaren föreslår att socialtjänsten ska främja människornas jämlika och *jämställda* levnadsvillkor (s. 366). Genom att ange både jämlikhet och jämställdhet i de övergripande målen blir det tydligt att socialtjänsten särskilt måste arbeta med jämställdhet. Regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att göra en fördjupad beskrivning och analys av aspekter av genusbias¹ inom socialtjänstens område (s. 368). Syftet med det är att säkerställa att det nya målet om jämställdhet ska åstadkomma förändring även i det dagliga mötet mellan den enskilde och professionella inom socialtjänsten.

För att motverka sociala problem och utanförskap i samhället samt minska framtida behov av insatser till enskilda föreslår utredaren vidare att socialtjänsten ska ha ett förebyggande perspektiv (s. 385). Tidiga och förebyggande insatser kan bidra till att tidpunkten för mer ingripande vård- och omsorgsinsatser skjuts fram eller i bästa fall förhindras. Målet är att perspektivet ska genomsyra hela socialtjänstens verksamhetsområde och på samtliga nivåer –

¹ Genusbias innebär att en ibland bortser från skillnader och könsspecifika behov där de finns, men också att en ibland ser skillnader mellan könen där de faktiskt inte finns.

samhälls-, grupp- och individnivå – och tillämpas av beslutsfattare och yrkesverksamma inom alla socialtjänstens verksamheter.

Det förebyggande arbetet hänger nära samman med att enskilda har kunskap om socialtjänsten och enkelt kan ta kontakt. Utöver ett förebyggande perspektiv föreslås därför att socialtjänsten ska inriktas på att vara lätt tillgänglig (s. 396). Regeringen bör ingå en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) i syfte att stödja kommunerna att utveckla nya arbetssätt och metoder med anledning av utredningens förslag om en hållbar socialtjänst, bland annat rörande det förebyggande perspektivet och tillgängligheten (s. 400).

➤ *Lagens inriktning på vissa grupper*

Utredningen gör bedömningen att socialtjänstlagens nuvarande bestämmelser för olika målgrupper riskerar att leda till en alltmer detaljerad lagstiftning och gå ut över jämlikheten i socialtjänstens arbete. Därför omformuleras den nuvarande målgruppsindelningen som finns i nuvarande 5 kap. 3 § och 9-12 §§ för att istället inriktas på insatser (s. 424-425). Syftet är att tydliggöra vikten av helhetssyn och inriktningen på personers individuella behov och förutsättningar i stället för på deras förmenta grupptillhörighet.

Undantag görs för det relativt sett stora antalet särskilda bestämmelser om barn, som samlas i en egen avdelning. Den enda tydliga indelning som kan göras av de personer som socialtjänsten möter är den mellan barn och vuxna, där myndighetsåldern skapar en åldersmässig gräns.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen ser positivt på samtliga förslag – en ny lag, lagens tillämpningsområden, begreppsanvändning, socialtjänstens mål och nedtoningen av målgrupper. Lagförslagets disposition är logisk och lättare att överblicka än den befintliga socialtjänstlagen.

Förvaltningen arbetar redan i viss utsträckning utifrån de föreslagna nya målen, exempelvis genom flertalet förebyggande samverkansformer och insatser för barn och ungdomar. Vi har sedan många år tillbaka även arbetat med att öka tillgängligheten inom olika verksamhetsområden, utifrån den befintliga lagstiftningen med behovsprövade insatser.

Förvaltningen ser även positivt på förslaget om jämställdhet som mål, då det skulle förstärka det befintliga jämställdhetsarbetet inom förvaltningens socialtjänst och i längden bidra till ökad jämställdhet mellan kvinnor och män.

Övergripande planering

➤ *Samhällsplanering*

Utredningen föreslår att plan- och bygglagen kompletteras med ett krav på att kommunen vid sin planläggning ska ta hänsyn till sociala aspekter och att översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den sociala miljön (s. 450). Syftet med detta är att ta till vara socialtjänstens kunskaper för en mer socialt inriktad samhällsplanering och stadsutveckling.

Människorna som bor i ett område påverkas av den sociala miljön som i sin tur påverkas av den fysiska miljön. Socialtjänsten kan ofta i ett tidigt skede identifiera problem som, om de inte åtgärdas, kan accelerera och leda till såväl stora sociala förluster som höga samhällsliga kostnader. Genom förslaget vill utredningen förebygga och motverka den typen av utveckling i framtiden.

➤ *Planering av insatser*

Kommunens ansvar att planera sina insatser inom socialtjänsten bör, enligt utredningen, inte vara begränsat till äldre personer och personer med funktionsnedsättning utan bör utvidgas till att avse alla enskilda (s. 459). Med förslaget avses det övergripande behovet av olika insatser och inte planering av insatser i det enskilda fallet. Syftet är att tydliggöra kommunens ansvar att i god tid tillgodose de behov av insatser som finns. Kommunen ska särskilt beakta behovet av tidiga och förebyggande insatser och ska vid behov samverka med Regionen samt

andra samhällsorgan och organisationer. Kommunen ska även överväga om det kan finnas fördelar med att tillhandahålla insatserna utan föregående behovsprövning.

Utredningen föreslår vidare att nuvarande bestämmelser om särskild avgift upphävs (s. 472)². Tidsintervallet för rapportering till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) och kommunens revisorer av ej verkställda gynnande beslut föreslås förlängas från en gång i kvartalet till en gång var sjätte månad (s. 475).

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen instämmer med utredningen om att socialtjänsten har spetskompetens när det gäller olika gruppers behov, sociala problem och vilka sociala olägenheter som finns eller kan uppstå i olika områden.

Förvaltningen uppskattar förslaget att ta bort den särskilda avgift som förvaltningsrätten kan utdöma när gynnande biståndsbeslut inte verkställs i tid, och instämmer i utredarens argument för detta. Det vore också bra om tidsintervallet för rapporteringen av ej verkställda beslut förlängs till en gång per halvår, eftersom rapporteringen förutsätter en omfattande administrativ insats.

Förvaltningen vill dock påminna om att motsvarande bestämmelser om särskild avgift och kvartalsvis rapportering även finns i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Det vore olyckligt om tidsintervallet för rapportering enligt LSS inte kunde ändras på samma sätt som nu föreslås för socialtjänstområdet. Risken finns att det i så fall sammantaget skulle skapa mer administration, inte mindre, eftersom vissa delar av rapporteringen inom kommunen idag sker samordnat.

Kvalitet

➤ *Kvalitet inom socialtjänsten*

Utredningen föreslår att bestämmelsen i nuvarande socialtjänstlagens 3 kap. 3 § omformuleras till att ange att *verksamhet* inom socialtjänsten, istället för insatser inom socialtjänsten, ska vara av god kvalitet (s. 483). Med verksamhet avses alla åtgärder och aktiviteter som socialnämnden genomför, däribland insatser.

Utredningen föreslår vidare att socialtjänsten ska ansvara för att det finns rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda risker och missförhållanden inom hela socialtjänstens verksamhet, istället för nuvarande begränsning till verksamhet rörande barn och unga (s. 485). Risker och missförhållanden kan vara generella till sin natur och kan uppkomma i förhållande till olika grupper. Utredningen föreslår även ett förtydligande om att *personalen* inom socialtjänsten eller vid Statens institutionsstyrelse ska medverka till att verksamheten är av god kvalitet (s. 489).

Uppföljning är en nödvändig förutsättning för att säkerställa god kvalitet i socialtjänsten. Det är även en förutsättning för att få underlag till kunskaps- och verksamhetsutveckling. IVO:s tillsyn visar dock att det fortfarande finns brister i uppföljningen och att det finns starka indikationer på att kvalitetsarbetet inte fungerar tillfredställande idag. Utredningen föreslår därför att nuvarande bestämmelse om att kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande ska utvecklas och säkras kompletteras med ett uttryckligt krav på uppföljning (s. 502). Regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att lämna förslag till hur stödet till detta kan utvecklas (s. 504).

Betänkandet föreslår ett tillägg om att enskilda ska bemötas på ett respektfullt sätt utifrån sina förutsättningar och behov (s. 517). Bemötandet har avgörande betydelse för socialtjänstens kvalitet och för den enskildes upplevelse av den. Med denna formulering vill utredningen bland annat markera att allt bemötande inom socialtjänsten ska utgå från respekten för

² Tillsynsmyndigheten, Inspektionen för vård och omsorg, har idag möjlighet att ansöka hos förvaltningsrätten om att kommun, som inte inom tre månader har verkställt ett gynnande beslut om bistånd enligt SoL, ska betala en särskild avgift.

människovärdet och från de individuella skillnader som gör alla människor unika. Ett respektfullt bemötande kan präglas av exempelvis uppmärksamhet, lyhördhet, vänlighet, medkänsla och en jämlik hållning från personalens sida. Den enskilde ska uppleva att socialtjänsten lyssnar och svarar på frågor, tar hen på allvar och tror på hen.

➤ ***En kunskapsbaserad socialtjänst***

Det finns i nuvarande lagstiftning inget uttryckligt krav på att verksamheten ska baseras på kunskap. Utredaren menar att detta är en brist och föreslår att det införs en ny bestämmelse om att verksamhet ska bedrivas i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet (s. 531). Syftet med detta är att stärka den fortsatta utvecklingen av en kunskapsbaserad socialtjänst.

Utredningen menar också att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att utreda hur man kan säkerställa en fungerande och effektiv kunskapsstyrning som säkerställer samarbete mellan kommunerna och mellan kommunerna och staten (s. 537). En fungerande kunskapsstyrning är en förutsättning för god kvalitet och för att utveckla och upprätthålla en kunskapsbaserad socialtjänst.

Regeringen bör dessutom tillsätta en utredning med uppdrag att göra en översyn av professionens roll och den nuvarande beslutsordningen inom socialtjänstens område (s. 546). Utredningen har inte haft ett uttalat uppdrag att se över beslutsordningen men har återkommande uppmärksammat på frågan om professionens begränsade handlingsutrymme och vem som lämpligen bör ha beslutanderätt i individärenden – förtroendevalda eller tjänstepersoner.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen ställer sig bakom utredningens förslag om att göra en översyn av professionens roll och den nuvarande beslutsordningen. Att professionens ansvar utökas bedöms kunna bidra till målet om en kunskapsbaserad socialtjänst och ökad rättssäkerhet för enskilda. Förslaget går även i linje med den utveckling som skett i våra grannländer.

➤ ***Nationell statistik***

Data kan användas som underlag för beslut som är av betydelse för enskilda, men är också betydelsefull för beslut om socialtjänstens inriktning och planering på nationell nivå. En förutsättning för en kunskapsbaserad socialtjänst är att den nationella officiella statistiken stärks. Redan i dag framställer Socialstyrelsen nationell statistik, men för att kunna bedöma olika insatsers utfall krävs insamling av fler uppgifter.

Socialstyrelsens möjlighet att behandla personuppgifter för nationell statistik bör enligt utredningen utökas. Utredningen föreslår därför att det införs en ny lag om socialtjänstdataregister (s. 608). En reglering av en utökad nationell statistik är godtagbar för samhället och proportionerlig i förhållande till det ingrepp i skyddet för den personliga integriteten som det innebär. Mer detaljerade förslag om detta finns på sidorna 621, 623, 625, 629, 632, 633, 635 och 636.

Insatser till enskilda

➤ ***Insatser efter behovsprövning – bistånd***

Utredningen föreslår att den nuvarande biståndsbestämmelsen i 4 kap. 1 § första stycket SoL delas upp i två bestämmelser: en som reglerar *bistånd för livsföringen* och en som reglerar *ekonomiskt bistånd* (s. 657). Syftet med detta är att göra lagstiftningen tydligare och lättare att förstå, bättre anpassad efter förutsättningarna för olika typer av bistånd och lättare att ändra vid kommande översyner. Utredningen föreslår vidare att begreppet ”skälig levnadsnivå” ersätts med ”skäliga levnadsförhållanden” i den bestämmelse som reglerar rätten till bistånd för livsföringen (s. 659). Levnadsförhållanden är ett mer ändamålsenligt begrepp än levnadsnivå och tydliggör vikten av att bistånd ges utifrån individuella behov. Levnadsförhållanden syftar på sådana förhållanden som är viktiga för den enskildes sammantagna livssituation i stället för en viss nivå som kan mätas och jämföras.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen bedömer att begreppet ”skäliga levnadsförhållanden” i viss utsträckning förtydligar lagstiftarens intentioner jämfört med ”skälig levnadsnivå”. Förvaltningen ser dock behovet av en ännu tydligare vägledning avseende begreppet för att skapa en reell effekt på socialtjänstens utrednings- och bedömningsarbete.

➤ ***Insatser utan behovsprövning***

- Utredningen föreslår att det införs en ny bestämmelse som anger att socialnämnden får tillhandahålla insatser utan föregående behovsprövning (s. 691). Bestämmelsen är ett komplement till den rätt till bistånd som beskrivs i föregående stycke ovan och den enskilde kan alltid ansöka om motsvarande insats. Utredningen bedömer att regelverket för att tillhandahålla insatser till enskilda behöver vara flexibelt och lämna utrymme för socialnämnden att i större utsträckning än i dag anpassa verksamheten efter lokala förutsättningar och behov.

Att tillhandahålla insatser utan individuell behovsprövning bedöms inte utgöra myndighetsutövning. Förändringen skulle stärka den enskildas delaktighet och självbestämmande såväl som det förebyggande arbetet. Genom lättillgängliga insatser och låga trösklar kan den enskildes egna initiativ tas till vara när motivationen finns där. Utredningen menar även att förslaget skulle ge bättre förutsättningar för effektiv resursanvändning.

I betänkandet föreslås dock att följande insatser inte får tillhandahållas utan individuell behovsprövning (s. 694):

1. Kontaktperson, kontaktfamilj och kvalificerad kontaktperson
2. Vård i familjehem
3. Vård i sådana hem som avses i 12 § LVU samt 22 och 23 §§ LVM
4. Vård av barn i jourhem, stödboende eller andra hem för vård eller boende än sådana som avses i punkt 3
5. Stadigvarande plats i sådant boende som avses i 8 kap. 4 eller 7 §§
6. Ekonomisk hjälp

Utredningen bedömer att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att följa upp och utvärdera arbetet med den föreslagna bestämmelsen.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen ser positivt på möjligheten att kunna tillhandahålla insatser utan behovsprövning till enskilda och målgrupper som av olika skäl kan vara svåra att nå med ordinarie behovsprövade insatser, till exempel personer i riskzon för kriminalitet, personer med risk- eller missbruk samt våldsutsatta och våldsutövare. Förvaltningen vill dock framföra att det finns fler insatser som inte är lämpliga utan en behovsprövning, till exempel skyddat boende för våldsutsatta, som kräver en professionell bedömning.

En farhåga som förvaltningen har är att likställigheten mellan landets kommuner och mellan de större städernas stadsdelsområden riskerar att minska utan en tydlig reglering av vilka insatser som bör tillhandahållas utan behovsprövning. En annan farhåga är att det kanske främst är redan resursstarka personer som söker sig till de öppna insatserna, vilket skulle motverka utredarens intentioner.

- Utredningen lyfter vidare att det förekommer att barn inte får det stöd och den hjälp som de behöver på grund av att vårdnadshavaren inte samtycker till insatser. Socialtjänsten kan även ha svårt att nå barn som far illa eller riskerar att fara illa eftersom vårdnadshavaren motsätter sig kontakt.

I syfte att underlätta för barn att få det stöd och den hjälp som de behöver föreslås att socialnämnden även ska få tillhandahålla insatser till barn som fyllt 15 år utan föregående behovsprövning, oberoende av vårdnadshavarens samtycke (s. 706). Detta innebär att barn som

fyllt 15 år skulle kunna ta del av en insats utan att vårdnadshavaren känner till det. Utredningen poängterar att barn vid 15 års ålder i regel har uppnått en sådan mognad att deras önskemål i detta sammanhang bör tillmätas avgörande betydelse i förhållande till vårdnadshavarens ansvar och rätt att bestämma vad som är bäst för barnet.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen instämmer i utredningens bedömning att barn som tar del av insatser mot vårdnadshavarens vilja riskerar att hamna i en lojalitetskonflikt med vårdnadshavaren, vilket kan försätta barnet i en besvärlig situation, samtidigt som insatserna kan vara en förutsättning för att nå dessa barn. Förvaltningen ser behovet av stöd och vägledning på nationell nivå i utformandet av lämpliga insatser för dessa barn.

- Ytterligare förslag om insatser utan behovsprövning finns på sidorna 710, 728, 733, 737 och 739. Förslag om utformningen av insatser till enskilda finns på sidorna 763, 764, 769 och 775.

Särskilt om barn och äldre

➤ ***Förtydligt barnrättsperspektiv***

Sedan den 1 januari 2020 är barnkonventionen lag i Sverige. Utredningen lämnar flera förslag om hur den nya socialtjänstlagen ska anpassas för att ligga i linje med Barnkonventionen. Bland annat föreslås kompletterande bestämmelser om att socialnämnden behöver ta hänsyn till barnets åsikter vid bedömning av barnets bästa (s. 787) och att den som lämnar information till barn så långt det är möjligt ska försäkra sig om att barnet har förstått informationen (s. 792).

Utredningen föreslår vidare att socialnämnden ska få höra ett barn utan vårdnadshavarens samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande inför beslut om att inleda eller inte inleda en utredning (s. 800). Regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram ett stöd för samtal med barn utan vårdnadshavarens samtycke under en förhandsbedömning. Ytterligare förslag som säkerställer ett barnrättsperspektiv finns på sidorna 787, 792, 795, 811, 816, 823 och 830.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen ser positivt på förslagen om förstärkning av barnrättsperspektivet i socialtjänstlagen. Förvaltningen instämmer med utredningens bedömning om att socialtjänsten behöver vägledning för hur samtal med barn under förhandsbedömningen kan genomföras eftersom barn kan hamna i en lojalitetskonflikt om samtalet sker mot vårdnadshavarens vilja.

➤ ***Regleringen av äldreomsorgen***

Utredningen har även haft som uppdrag att analysera om det är motiverat med en särreglering av äldreomsorgen och övriga insatser inom socialtjänsten som är riktade till äldre. Utredningen har inga konkreta förslag men bedömer att det behövs ett fortsatt arbete för att se över hur lagstiftningen kan stärka både den sociala omsorgen för äldre personer och deras tillgång till en sammanhållen vård och omsorg med utgångspunkt i både socialtjänstlagen och lagstiftningen för hälso- och sjukvården (s. 854).

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen instämmer i utredningens resonemang om för- och nackdelar med en särreglering av äldreomsorgen. En viktig aspekt som förvaltningen vill understryka inför det fortsatta arbetet är att en särreglering riskerar att försvåra samverkan inom socialtjänsten om de personer över 65 år som har andra behov än traditionella äldreomsorgsinsatser.

Samverkan, ansvarsfördelning och vissa andra frågor

Utredningen föreslår ett flertal förtydliganden, omformuleringar samt mindre tillägg och justeringar i frågor som rör samverkan mellan kommuner (s. 883), ansvarsfördelning (s. 889-

890, 895, 896 och 899), förhållandet mellan socialtjänstlagen och annan lagstiftning (s. 907-908, 911, 913, 915, 924, 928, 929 och 931), handläggning och dokumentation (s. 942) samt andra ändringar (s. 945, 947, 948 och 949).

Konsekvenser av förslagen

Utredningen har gjort en analys av möjliga konsekvenser av sina förslag. Utredningen understryker att de större förslagen utgår från bedömningen att de kommer att ge socialtjänsten bättre förutsättningar att åstadkomma de förändringar och resultat som verksamheten ska uppnå. Utredningens analys omfattar möjliga konsekvenser för samhällsekonomi (s. 958), ekonomi (s. 967), den kommunala självstyrelsen (s. 993), brottligheten och det brottsförebyggande arbetet (s. 1004), sysselsättning och offentlig service (s. 1008), små företag (s. 1009), jämställdhet mellan kvinnor och män (s. 1010), möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen (s. 1014), barn (s. 1017) och personlig integritet (s. 1023).

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen konstaterar att utredaren har gjort en omfattande analys. Så långt vi kan bedöma är övervägandena av möjliga konsekvenser rimliga. Vi vill särskilt peka på motsättningen i att förslagen inte får öka kostnaderna samtidigt som utredningen själv gör bedömningen att kostnadsökningar ändå kan uppstå initialt, exempelvis vad gäller förebyggande insatser. Förvaltningen delar utredningens analys att detta medför en risk att kommuner inte har råd att invänta de långsiktiga positiva effekter som ett förebyggande arbete bär med sig, i synnerhet under lågkonjunkturer. Förvaltningen ser därför behovet av att ytterligare framhäva betydelsen av det förebyggande perspektivet i den kommande propositionen för att minska risken att kommunerna bortprioriterar dessa insatser.

Ikraftträdande

Utredningen bedömer att en proposition med de författningsförslag som lämnas i slutbetänkande kan överlämnas till riksdagen tidigast hösten 2021, vilket skulle innebära att förslagen skulle kunna träda i kraft sommaren 2022. Utredningen menar dock att författningarna bör träda i kraft den 1 januari 2023 för att möjliggöra nödvändig omställning.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen instämmer i behovet av tid för omställning. Därför är det bra att den nya socialtjänstlagen föreslås träda i kraft tidigast 2023.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 17 december 2020 följande.

1. Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Paragrafen förklarades omedelbart justerad.

Reservation anfördes av Johanna Karlsson m.fl. (S), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Max Almflod (SD), *bilaga 1*.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 30 oktober 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till att denna översyn av socialtjänstlagen har gjorts. Socialtjänstens verksamheter är några av de svåraste och mest komplexa samhällsuppdragen och till detta kommer även stora framtida demografiska och ekonomiska utmaningar. Utredningen tar upp flera perspektiv som speglar en modern socialtjänst som ligger väl i linje med den utveckling som skett inom det sociala arbetet under de senaste åren och som möjliggör för lagen att hålla över tid.

Förvaltningen är positiv till förslaget att socialtjänstlagen återgår till att vara mer av en ramlag samt att den nuvarande målgruppsindelningen tonas ned. Detta kommer att bidra till en ökad flexibilitet samt jämlikhet i och med att vissa bestämmelser som avsett en specifik målgrupp istället blir applicerbar på samtliga målgrupper som på något sätt får eller ansöker om stöd genom socialtjänsten. Det bidrar även till en helhetssyn på människor som vi möter inom våra verksamheter. Det är också positivt att en översyn av begreppsanvändning i lagen har gjorts för att det ska bli mer enhetligt och tydligt.

Förvaltningen är även positiv till att förslaget lyfter vikten av att socialtjänsten behöver arbeta förebyggande. Det förebyggande arbetet är viktigt för socialtjänsten utifrån att tidigt kunna identifiera barn och vuxna innan problematiken blir för svår och omfattande, samtidigt som det kan öka andelen som söker stöd på eget initiativ. Detta kommer inte att motverka behovet av individanpassade behovsutredningar för de mest komplexa och omfattande ärendena, men det kan innebära att socialtjänstens stöd i vissa fall kan komma in i ett tidigare skede.

I förslaget lyfts även att socialtjänsten ska vara en del i samhällsplaneringen och att det ska bli ett krav i den nuvarande plan- och bygglagen. Detta framkommer redan i den nuvarande socialtjänstlagen. Socialtjänsten har en bred kompetens kring sociala utmaningar och målgrupper som bör ses som en tillgång i samhällsplaneringen. Det är därför positivt om detta kan integreras även i andra lagstiftningar.

I övrigt anför förvaltningen följande:

10. Planering av insatser

Förvaltningen ser det som positivt att rapporteringen av ej verkställda beslut förlängs till en gång per 6 månad samt att bestämmelserna om sanktionsavgifter vid ej verkställda beslut upphävs. Förvaltningen ser att den allra största anledningen till ej verkställda beslut handlar om att den enskilde tackar nej till erbjudande av plats. I dessa fall kommer inte en reglering av att kommunen ska bli bättre på att planera sina insatser att hjälpa. Däremot ser vi framförallt fler äldre och personer med funktionsnedsättning som har behov av boende med särskild inriktning, exempelvis avdelningar med psykisk inriktning, boende och dagverksamheter för yngre med demens och för äldre med psykiatriska diagnoser, där de ej verkställda besluten kan handla om brist på och orsaker till köer. I dessa fall skulle en reglering av att kommunen bättre behöver planera sina insatser att vara bra.

13.2.5 Bemötande

Förvaltningen ser det som en självklarhet med ett respektfullt bemötande för enskilda som är i kontakt med någon av socialtjänstens verksamheter. Socialtjänsten arbetar redan idag aktivt för att de som är i kontakt med socialtjänsten ska mötas av ett professionellt och respektfullt bemötande, vilket vi ser till stora delar att våra undersökningar visar. Samtidigt ser vi att i de fall en person har haft negativa upplevelser att det kan handla om höga eller andra förväntningar kring socialtjänsten som ibland är svåra att leva upp till. Det blir viktigt att tydliggöra vad innebörden av respektfullt bemötande är.

14.3.1 Kunskapsbaserad socialtjänst

I utredningen lyfts förslag om att införa en bestämmelse om att socialtjänsten ska vara kunskapsbaserad och bedrivas i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet. Detta är förvaltningen positiv till men ser också stora utmaningar, bland annat genom att forskningsläget kring vissa insatser idag är bristfällig. Kunskap, lämplighet, vetenskap och

beprövad erfarenhet samt evidensbaserad praktik men även ökat fokus på brukarens erfarenheter och önskemål ställer ökade krav på socialtjänsten, vi ska veta vad vi gör och varför. Socialtjänstens insatser är många gånger individuella och anpassade utifrån den enskildes behov, vilket gör det svårt att hitta modeller som är tillämpbara på alla.

För att nå upp till detta krav kommer socialtjänsten att behöva utveckla kompetens kring att mäta effekter av insatser.

Som ett ytterligare led i detta ser förvaltningen ett behov av att vidare utreda professionens respektive politikens roll vid beslutsfattande i individuella ärenden. (14.4) För att verkligen kunna säga att vi arbetar kunskaps- och evidensbaserat ser vi att det är viktigt att besluten kring enskilda individer ligger på de som har utbildning och praktiskt utövar det sociala arbetet.

15. Nationell statistik och ny lag om socialtjänstdataregister

Avsaknaden av nationella kvalitetsregister och nationellt dokumentationsverktyg i socialtjänsten som verktyg för förbättringsarbete måste anses vara problematisk. Öppna jämförelser som används idag fångar bara upp viss kunskap på organisatorisk nivå. För att kunna utvärdera behöver man titta på behov i förhållande till insatser och jämföra resultat. Den nationella statistiken avser vad som ges (insatser) men inte vilka behov insatserna ska tillgodose och inte heller vad insatserna leder till, det vill säga resultatet. Detta är ett utvecklingsområde för socialtjänsten och det är bra att detta kan kravställas. Vi ser dock att det är viktigt, som utredningen även är inne på, att det är viktigt ur ett informationssäkerhetsperspektiv att utreda de risker som finns med personnummerrelaterad statistik.

17.3.2 Insatser utan behovsbedömning

Utredningens förslag är att kommunen ska kunna välja att erbjuda insatser utan behovsbedömning. Förslaget ger en viss perspektivförskjutning där medborgare ska kunna bedöma sitt eget behov och söka till en viss insats. Det kan därmed finnas en risk att socialt utsatta personer inte på samma sätt tar för sig av insatser som erbjuds utan behovsbedömning. Vidare föreslår utredningen att det kommer åligga kommunen att ansvara för att den verksamhet som bedrivs är lagenlig. Förvaltningen föreslår att i och med lagstiftningen säkerställa att de verksamheter som ansöker om att bedriva verksamheter utan behovsprövning ska vara skyldiga att ingå i tillståndsärenden. Detta för att säkerställa att verksamheten lever upp till nationellt satta krav på kvalitet.

Ur ett ekonomiskt perspektiv är det tveksamt om färre handläggartjänster kan balansera de ökade kostnaderna som icke biståndsbedömda insatser kommer att innebära. Förslaget att i större utsträckning kunna erbjuda insatser utan behovsbedömning går inte heller riktigt ihop med uppgifterna om ökade kostnader inom äldreomsorgen i den redan befintliga modellen.

Utredningen föreslår även möjlighet att avtala bort dokumentationskravet för dessa icke biståndsbedömda insatser. Detta ser vi som en risk då det är viktigt för uppföljning av verksamheten att dokumentation av ärenden och beslut sker. Det är även av vikt att dokumentation sker för att kunna säkerställa kvaliteten.

Vi ser även att det är av vikt att se över ersättningssystemet. Det är vanligt förekommande att personer ansöker om mer tid även om de inte utnyttjat all den tid de redan har. Detta skulle även ställa krav på utföraren att faktiskt utföra det som är beställt samtidigt som det skulle gynna brukaren om kommunen betalade för det som användes då det finns ett större incitament hos utföraren att faktiskt utföra det som är beställt.

19. Barnrättsperspektivet

Förvaltningen positiv till att den nya socialtjänstlagen har ett tydligt barnperspektiv, bland annat genom att lyfta in krav på att kontrollera att barnen har förstått den information som getts. Ett annat förslag som lagen öppnar för är möjligheten att genomföra en förhandsbedömning utan vårdnadshavarens samtycke. Detta kommer ställa särskilda krav på den enskilde socialsekreteraren att kunna bedöma när en sådan möjlighet är lämplig att tillämpa

utan att det senare riskerar att sätta barnet i en dålig situation. Samtidigt som förvaltningen med en sådan lagstiftning ser möjligheten att kunna nå fler barn som lever i riskfyllda miljöer.

20. Förändring inom socialtjänstlagen eller särskild lag för äldreomsorgen.

Utredningens förslag att fortsätta äldreomsorgens reglering inom socialtjänstlagen är bra. Ett fortsatt arbete med samverkan och sammanhållen vård och omsorg är som utredningen säger viktigt och ett fortsatt arbete behövs för att se hur lagstiftningen angående det här kan stärkas i socialtjänstlagen respektive hälso- och sjukvårdslagen. Det finns problem i till exempel samordningen mellan socialtjänst och sjukvård vilket särskilt drabbar de mest sjuka äldre. Utredningen anser att det här går att reglera i befintliga lagar dvs. en skyldighet till nära samverka mellan huvudmän vid behov. Att utvärdera olika former av samverkan som prövats låter nödvändigt. Utvärderingar och analyser som ger möjlighet att använda de former av samverkan som är mest verkningsfulla är viktigt. Om en äldreomsorgslag skulle utformas till en rättighetslag t.ex. rätten att bo på ett särskilt boende efter viss ålder (ibland utan stora behov) finns det risk för ökade kostnader. Med vetskapen om att allt fler i befolkningen blir äldre och att äldreomsorgen kommer att stå inför stora utmaningar framöver anser vi att det är viktigt att ha en behovsbaserad äldreomsorg för att så bra som möjligt fördela de resurser som finns.

22.3 Samverkan med region och andra aktörer

Det är positivt att utredningen föreslår vidare översyn när det gäller samverkan mellan regionen och kommunen för personer med missbruk och beroendeproblematik. Ett medskick från förvaltningen är att det i den fortsatta översynen kring ansvarsfördelningen för personer med både beroende och psykiatrisk problematik att fokusera på individens helhet såsom trygghet i form av arbete, bostad och behandling.

23.1.5 Socialtjänstlagen och förvaltningslagen

Utredningen föreslår att socialnämnden ska kunna ändra ett beslut om fortlöpande insatser utan att ny fördjupade utredning behöver göras vid väsentligt ändrade förhållanden som är hänförliga till den enskilde. Detta är ett förslag som förvaltningen ser positivt på och som skulle innebära en minskad administration med färre tidsbegränsade beslut.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 17 december 2020 följande.

1. Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar till kommunstyrelsen på remiss om Hållbar socialtjänst - En ny socialtjänstlag.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Reservation anfördes av Elvir Kazinic m.fl. (S), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Ahmed Sharaf Abdi m.fl. (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Janina Fond (SD), *bilaga 1*.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 26 oktober 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är i det stora hela positiv till förslaget på en ny socialtjänstlag. Förändringarna som föreslås ligger i tiden utifrån dagens kunskapsläge. Med det sagt är det viktigt att det finns stöd och tid för förberedelse för kommunerna vid införandet av lagen då det som föreslås innebär en stor förändring i socialtjänstens arbete.

Samhällsplanering

Förvaltningen välkomnar att utredningen lyfter socialtjänstens viktiga roll i samhällsplaneringen och bekräftar att stadens socialtjänst sitter på expertkunskaper om olika gruppers behov, sociala problem och hur det ser ut i kommunen. Inte minst är utredningens exempel belysande för detta när det gäller kopplingen sociala miljöer och ungdomskriminalitet där socialtjänsten ofta anses vara en huvudaktör inom det brottspreventiva området.

Socialtjänst- vuxen

Förvaltningen ställer sig positiv till att den termen ”missbrukare” förslås utgå ur socialtjänstlagen. Det är en kategoriserande benämning av människor som förvaltningens beroendevård sedan länge slutat använda. I stället ska det i relevanta bestämmelser hänvisas till missbruks- och beroendevård. Förvaltningen instämmer i utredningens bedömning att det bör göras en samlad översyn av ansvarsfördelningen mellan kommuner och regioner i fråga om missbruks- och beroendevården.

Barn och ungdom

Samtal med barn

Förvaltningen menar att utredningens skrivning om att det i socialtjänstlagen ska anges att den som lämnar information till ett barn ska försäkra sig om att barnet har förstått informationen är viktig. Förvaltningen föreslår att det i kommande proposition ska framgå att uppgifter om att detta har gjorts, samt när och hur det ska journalföras i barnets akt.

Förvaltningen är positiv till möjligheten att under förhandsbedömning ha samtal med barn utan samtycke från vårdnadshavare. Möjligheten bör dock endast användas i undantagsfall då det till exempel finns risk att barnet hamnar i en lojalitetskonflikt gentemot sina vårdnadshavare, vilket inte ligger i linje med barns bästa. Visst utrymme för att samtala med barn under förhandsbedömning utan vårdnadshavare samtycke finns redan i gällande lagstiftning, så kallade klagörande samtal, när en person under 18 år berättar att de är utsatta för kontroll, hot eller våld i hemmet och är rädda för sina föräldrar och/eller släktingar.

Förlängd uppföljningstid efter avslutad utredning

Förvaltningen är positiv till möjligheten att följa upp ett ärende sex månader efter avslutad utredning. Förvaltningen menar att sex månader är en mer rimlig tid för uppföljning av ett ärende som avslutas med fortsatt oro för barnet. Den nuvarande begränsningen på två månader ger inte samma möjlighet att säkerställa att en positiv förändring består.

Gallring av barnakter

Förvaltningen ställer sig bakom utredningens förslag att regeringen ska tillsätta en utredning med uppdrag att se över nuvarande bestämmelser om gallring av barnakter. Förvaltningen instämmer i utredningens resonemang om ifall gällande gallringsbestämmelser är förenliga med principen om barnets bästa, då de kan försvåra för barn att få information om sin uppväxt. Bestämmelserna kan även göra det svårt för socialtjänsten att, vid utredning av barn, få en helhetsbild av dess tidigare förhållanden. Det finns också en motsägelse i att barn, som tack vare och med hjälp av tidiga, förebyggande insatser inte behövt placeras, får sämre insyn senare i livet eftersom deras akter i dag gallrats.

Äldreomsorg och funktionshinder

Förvaltningen instämmer i utredningens bedömning att äldreomsorgen även fortsatt ska regleras i socialtjänstlagen. Att skapa en särskild äldreomsorgslag skulle bland annat innebära sämre möjligheter till en helhetssyn där sociala behov och vård och omsorgsbehov hos den äldre ses i ett sammanhang.

Förebyggande socialtjänst

Förvaltningen ser positivt på att det förebyggande arbetet förtydligas i förslaget på ny lagstiftning. Förvaltningen instämmer i att förebyggande arbete kräver långsiktiga och samordnade åtgärder på olika nivåer samt en långsiktig planering av kommunens insatser till grupper och enskilda. En sådan planering görs lättare om det finns ett nära samarbete mellan förebyggande och myndighetsutövande socialtjänst. Arbetet med att tillhandahålla insatser utan behovsprövning underlättas också av ett nära samarbete. Genom att förstärka socialtjänstens ansvar för förebyggande arbete skapas större tydlighet kring socialtjänstens uppdrag, bättre förutsättningar för stabil samverkan med andra aktörer och även fördelar i skapandet av en kunskapsbaserad socialtjänst där det finns en samsyn kring vilka insatser som ger effekt så att arbetet kan inriktas därefter. Det ger också bättre förutsättningar för förebyggande och myndighetsutövande socialtjänst att nå en samsyn i hur man bäst skapar en lätt tillgänglig socialtjänst där medborgarna får samma goda bemötande oavsett var inom socialtjänsten de vänder sig, och där det finns en gemensam syn på arbetet med barns rättigheter enligt barnkonventionen.

Insatser utan behovsprövning

Förvaltningen ställer sig i princip positiv till förslaget att kommunen i större utsträckning än idag ska kunna erbjuda insatser utan föregående behovsprövning. Förslaget innebär en ökad tillgänglighet för medborgarna, en ökad möjlighet att nå personer socialtjänsten har svårt att nå och även underlätta för den enskilde att komma i kontakt med utförare och få insatser. Förvaltningen är dock tveksam till att insatser som skyddat boende för våldsutsatta, HVB för vuxna och avhopparprogram ska kunna erbjudas utan behovsprövning. I en krissituation är det lätt att den utsatta både överskattar och underskattar sitt behov av stöd, vilket tydliggör behovet av en professionell bedömning. Insatserna är dessutom kostnadsdrivande. Den föreslagna möjligheten att vara anonym är ytterligare en försvårande omständighet i förslaget när det gäller dessa insatser.

Att varje socialnämnd inom vissa ramar kan bestämma vilka insatser som ska kunna ges utan behovsprövning är bra på så vis att man kan utgå från lokala förutsättningar och behov. Det finns dock en risk för minskad likställighet mellan kommuner eller stadsdelar i de större städerna. Kombinerat med möjligheten att vara anonym riskerar detta att leda till kostnadsökningar då det skulle kunna bli så att invånare i en kommun eller stadsdel söker sig till en annan kommun än hemkommunen, om den andra kommunen eller stadsdelen erbjuder den aktuella insatsen utan behovsprövning. Förvaltningen vill betona att det är viktigt att det finns tydliga ramar för hur insatserna kan ges och hur insatsgivare ska kontrolleras.

Förvaltningen menar också att det med insatser utan behovsprövning finns risk för att det sker en undanträngning så att det främst blir resursstarka personer som söker sig till dem, det skulle även kunna innebära en kvarhållningseffekt. Dessa risker bedöms särskilt stora om utredningens förslag att överlåta till privata utförare att bedöma om en insats som utföraren erbjuder ska kunna ges utan behovsprövning blir verklighet. Likaså ser förvaltningen en risk för ökad rättsosäkerhet för den enskilde om privata utförare ges möjlighet att påverka vilka de tar emot genom att hjälpa den enskilde bedöma om det är rätt insats för personen ifråga. För att öka möjligheten att resurssvaga grupper tar del av insatser utan behovsprövning och därmed motverka risken för undanträngning menar förvaltningen att det är viktigt med ett nära samarbete mellan förebyggande och myndighetsutövande socialtjänst.

Vetenskap och beprövad erfarenhet

Förvaltningen instämmer i utredningens förslag om att det förs in i socialtjänstlagen att verksamheten ska bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet. Det är dock viktigt att beakta i propositionen att det idag inte finns så mycket forskning inom vissa områden, exempelvis verksamma metoder i arbetet mot våld i nära relationer.

Systematisk uppföljning

Förvaltningen ställer sig bakom utredningens bedömning att utvecklingen av en kunskapsbaserad socialtjänst behöver stärkas liksom utvecklingen av den nationella officiella statistiken och Socialstyrelsens möjlighet att behandla personuppgifter för nationell statistik. Det är positivt att det föreslagna socialtjänstdataregistret även omfattar verksamhet som bedrivs med stöd av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Förvaltningen instämmer också i förslaget att komplettera 3 kap. 3§ SoL med krav på uppföljning. Förvaltningen ser det som angeläget att Socialstyrelsen får i uppdrag att ta fram ett förslag på hur myndigheten kan utveckla stödet till kommuner för systematisk uppföljning och stärka det arbete i frågan som redan pågår. I det uppdraget är det viktigt att beakta det som utredningen skriver om att det idag mäts mycket i delar av socialtjänsten men att kunskapen om effekterna av insatser och kvaliteten på verksamheten trots det ofta är låg. Det är angeläget menar förvaltningen att det som mäts är relevant och kan användas av verksamheterna.

Bemötande

Utredningen föreslår att ett krav på ett respektfullt bemötande utifrån den enskildes förutsättningar och behov införs i lagtexten. Syftet är att markera betydelsen av ett respektfullt bemötande samt kopplingen mellan bemötande och kvalitet. Med bemötande avses bemötande i alla den enskildes kontakter med förvaltningen. Förvaltningen ser positivt på den föreslagna ändringen. Det ställer krav på att personalen har förutsättningar för att ge ett respektfullt bemötande, såsom kompetensutveckling och tillgång till handledning.

Professionens roll

Förvaltningen ser positivt på att tillsätta en utredning med uppdrag att göra en översyn av professionens roll och den nuvarande beslutsordningen inom socialtjänstens område. Danmark, Finland och Norge har genom reformer inom den sociala barnvården de senaste 25 åren ökat sakkunnigas inflytande på bekostnad av de förtroendevaldas. Organiseringen ser olika ut men gemensamt i förändringarna har varit ledordet en ökad rättssäkerhet för enskilda.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 10 december 2020 följande.

Nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation anfördes av Salar Rashid m.fl. (S), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Anna Laine m.fl. (V), *bilaga 1*.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 13 oktober 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till flera av de förändringar som utredningen presenterar och instämmer i att det finns delar i lagen som behöver moderniseras. Förvaltningen ser positivt på att flera av de begrepp som anges i den nuvarande socialtjänstlagen revideras. Exempelvis att begreppet *missbrukare* ersätts med begreppet *personer med missbruk och beroende*.

Det är positivt att utredningen föreslår att tydliggöra vilka verksamheter som omfattas av socialtjänstlagens tillämpningsområde. En bestämmelse som anger vad som avses med socialtjänst i lagen ger större möjlighet till likvärdiga insatser oavsett i vilken kommun eller stadsdel den enskilde bor i. Det ger också möjlighet att i större utsträckning bygga evidensbaserade metoder.

Förvaltningen ser positivt på att det sker en förskjutning i riktning mot förebyggande insatser. Något som kan bidra till att tidpunkten för mer ingripande insatser skjuts fram eller i bästa fall förhindras. Genom att uppmärksamma risker och även behovet av tidiga, förebyggande insatser kan socialtjänstens arbete ge positiva effekter för såväl de personer som berörs som för kommunens resurser. Förvaltningen ser att här behöver den nya socialtjänstlagen tydligt definiera vad förebyggande insatser är och på vilket sätt dessa ska erbjudas. Risker är annars att det görs olika tolkningar om vad som är förebyggande insatser och vad som leder till resultat. Att kunna följa upp på en individuell nivå är en viktig aspekt för att kunna utröna vad som varit verkningsfullt och inte. Hur förebyggande insatser på en individuell nivå ska följas upp behöver därför vara tydligt. Kommunen har större behov av flexibilitet om det förebyggande perspektivet ska kunna beaktas och realiseras. Det läggs ett stort ansvar på socialtjänstens område att samverka med andra organ inom till exempel samhällsbyggnad och infrastruktur. Detta ses som positivt men det ställer också ett annat krav på kompetens jämfört med dagens socionomer.

Utredningen föreslår att det införs ett krav på att verksamhet inom socialtjänsten ska bedrivas i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet. Förvaltningen instämmer i att detta är viktigt och ser därför behov av att detta utvärderas ytterligare likt vad som föreslås i utredningen: *Utredningen förslår därför att regeringen tillsätter en utredning med uppdrag att utreda hur man kan säkerställa en fungerande och effektiv kunskapsstyrning som säkerställer samarbete mellan kommunerna och mellan kommunerna och staten.*

Förvaltningen ser att det är viktigt att det görs en översyn av socialtjänstens olika professioner vilket utredningen också föreslår. I en sådan översyn bör även ingå att ta ställning till vilken behörighet som eventuellt ska krävas för att fatta olika beslut inom socialtjänsten. För-

valtningen välkomnar en översyn av olika befattningar och titlar som finns inom hela socialtjänstens område. Här vill förvaltningen tillägga att det av lika stor vikt att se över professionen för dem som fattar olika beslut inom socialtjänsten som för personer inom utförarverksamheter. En enhetlig titulatur behövs för att öka statusen inom vissa områden, exempelvis inom utförare för vård och omsorg. Socialtjänstens verksamheter riktar sig emellertid många till olika målgrupper, ofta med en komplex problematik, vilket är viktigt att ha i åtanke i samband med att denna översyn görs. Även om förvaltningen ser att en mer enhetlig definition, titulatur och krav på kompetens inom socialtjänstens utförarverksamheter är önskvärt är det viktigt att kompetenskraven inte blir alltför generella.

Utredningen gör en perspektivförskjutning från beslutade och behovsbedömda insatser till frivilliga och förebyggande insatser. Genomförande av insatser utan behovsprövning omfattas av socialtjänstlagens krav på dokumentation. Undantag från dokumentation i fråga om enskilda personliga förhållanden ska emellertid kunna beslutas av socialnämnden i fråga om specifika insatser om det finns särskilda skäl, t.ex. om anonymitet är en förutsättning för att insatsen ska nå sin målgrupp. Här anser förvaltningen att utredaren behöver bli mer tydlig med vilket krav som ställs eller inte ställs avseende dokumentation av frivilliga insatser.

Utredaren skriver att socialtjänsten ska nå den enskilde när hen är motiverad att ta emot hjälp. Som exempel har de angett barn som utsätts för våld eller hedersförtryck. Här anser förvaltningen att det bör förtydligas att socialtjänsten alltid ska inleda utredning när det gäller barn som har utsatts för eller har bevittnat våld. I dessa fall kan det aldrig bli aktuellt med insatser utan behovsprövning. Förvaltningen anser att detta förtydligande är viktigt för att inte riskera att orosanmälningar inte görs till socialtjänsten om barn berättar om våld.

I avsnittet som berör barns rättigheter föreslås att *om barnet väljer att inte framföra sina åsikter ska detta respekteras och inte klarläggas på annat sätt*. Förvaltningen anser att utredaren behöver förtydliga vad som menas med ”klarläggas på annat sätt”. Betyder det att socialtjänsten inte får prata med personer som kommer i kontakt med barnet eller om vad barnet har sagt om sin situation? En del ungdomar vill inte prata eller träffa socialtjänsten och då blir extra viktigt att prata med vårdnadshavare och lärare som ungdomen pratat med för att få fram dennes åsikter.

Förvaltningen är positiv till förslaget om att socialtjänstens uppföljningsansvar ska förlängas från två till sex månader för barn som har varit placerade. Två månader är kort tid för att med säkerhet kunna bedöma om det skett en förändring i familjen som är bestående. Förvaltningen ställer sig även bakom utredningens förslag till ett uppdrag från regeringen att se över gallringsregler av akter hos barn som har varit aktuella hos socialtjänsten.

Förvaltningen ställer sig bakom och välkomnar utredningens bedömning om att det behövs ett fortsatt arbete för att se över hur lagstiftningen kan stärka både den sociala omsorgen för äldre personer och deras tillgång till en sammanhållen vård och omsorg med utgångspunkt i socialtjänstlagen och lagstiftningen för hälso- och sjukvården. Det gäller särskilt kontinuitet, personalens förutsättningar, likvärdighet och konkreta förutsättningar för samverkan mellan huvudmän och verksamheter.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 17 december 2020 följande.

Att komplettera förvaltningens svar på remiss om Hållbar socialtjänst – en ny socialtjänstlag med följande;

En fråga som utredningen lyfter är att man föreslår ta bort bestämmelsen om särskild avgift som IVO kan driva mot en kommun om personer som fått ett biståndsbeslut inte får sin insats eller det dröjer väldigt lång tid. Man anser inte att den ska behövas.

Vi är skeptiska till detta. Att denna regel finns anser vi är viktigt för att stärka rättssäkerheten för den enskilde och bör finnas kvar. Det kan se olika ut i landet och om en del kommuner har särskilda svårigheter bör man hitta sätt att stödja dessa.

För oss politiker är det bra att regelbundet få rapporterat hur vi ligger till i dessa frågor, och det är också ett bra planeringsinstrument, inte minst för särskilt utformade bostäder.

Utredningen föreslår också att tiden kommunen ska förlängas till var 6:e månad i stället för var tredje. Även det tror vi vore olyckligt. Vad vi förstår har IVO hittat bättre rutiner och det är förstås bra att minska administration, men trots allt så är var tredje månad en bra princip om man utgår från den enskildes ofta väldigt utsatta situation. Om man ändrar denna tidsgräns, vilket självklart skulle bespara kommunförvaltningar över landet mycket administrativt arbete är det väldigt viktigt att det inte leder till att enskildas situation inte ses över lika ofta.

Vi ser dock gärna att IVO fortsätter att se över rutiner för att förenkla administrationen för kommuner. Vi anser också att rutinerna behöver ses över och göras om på det sätt att när enskilda tackar nej när insatsen erbjuds ska det inte kunna vara ett skäl för att kommunen ska behöva betala vite.

Reservation anfördes av Anders Göransson m.fl. (S) och Charlotte Lilja Pittuco m.fl. (V), med instämmande av ersättaren Antonia Simon (Fi), till förmån för förvaltningens förslag till beslut.

Särskilt uttalande gjordes av Charlotte Lilja Pittuco m.fl. (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Christina Wallmark (SD), *bilaga 1*.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 17 november 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till utredningen och instämmer med dess slutsatser om att förslaget kan bidra till social hållbarhet med individen i fokus och ett förebyggande perspektiv som ger människor lika möjligheter och rättigheter.

Det är positivt att det förs in i lagen att socialtjänsten ska främja både jämlika och jämställda levnadsvillkor samt att detta tydliggörs i det övergripande målet. Det ger en tydlig vägledning i jämställdhetsarbetet.

Att det ska anges i lagen att socialtjänsten ska ha ett förebyggande perspektiv och vara lätt tillgänglig är viktigt. Genom att uppmärksamma risker och behovet av tidiga och förebyggande insatser kan socialtjänstens arbete ge positiva effekter för både berörda personer och för kommunens resurser. Det ska vara enkelt för personer att ta kontakt med socialtjänsten. Socialtjänsten ska vara öppen och tillmötesgående både vad gäller tillgängligheten till information, direkta kontakter om stödbehov och tillgång till insatser.

I utredningen tydliggörs att bemötandet har avgörande betydelse för socialtjänstens kvalitet och för den enskildes upplevelse av den. Förvaltningen delar utredningens uppfattning att utan ett väl fungerande bemötande vill och vågar människor inte söka stöd och hjälp vid behov. Förvaltningen stödjer förslaget att det i socialtjänstlagen ska anges att enskilda **ska** bemötas på ett respektfullt sätt utifrån sina förutsättningar och behov.

I förslaget sägs vidare att enskilda ska kunna få vissa insatser utan att först bli föremål för utredning och bedömning. Det är i grunden positivt men det är oklart vad det innebär för jämlikhet och likvärdighet om stadsdelsförvaltningar och kommuner intar olika förhållningssätt. Det är oklart vilken typ av insatser som avses och hur dessa ska kvalitetssäkras. Förvaltningen ser en viss risk att öppna och icke biståndsbedömda insatser kommer resursstarka personer till gagn och att de mest utsatta riskerar att inte synliggöras eller ta plats.

I utredningen finns förslag om vissa språkliga förändringar, vilket förvaltningen tycker är bra. När det gäller benämningar av enskilda utgår den kategoriserande termen "missbrukare". Missbruk är en situation och inte något som definierar en person. I stället ska det hänvisas till

missbruks- och beroendevård. Den nya lagen blir även mer enhetlig genom att begreppet ”insatser” används genomgående. Begrepp som ”stöd och hjälp” och ”sociala tjänster” ersätts med insatser i form av rådgivning, omsorg, vård, stöd och annan hjälp till enskilda som behöver det.

Förvaltningen instämmer i farhågorna som utredningen lyfter om att det kan vara svårt att följa upp att verksamheten faktiskt bedrivs i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet. Det behöver tydliggöras, i den mån det är möjligt, vad som kan betraktas som vetenskap och beprövad erfarenhet.

För att stärka barns rätt att komma till tals i alla frågor som rör barnet, är det positivt att det föreslås att det ska vara möjligt för socialnämnden att tala med ett barn utan vårdnadshavarens samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande inför ett beslut om en utredning ska inledas eller inte.

Det bör underlättas för enskilda att bo hemma och att ha kontakt med andra genom hemtjänst, dagverksamheter eller andra liknande insatser. Här finns goda möjligheter att på ett bra sätt lyfta in icke biståndsbedömda insatser för att nå målgrupper tidigare. Det är viktigt att detta inte tolkas som att den enskilde ska avstå andra boendeformer om behovet av det finns.

Vad gäller äldre personers behov sägs i förslaget bland annat att socialnämnden ska arbeta för att äldre personer får goda bostäder. Det bör framgå att insatsen oftast handlar om att i första hand arbeta för att den bostad den äldre har är fullgott anpassad efter den äldres behov.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågors yttrande daterat den 17 november 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor har fått remissen *Hållbar socialtjänst* från regeringen. Rådet välkomnar ambitionen kring social hållbarhet samt ett ökat fokus på individen. Likaså är målsättningen att åter lämna större utrymme en för helhetssyn på individen och dess specifika förutsättningar välkommen. Perspektivet att hela lagen ska vara förebyggande och kunskapsbaserat är bra, likaså att civilsamhället finns med som intressent och medaktör. Men förslaget har samtidigt för breda målgrupper. Det är inte rimligt att missbrukande ungdomar och äldre ska rymmas inom samma lag. Istället för en alltför heltäckande ramlag bör lagstiftning som tar fasta på individens rättigheter användas. En särskild äldreomsorgslag bör till exempel införas.

Målet om en hållbar socialtjänst som främjar lika möjligheter, rättigheter och jämställdhet, missar delvis gruppen funktionshindernedsatta. Gruppen finns förvisso representerad i hela spektrat men hänsyn och specifika behov borde vara med på samma vis som barn, äldre och brottsoffer tas upp som särskilda grupper med specifika behov och problematik.

Det är vidare olämpligt att stöd enligt socialtjänstlagen fortsatt föreslås vara villkorat att personen inte kan få stödet tillgodosett på annat håll, exempelvis genom anhörig. En fördjupad reflektion kring detta samt justeringar hade behövts här. Nuvarande skrivelse lämpar sig för paragrafens del avseende ekonomiskt bistånd men sämre i fråga om socialt bistånd. Det faktum att en förälder, barn eller partner teoretiskt kan ledsaga en person om dagarna eller agera boendestöd, hemtjänst m.m betyder inte att de gör det eller ens att det är lämpligt att så sker.

Reservationer m.m.

Arbetsmarknadsnämnden

Reservation anfördes av Salar Rashid m.fl. (S) enligt följande.

1. Förvaltningens förslag till beslut godkännes delvis.
2. Därutöver anføres följande

Vår uppfattning är att alla som är i behov av grundläggande stöd och skydd från samhället ska få det. Det ska inte spela någon roll var man bor i Sverige för vilket stöd man får. Därför är det viktigt att kommuner verkar för att alla kan få rättssäkra, likvärdiga och lika tillgängliga insatser.

Översynen av socialtjänstlagen är efterlängtat. Behovet av en modernisering av lagstiftningen för att möta dagens samhälle är stor. Att utredningen har haft som ambition att lagen återigen ska ha en karaktär av en målinriktad ramlag välkomnar vi. Det är viktigt eftersom vi anser att lagen ska kunna möjliggöra ett arbete som utgår ifrån en helhetssyn på individen. För att detta ska kunna vara möjligt krävs det att marknadsorienterade styrningsmodeller som New Public Management får ge vika till förmån för professionerna och deras kunskaper. Vi är övertygade om att medborgarna kommer att få bättre stöd och skydd om tilliten till professionen är hög. Förslaget om att tillföra krav om att verksamheten ska bedrivas i överenskomme med vetenskap och beprövad erfarenhet ligger helt i linje med vår uppfattning om hur kvaliteten i välfärden kan stärkas.

Vidare anser vi att det är positivt att utredningen förslår att målbestämmelserna ska kompletteras så att socialtjänsten ska främja jämställda levnadsvillkor. Med den tydliga jämställdhetsgrunden kan socialtjänstens insatser bidra till att jämställdhetsmålet om att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv kan uppnås.

Vi är övertygade om att sociala problem minskar om fokus läggs på det förebyggande arbetet. Forskning visar att tidiga och kunskapsbaserade insatser ska prioriteras för att varje individ ska få de bästa förutsättningarna genom livet. Tidiga och förebyggande insatser gör skillnad för den enskilde individen och leder till att spara på samhällets resurser på lång sikt. Därför är det glädjande att utredningen betonar vikten av att socialtjänsten lägger ett större fokus på det förebyggande arbetet. Vi ställer oss bakom utredningens förslag om att socialtjänsten ska ha ett förebyggande perspektiv och att den ska vara lätt tillgänglig. Med förslaget innebär det att den enskilde individen sätts i centrum och att samhället ska verka för att ingen ska behöva avstå från att söka stöd och skydd på grund av att den inte känner till var den kan få hjälp.

Det hade varit bra om utredningen hade berört hur betydelsefulla de ideella aktörerna är i arbetet för att tillgängliggöra socialtjänstens insatser för fler. De ideella aktörerna är viktiga samarbetspartner som med sin expertis och sitt nätverk kan bidra till att nya grupper nås och till att stärka det sociala arbetet. Alla söker sig inte till socialtjänsten när de behöver stöd och hjälp. Skälen kan vara olika men deras rätt att få stöd måste säkras och därför är det viktigt att kommunerna har en nära och god samverkan med civilsamhället.

Vidare hade det varit bra om utredningen tydligare lyft förstärkt samverkan mellan skola, förskola och socialtjänst i det förebyggande arbetet för att fånga upp barn och unga i riskzon. Förskolan och skolan är viktiga för att alla barn och unga ska få en trygg uppväxt med god hälsa och för att de ska rustas med skyddsfaktorer. En förstärkt samverkan får långsiktiga konsekvenser när man tillsammans kan hindra att unga hamnar i utanförskap och kriminalitet.

En av våra farhågor är att administrationen kommer att öka när högre krav ställs på dokumentation. Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkt måste tas tillvara: Med ökade krav på dokumentation finns även en risk för ökad administration och längre handläggningstider vilket speciellt inom det förebyggande arbetet skulle kunna leda till att insatser blir mindre lättillgängliga, om dessa inte undantas från dokumentationskravet. Utredningen menar att den ökade administrationen inte kan härledas till socialtjänstlagen. Vi menar att oavsett om de

ökande dokumentationskraven kommer på grund av lagstiftningen eller Socialstyrelsens föreskrifter så måste något göras. Professionen måste ha tid för klienter och brukare.

Utvidgat ansvar för samhällsplanering behövs. Alltför många kommuner glömmer bort att det finns samband mellan den fysiska och sociala miljön. Därför är det bra med tydliggörande om kommunernas ansvar i att vara aktiva i planering för att tidigt kunna tillgodose medborgarnas behov. Det utvidgade ansvaret överensstämmer väl med målsättningen om att stärka det förebyggande arbetet.

Utredningens förslag om att insatser ska kunna tillhandahållas utan behovsprövning vilar på goda intentioner om en lätt tillgänglig socialtjänst. Vi sympatiserar med intentionerna men menar att de invändningar som har framkommit måste hörsammas. Att utredningen utan en konsekvensanalys har föreslagit att insatser som till exempel skyddat boende för våldsutsatta, hem för vård och boende och avhopparprogram ska erbjudas utan individuella behovsbedömningar är inte bra. Vi delar den uppfattning som har framförts av både de fackliga organisationerna och berörda förvaltningar inom Stockholms stad. Det finns en del insatser som inte är lämpliga att erbjuda utan behovsprövning.

Vi motsätter oss inte att kommunerna ska ha fler öppna verksamheter eller att uppsökande verksamheter ska utvecklas för att nå fler. Tvärtom så ser vi flera områden där insatser kan erbjudas utan behovsprövning. Staden kan till exempel utveckla arbetet för att nå fler som befinner sig utanför arbetsmarknaden och därmed tidigt kunna erbjuda arbetsmarknadsinsatser.

Det vi skarpt motsätter oss är att en av de viktigaste principerna kommer att frångås, principen om att det är individens behov som avgör vilka insatser som ska ges. Om inte förslaget ändras kommer en resursförskjutning ske till de som inte har så stora behov på bekostnad av de som har stora stödbehov. Det grundläggande målet om likvärdighet och att socialtjänsten ska främja jämlikhet i levnadsvillkor kommer att fallera. För risken är stor att insatser till de som behöver stöd och skydd kommer att försämrats när undanträngningseffekter uppstår till följd av en avskaffad behovsprövning. Risken är även stor att förslaget leder till kvarhållningseffekter och stora kostnader för kommunerna.

Socialförvaltningens formulering sammanfattar vår stora oro för konsekvenserna: Dessa risker bedöms särskilt stora om utredningens förslag att överlåta till privata utförare att bedöma om en insats som utföraren erbjuder ska kunna ges utan behovsprövning blir verklighet. Likaså ser förvaltningen en risk för ökad rättsosäkerhet för den enskilde om privata utförare ges möjlighet att påverka vilka de tar emot genom att hjälpa den enskilde att bedöma om det är rätt insats för personen ifråga.

Utredningen har inte tagit hänsyn till att kommunerna har begränsade resurser och att förslaget riskerar att leda till att kommuner inför tak för insatser som erbjuds till olika individer. Inte heller har utredningen tagit hänsyn till att likställigheten mellan kommunerna kommer att försvagas.

Slutligen vill vi lyfta att det är bra att en ny socialtjänstlag får förtydligt barnrättsperspektiv. Flera av förslagen som syftar till att tillgodose barns rättigheter är bra. Vi vill särskilt lyfta förslaget att om förlänga tiden för socialnämndens uppföljning för barns situation. Det gäller dels när en utredning som gäller barns behov av stöd eller skydd avslutas utan beslut om insats, dels efter det att en placering i ett familjehem eller hem för vård eller boende har upphört. Det är bra att dagens bestämmelser om att uppföljningarna ska avslutas inom två månader förlängs till sex månader. På så sätt förstärks stöd och skydd av barn i vårt samhälle.

Särskilt uttalande gjordes av Rashid Mohammed m.fl. (V) enligt följande.

Socialtjänstlagen är en av hörnstenarna i den svenska välfärden som nu står inför en stor förändring. Då det var lång tid sedan lagen sågs över så det är tid för en uppdatering och vi är försiktigt positiva till huvuddelen av de förändringar som föreslås. Vi hoppas att den nya socialtjänstlagen kommer tillrätta med de problem som Vänsterpartiet under flera år sett att socialtjänsten brottas med. Det handlar exempelvis om detaljstyrning, NPM, underfinansiering, privatisering av myndighetsutövning och utförande av insatser istället för ett frigörande och förebyggande arbete. Vi hoppas att den nya lagen tar avstamp i medarbetarnas perspektiv och de frågor som fackförbunden lyft fram och att klienten sätts i centrum.

Det finns fördelar med förslaget om slopade utredningskrav för flera insatser, eftersom det sänker tröskeln för att söka sig till socialtjänsten. Förhoppningsvis leder slopade utredningskrav också till en minskad detaljstyrning. Samtidigt ger det kommunerna en möjlighet att styra utbudet utifrån kostnadsmässiga ramar, vilket vi ser vi som en fara. Det kan skapa ojämlikhet mellan kommuner och göra så att medborgare som väljer att inte ta kontakt med socialtjänsten inte ges möjlighet att överblicka hela utbudet av tjänster och tillgängligt stöd. Vi anser att alla medborgare måste ha rätt till alla delar av det stöd som socialtjänstlagen fastställer, för att det inte ska bli så att kommuner av kostnadsskäl skär bort delar av sitt stöd och då tvingar bort de målgrupper vars behov av insatser är kostsamma.

Vi hoppas att följden av utredningen blir att socialsekreterarna kan fokusera på att skapa förutsättningar för att ägna sig mer åt förebyggande socialt arbete och mindre åt myndighetsutövning. Men då måste det fortsättningsvis också ges ekonomiska förutsättningar både från stat och kommun för att den nya lagen ska bli en reell ambitionshöjning.

Ur ett arbetsmarknadsperspektiv vill vi framhålla vikten av arbetsmarknadsinsatser med hög kvalitet och likställighet. Det är därför viktigt att kommunerna har rådighet över de verksamheter som erbjuds invånarna och verksamheterna bör därför drivas i hög utsträckning drivas i kommunens egen regi. Detta ger även ett mer långsiktigt perspektiv och möjlighet till ökad flexibilitet när det finns behov av att ställa om och anpassa verksamheterna i takt med samhällsförändringar.

Det är positivt med ett förtydligt barnrättsperspektiv genom att definiera begreppet ”barnets bästa” och bra att reglera att barn ska ha rätt till information, och att man måste förvissa sig om att barnet har förstått den information de får, till exempel vid barnrättsärenden. Tidsramen för uppföljning av ett barns situation förlängs också från två till sex månader vilket vi ser som positivt. Däremot anser vi att socialarbetare bör ha rätt till kontakt med barn i exempelvis vårdnadstvister utan medgivande från vårdnadshavare, något som inte den nya lagen erbjuder.

Det är även bra att brukarnas möjlighet till inflytande och påverkan i socialtjänstens arbete ökar. Vi ser även positivt på att reglera bemötandet mellan socialtjänst och klient i den nya lagen. Vi behöver stärka professionens ställning och hoppas att den nya lagen ska bli ett steg i den riktningen.

Ersätтарыttrande gjordes av Farida Al-Abani (Fi) enligt följande.

Socialtjänstlagen är en av hörnstenarna i den svenska välfärden som nu står inför en stor förändring. Då det var lång tid sedan lagen sågs över så det är tid för en uppdatering och vi är försiktigt positiva till huvuddelen av de förändringar som föreslås. Vi hoppas att den nya socialtjänstlagen kommer tillrätta med de problem som Vänsterpartiet under flera år sett att socialtjänsten brottas med. Det handlar exempelvis om detaljstyrning, NPM, underfinansiering, privatisering av myndighetsutövning och utförande av insatser istället för ett frigörande och förebyggande arbete. Vi hoppas att den nya lagen tar avstamp i medarbetarnas perspektiv och de frågor som fackförbunden lyft fram och att klienten sätts i centrum.

Det finns fördelar med förslaget om slopade utredningskrav för flera insatser, eftersom det sänker tröskeln för att söka sig till socialtjänsten. Förhoppningsvis leder slopade utredningskrav också till en minskad detaljstyrning. Samtidigt ger det kommunerna en möjlighet att styra utbudet utifrån kostnadsmässiga ramar, vilket vi ser vi som en fara. Det kan skapa ojämlikhet mellan kommuner och göra så att medborgare som väljer att inte ta kontakt med socialtjänsten inte ges möjlighet att överblicka hela utbudet av tjänster och tillgängligt stöd. Vi anser att alla medborgare måste ha rätt till alla delar av det stöd som socialtjänstlagen fastställer, för att det inte ska bli så att kommuner av kostnadsskäl skär bort delar av sitt stöd och då tvingar bort de målgrupper vars behov av insatser är kostsamma.

Vi hoppas att följderna av utredningen blir att socialsekreterarna kan fokusera på att skapa förutsättningar för att ägna sig mer åt förebyggande socialt arbete och mindre åt myndighetsutövning. Men då måste det fortsättningsvis också ges ekonomiska förutsättningar både från stat och kommun för att den nya lagen ska bli en reell ambitionshöjning.

Ur ett arbetsmarknadsperspektiv vill vi framhålla vikten av arbetsmarknadsinsatser med hög kvalitet och likställighet. Det är därför viktigt att kommunerna har rådighet över de verksamheter som erbjuds invånarna och verksamheterna bör därför drivas i hög utsträckning drivas i kommunens egen regi. Detta ger även ett mer långsiktigt perspektiv och möjlighet till ökad flexibilitet när det finns behov av att ställa om och anpassa verksamheterna i takt med samhällsförändringar.

Det är positivt med ett förtydligt barnrättsperspektiv genom att definiera begreppet ”barnets bästa” och bra att reglera att barn ska ha rätt till information, och att man måste förvissa sig om att barnet har förstått den information de får, till exempel vid barnrättsärenden. Tidsramen för uppföljning av ett barns situation förlängs också från två till sex månader vilket vi ser som positivt. Däremot anser vi att socialarbetare bör ha rätt till kontakt med barn i exempelvis vårdnadstvister utan medgivande från vårdnadshavare, något som inte den nya lagen erbjuder.

Det är även bra att brukarnas möjlighet till inflytande och påverkan i socialtjänstens arbete ökar. Vi ser även positivt på att reglera bemötandet mellan socialtjänst och klient i den nya lagen. Vi behöver stärka professionens ställning och hoppas att den nya lagen ska bli ett steg i den riktningen.

Kulturnämnden

Reservation anfördes av Mirja Räihä m.fl. (S) enligt följande.

att kulturnämnden delvis godkänner förvaltningens förslag, och anför därutöver följande:

Vår uppfattning är att alla som är i behov av grundläggande stöd och skydd från samhället ska få det. Det ska inte spela någon roll var man bor i Sverige för vilket stöd man får. Därför är det viktigt att kommuner verkar för att alla kan få rättssäkra, likvärdiga och lika tillgängliga insatser.

Översynen av socialtjänstlagen är efterlängtd. Behovet av en modernisering av lagstiftningen för att möta dagens samhälle är stor. Det är viktigt att en ny lagstiftning möjliggör ett arbete som utgår ifrån en helhetssyn på individen. För att detta ska kunna vara möjligt krävs det att marknadsorienterade styrningsmodeller som New Public Management får ge vika till förmån för professionerna och deras kunskaper. Vi är övertygade om att medborgarna kommer att få bättre stöd och skydd om tilliten till professionen är hög. Förslaget om att tillföra krav om att verksamheten ska bedrivas i överenskommen med vetenskap och beprövad erfarenhet ligger helt i linje med vår uppfattning om hur kvaliteten i välfärden kan stärkas.

Vidare anser vi att det är positivt att utredningen förslår att målbestämmelserna ska kompletteras så att socialtjänsten ska främja jämställda levnadsvillkor. Med den tydliga jämställdhetsgrunden kan socialtjänstens insatser bidra till att jämställdhetsmålet om att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv kan uppnås.

Vi är övertygade om att sociala problem minskar om fokus läggs på det förebyggande arbetet. Forskning visar att tidiga och kunskapsbaserade insatser ska prioriteras för att varje individ ska få de bästa förutsättningarna genom livet. Tidiga och förebyggande insatser gör skillnad för den enskilde individen och leder till att spara på samhällets resurser på lång sikt. Därför är det glädjande att utredningen betonar vikten av att socialtjänsten lägger ett större fokus på det förebyggande arbetet. Vi ställer oss bakom utredningens förslag om att socialtjänsten ska ha ett förebyggande perspektiv och att den ska vara lätt tillgänglig. Med förslaget innebär det att den enskilde individen sätts i centrum och att samhället ska verka för att ingen ska behöva avstå från att söka stöd och skydd på grund av att den inte känner till var den kan få hjälp.

Det hade varit bra om utredningen hade berört hur betydelsefulla de ideella aktörerna är i arbetet för att tillgängliggöra socialtjänstens insatser för fler. De ideella aktörerna är viktiga samarbetspartner som med sin expertis och sitt nätverk kan bidra till att nya grupper nås och till att stärka det sociala arbetet. Alla söker sig inte till socialtjänsten när de behöver stöd och hjälp. Skälen kan vara olika men deras rätt att få stöd måste säkras och därför är det viktigt att kommunerna har en nära och god samverkan med civilsamhället.

Vidare hade det varit bra om utredningen tydligare lyft förstärkt samverkan mellan skola, förskola och socialtjänst i det förebyggande arbetet för att fånga upp barn och unga i riskzonen. Förskolan och skolan är viktiga för att alla barn och unga ska få en trygg uppväxt med god hälsa och för att de ska rustas med skyddsfaktorer. En förstärkt samverkan får långsiktiga konsekvenser när man tillsammans kan hindra att unga hamnar i utanförskap och kriminalitet.

En av våra farhågor är att administrationen kommer att öka när högre krav ställs på dokumentation. Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkt måste tas tillvara: *Med ökade krav på dokumentation finns även en risk för ökad administration och längre handläggningstider vilket speciellt inom det förebyggande arbetet skulle kunna leda till att insatser blir mindre lättillgängliga, om dessa inte undantas från dokumentationskravet.* Utredningen menar att den ökade administrationen inte kan härledas till socialtjänstlagen. Vi menar att oavsett om de ökade dokumentationskraven kommer på grund av lagstiftningen eller Socialstyrelsens föreskrifter så måste något göras. Professionen måste ha tid för klienterna och brukarna.

Utvidgat ansvar för samhällsplanering behövs. Alltför många kommuner glömmer bort att det finns samband mellan den fysiska och sociala miljön. Därför är det bra med tydliggörande om kommunernas ansvar i att vara aktiva i planering för att tidigt kunna tillgodose medborgarnas behov. Det utvidgade ansvaret överensstämmer väl med målsättningen om att stärka det förebyggande arbetet.

Utredningens förslag om att insatser ska kunna tillhandahållas utan behovsprövning vilar på goda intentioner om en lätt tillgänglig socialtjänst. Vi sympatiserar med intentionerna men menar att de fackliga organisationernas invändningar som har framförts i yttrandet måste höras. Att utredningen utan en konsekvensanalys har föreslagit att insatser som till exempel hemtjänst, korttidsboenden, skyddat boende för våldsutsatta, hem för vård och boende (HVB) och avhoppprogram ska erbjudas utan individuella behovsbedömningar är inte bra. Vi delar den uppfattning som har framförts av både de fackliga organisationerna och berörda förvaltningar inom Stockholms stad. Det finns en del insatser som inte är lämpliga att erbjuda utan behovsprövning.

Vi motsätter oss inte att kommunerna ska ha fler öppna verksamheter eller att uppsökande verksamheter ska utvecklas för att nå fler. Tvärtom så ser vi flera områden där insatser kan erbjudas utan behovsprövning. Staden kan till exempel utveckla arbetet för att nå fler som befinner sig utanför arbetsmarknaden och därmed tidigt kunna erbjuda arbetsmarknadsinsatser.

Det vi skarpt motsätter oss är att en av de viktigaste principerna kommer att frångås, principen om att det är individens behov som avgör vilka insatser som ska ges. Om inte förslaget ändras kommer en resursförskjutning ske till de som inte har så stora behov på bekostnad av de som har stora stödbehov. Det grundläggande målet om likvärdighet och att socialtjänsten ska främja jämlikhet i levnadsvillkor kommer att fallera. För risken är stor att insatser till behövande och omsorgen om äldre som har stora stödbehov kommer att försämrats när undanträngningseffekter uppstår till följd av en avskaffad behovsprövning.

Det innebär inte att vi inte ser brister i det nuvarande systemet. En fungerande behovsprövning är i grunden likvärdig och möter behov utifrån individens behov. Alltför ofta riskerar detta dock att vara en idealbild. I verkligheten möter den objektivt grundade biståndsbedömningen ofta faktorer som påverkar vilka möjligheter socialtjänsten har. Alltifrån tillgängliga resurser för själva biståndsbedömningen till vilka resurser, i bred bemärkelse, som finns för beviljad insats påverkar biståndsbedömningen. Under en stor del av 2000-talet har den offentliga ekonomin försvagats till följd av skattesänkningar vilka urholkat de resurser som funnits för att bevilja biståndsbedömda insatser. Detta i sin tur riskerar i många fall ha inneburit en mer restriktiv tolkning av lagstiftningen än den som var lagstiftarens ursprungliga intentioner. Det är i ett sådant läge lätt att se lösningen i att avskaffa behovsprövningen. Det är dock att bortse från andra insatser som behöver göras.

En avskaffad biståndsbedömning riskerar också vara ett förslag som utöver ovanstående invändningar även leder till kvarhållningseffekter och stora kostnader för kommunerna.

Socialförvaltningens formulering sammanfattar vår stora oro för konsekvenserna: *Dessa risker bedöms särskilt stora om utredningens förslag att överlåta till privata utförare att bedöma om en insats som utföraren erbjuder ska kunna ges utan behovsprövning blir verklig. Likaså ser förvaltningen en risk för ökad rättsosäkerhet för den enskilde om privata utförare ges möjlighet att påverka vilka de tar emot genom att hjälpa den enskilde att bedöma om det är rätt insats för personen ifråga.*

Utredningen har inte tagit hänsyn till att kommunerna har begränsade resurser och att förslaget riskerar att leda till att kommuner inför tak för insatser som erbjuds till olika individer. Inte heller har utredningen tagit hänsyn till att likställigheten mellan kommuner och medborgare kommer att försvagas.

Istället för att föreslå en avskaffad behovsprövning för exempelvis korttidsboenden, skyddat boende för våldsutsatta, HVB och avhopparprogram borde den fortsatta lagstiftningsprocessen fokusera på förslag som bidrar till ökad måluppfyllelse avseende lagstiftarens intention för att säkerställa att de med stora behov ska få dessa tillgodosedda.

Vi hade förhoppningar om att utredningen skulle föreslå en särslagstiftning för äldreomsorg för att höja ambitionerna och stärka äldreomsorgens förutsättningar. En särskild rättighetsbaserad äldreomsorgslagstiftning, som tillförsäkrar äldre rätten till goda levnadsvillkor, inflytande över sin egen situation och garanterar en god vård och omsorg möjliggör för en äldreomsorg som ger ett liv i delaktighet och att äldre kan delta i samhällslivet på samma grund som andra. Men istället antar den föreslagna nya socialtjänstlagen formen av en ramlag med större handlingsfrihet för kommunerna och mindre detaljreglering. Det blir då än mer viktigt att värna behovsprincipen, då resurser ska prioriteras till dem som är i störst behov.

En tydlig lag med krav på stat, regioner och kommuner som anger inriktning och ambitioner för att garantera den enskilde rätt till individanpassad vård och omsorg samt stöd och service behövs. Det nuvarande begreppet ”skälig levnadsnivå” har urvattnats mer och mer vartefter pengarna till välfärden inte räckt till och vi ser inte att den föreslagna ändringen till ”skäliga levnadsförhållanden” kommer att göra någon skillnad för den enskilde. Därför önskar vi att ”goda levnadsvillkor” istället ska användas.

Slutligen vill vi lyfta att det är bra att en ny socialtjänstlag får förtydligt barnrättsperspektiv. Flera av förslagen som syftar till att tillgodose barns rättigheter är bra. Vi vill särskilt lyfta förslaget att om förlänga tiden för socialnämndens uppföljning för barns situation. Det gäller dels när en utredning som gäller barns behov av stöd eller skydd avslutas utan beslut om insats, dels efter det att en placering i ett familjehem eller hem för vård eller boende har upphört. Det är bra att dagens bestämmelser om att uppföljningarna ska avslutas inom två månader förlängs till sex månader. På så sätt förstärks stöd och skydd av barn i vårt samhälle.

Särskilt uttalande gjordes av Torun Boucher m.fl. (V) enligt följande.

Vi vill inledningsvis instämma i stadsarkivets synpunkter gällande gallring av personakter.

Därutöver vill vi lämna följande synpunkter.

Socialtjänstlagen är en av hörnstenarna i den svenska välfärden som nu står inför en stor förändring. Då det var lång tid sedan lagen sågs över så det är tid för en uppdatering och vi är försiktigt positiva till huvuddelen av de förändringar som föreslås. Vi hoppas att den nya socialtjänstlagen kommer tillrätta med de problem som Vänsterpartiet under flera år sett att socialtjänsten brottas med. Det handlar exempelvis om detaljstyrning, NPM, underfinansiering, privatisering av myndighetsutövning och utförande av insatser istället för ett frigörande och förebyggande arbete. Vi hoppas att den nya lagen tar avstamp i medarbetarnas och klienternas perspektiv.

Vi hoppas att följden av utredningen blir att socialsekreterarna kan fokusera på att skapa förutsättningar för att ägna sig mer åt förebyggande socialt arbete och mindre åt myndighetsutövning. Men då måste det fortsättningsvis också ges ekonomiska förutsättningar både från stat och från kommun för att den nya lagen ska bli en reell ambitionshöjning.

Ur ett kulturnämndsperspektiv vill vi framhålla vikten av det breda förebyggande arbetet. Kulturen har en hel del att erbjuda i detta förebyggande arbete, vi ser till exempel i dagsläget stora behov av ett utvecklat samarbete mellan bibliotek och medborgarkontor. Polisen efterfrågar också återkommande en större samverkan mellan de många parter som verkar ute i staden för ett mer proaktivt förebyggande arbete — där bibliotek, kulturskola och andra delar av kulturen också har mycket att tillföra.

Socialnämnden

Reservation anfördes av Karin Gustafsson m.fl. (S) enligt följande.

1. Förvaltningens förslag till beslut godkännes delvis.
2. Därutöver anføres följande

Vår uppfattning är att alla som är i behov av grundläggande stöd och skydd från samhället ska få det. Det ska inte spela någon roll var man bor i Sverige för vilket stöd man får. Därför är det viktigt att kommuner verkar för att alla kan få rättssäkra, likvärdiga och lika tillgängliga insatser.

Översynen av socialtjänstlagen är efterlängtat. Behovet av en modernisering av lagstiftningen för att möta dagens samhälle är stor. Det är viktigt att en ny lagstiftning möjliggör ett arbete som utgår ifrån en helhetssyn på individen. För att detta ska kunna vara möjligt krävs det att marknadsorienterade styrningsmodeller som New Public Management får ge vika till förmån för professionerna och deras kunnande. Vi är övertygade om att medborgarna kommer att få bättre stöd och skydd om tilliten till professionen är hög. Förslaget om att tillföra krav om att verksamheten ska bedrivas i överenskommelse med vetenskap och beprövad erfarenhet ligger helt i linje med vår uppfattning om hur kvaliteten i välfärden kan stärkas.

Vidare anser vi att det är positivt att utredningen förslår att målbestämmelserna ska kompletteras så att socialtjänsten ska främja jämställda levnadsvillkor. Med den tydliga jämställdhetsgrunden kan socialtjänstens insatser bidra till att jämställdhetsmålet om att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv kan uppnås.

Vi är övertygade om att sociala problem minskar om fokus läggs på det förebyggande arbetet. Forskning visar att tidiga och kunskapsbaserade insatser ska prioriteras för att varje individ ska få de bästa förutsättningarna genom livet. Tidiga och förebyggande insatser gör skillnad för den enskilde individen och leder till att spara på samhällets resurser på lång sikt. Därför är det glädjande att utredningen betonar vikten av att socialtjänsten lägger ett större fokus på det förebyggande arbetet. Vi ställer oss bakom utredningens förslag om att socialtjänsten ska ha ett förebyggande perspektiv och att den ska vara lätt tillgänglig. Med förslaget innebär det att den enskilde individen sätts i centrum och att samhället ska verka för att ingen ska behöva avstå från att söka stöd och skydd på grund av att den inte känner till var den kan få hjälp.

Det hade varit bra om utredningen hade berört hur betydelsefulla de ideella aktörerna är i arbetet för att tillgängliggöra socialtjänstens insatser för fler. De ideella aktörerna är viktiga samarbetspartner som med sin expertis och sitt nätverk kan bidra till att nya grupper nås och till att stärka det sociala arbetet. Alla söker sig inte till socialtjänsten när de behöver stöd och hjälp. Skälen kan vara olika men deras rätt att få stöd måste säkras och därför är det viktigt att kommunerna har en nära och god samverkan med civilsamhället.

Vidare hade det varit bra om utredningen tydligare lyft förstärkt samverkan mellan skola, förskola och socialtjänst i det förebyggande arbetet för att fånga upp barn och unga i riskzonen. Förskolan och skolan är viktiga för att alla barn och unga ska få en trygg uppväxt med god hälsa och för att de ska rustas med skyddsfaktorer. En förstärkt samverkan får långsiktiga konsekvenser när man tillsammans kan hindra att unga hamnar i utanförskap och kriminalitet.

En av våra farhågor är att administrationen kommer att öka när högre krav ställs på dokumentation. Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkt måste tas tillvara: *Med ökade krav på dokumentation finns även en risk för ökad administration och längre handläggningstider vilket speciellt inom det förebyggande arbetet skulle kunna leda till att insatser blir mindre lättillgängliga, om dessa inte undantas från dokumentationskravet.* Utredningen menar att den ökade administrationen inte kan härledas till socialtjänstlagen. Vi menar att oavsett om de ökade dokumentationskraven kommer på grund av lagstiftningen eller Socialstyrelsens föreskrifter så måste något göras. Professionen måste ha tid för klienterna och brukarna.

Utvidgat ansvar för samhällsplanering behövs. Alltför många kommuner glömmer bort att det finns samband mellan den fysiska och sociala miljön. Därför är det bra med tydliggörande om kommunernas ansvar i att vara aktiva i planering för att tidigt kunna tillgodose medborgarnas behov. Det utvidgade ansvaret överensstämmer väl med målsättningen om att stärka det förebyggande arbetet.

Utredningens förslag om att insatser ska kunna tillhandahållas utan behovsprövning vilar på goda intentioner om en lätt tillgänglig socialtjänst. Vi sympatiserar med intentionerna men menar att de fackliga organisationernas invändningar som har framförts i yttrandet måste höras. Att utredningen utan en konsekvensanalys har föreslagit att insatser som till exempel hemtjänst, korttidsboenden, skyddat boende för våldsutsatta, hem för vård och boende (HVB) och avhoppprogram ska erbjudas utan individuella behovsbedömningar är inte bra. Vi delar den uppfattning som har framförts av både de fackliga organisationerna och berörda förvaltningar inom Stockholms stad. Det finns en del insatser som inte är lämpliga att erbjuda utan behovsprövning.

Vi motsätter oss inte att kommunerna ska ha fler öppna verksamheter eller att uppsökande verksamheter ska utvecklas för att nå fler. Tvärtom så ser vi flera områden där insatser kan erbjudas utan behovsprövning. Staden kan till exempel utveckla arbetet för att nå fler som befinner sig utanför arbetsmarknaden och därmed tidigt kunna erbjuda arbetsmarknadsinsatser.

Det vi skarpt motsätter oss är att en av de viktigaste principerna kommer att frångås, principen om att det är individens behov som avgör vilka insatser som ska ges. Om inte förslaget ändras kommer en resursförskjutning ske till de som inte har så stora behov på bekostnad av de som har stora stödbehov. Det grundläggande målet om likvärdighet och att socialtjänsten ska främja jämlikhet i levnadsvillkor kommer att falla. För risken är stor att insatser till behövande och omsorgen om äldre som har stora stödbehov kommer att försämrats när undanträngningseffekter uppstår till följd av en avskaffad behovsprövning.

Det innebär inte att vi inte ser brister i det nuvarande systemet. En fungerande behovsprövning är i grunden likvärdig och möter behov utifrån individens behov. Alltför ofta riskerar detta dock att vara en idealbild. I verkligheten möter den objektivt grundade biståndsbedömningen ofta faktorer som påverkar vilka möjligheter socialtjänsten har. Alltifrån tillgängliga resurser för själva biståndsbedömningen till vilka resurser, i bred bemärkelse, som finns för beviljad insats påverkar biståndsbedömningen. Under en stor del av 2000-talet har den offentliga ekonomin försvagats till följd av skattesänkningar vilka urholkat de resurser som funnits för att bevilja biståndsbedömda insatser. Detta i sin tur riskerar i många fall ha inneburit en mer restriktiv tolkning av lagstiftningen än den som var lagstiftarens ursprungliga intentioner. Det är i ett sådant läge lätt att se lösningen i att avskaffa behovsprövningen. Det är dock att bortse från andra insatser som behöver göras.

En avskaffad biståndsbedömning riskerar också vara ett förslag som utöver ovanstående invändningar även leder till kvarhållningseffekter och stora kostnader för kommunerna.

Socialförvaltningens formulering sammanfattar vår stora oro för konsekvenserna: *Dessa risker bedöms särskilt stora om utredningens förslag att överlåta till privata utförare att bedöma om en insats som utföraren erbjuder ska kunna ges utan behovsprövning blir verklig. Likaså ser förvaltningen en risk för ökad rättsosäkerhet för den enskilde om privata utförare ges möjlighet att påverka vilka de tar emot genom att hjälpa den enskilde att bedöma om det är rätt insats för personen ifråga.*

Utredningen har inte tagit hänsyn till att kommunerna har begränsade resurser och att förslaget riskerar att leda till att kommuner inför tak för insatser som erbjuds till olika individer. Inte heller har utredningen tagit hänsyn till att likställigheten mellan kommuner och medborgare kommer att försvagas.

Istället för att föreslå en avskaffad behovsprövning för exempelvis korttidsboenden, skyddat boende för våldsutsatta, HVB och avhopparprogram borde den fortsatta lagstiftningsprocessen fokusera på förslag som bidrar till ökad måluppfyllelse avseende lagstiftarens intention för att säkerställa att de med stora behov ska få dessa tillgodosedda.

Vi hade förhoppningar om att utredningen skulle föreslå en särslagstiftning för äldreomsorg för att höja ambitionerna och stärka äldreomsorgens förutsättningar. En särskild rättighetsbaserad äldreomsorgslagstiftning, som tillförsäkrar äldre rätten till goda levnadsvillkor, inflytande över sin egen situation och garanterar en god vård och omsorg möjliggör för en äldreomsorg som ger ett liv i delaktighet och att äldre kan delta i samhällslivet på samma grund som andra. Men istället antar den föreslagna nya socialtjänstlagen formen av en ramlag med större handlingsfrihet för kommunerna och mindre detaljreglering. Det blir då än mer viktigt att värna behovsprincipen, då resurser ska prioriteras till dem som är i störst behov.

En tydlig lag med krav på stat, regioner och kommuner som anger inriktning och ambitioner för att garantera den enskilde rätt till individanpassad vård och omsorg samt stöd och service behövs. Det nuvarande begreppet ”skälig levnadsnivå” har urvattnats mer och mer vartefter pengarna till välfärden inte räckt till och vi ser inte att den föreslagna ändringen till ”skäliga levnadsförhållanden” kommer att göra någon skillnad för den enskilde. Därför önskar vi att ”goda levnadsvillkor” istället ska användas.

Slutligen vill vi lyfta att det är bra att en ny socialtjänstlag får förtydligat barnrättsperspektiv. Flera av förslagen som syftar till att tillgodose barns rättigheter är bra. Vi vill särskilt lyfta förslaget att om förlänga tiden för socialnämndens uppföljning för barns situation. Det gäller dels när en utredning som gäller barns behov av stöd eller skydd avslutas utan beslut om insats, dels efter det att en placering i ett familjehem eller hem för vård eller boende har upphört. Det är bra att dagens bestämmelser om att uppföljningarna ska avslutas inom två månader förlängs till sex månader. På så sätt förstärks stöd och skydd av barn i vårt samhälle.

Reservation anfördes av Jackie Nylander m.fl. (V) enligt följande.

1. Förvaltningens förslag till beslut godkännes delvis.
2. Därutöver anføres följande

Socialtjänstlagen är en av de hörnstenarna i den svenska välfärden som nu står inför en stor förändring. Det är länge sedan lagen sågs över så kan det vara tid för en uppdatering, vi är försiktigt positiva till huvuddelen av de förändringar som föreslås men tycker att det är negativt att man inte sett över ekonomiskt biståndet där det verkligen finns behov av ett större klientfokus och att barnperspektivet belyses. Dessutom är det negativt för utredningen att det redan innan den startade fanns riktlinjer som bakband den då den inte fick föra fram förslag som kan bidra till kostnadsökningar. Det anser vi försvagar utredningen.

Vi hoppas att den nya socialtjänstlagen kommer tillrätta med de problem vi som parti under flera år sett att socialtjänsten brottas med. Såsom detaljstyrning/ekonomistyrning, NPM, underfinansieringen, privatiseringen av myndighetsutövning och utförande av insatser istället för frigörande och förebyggande arbete. Vi hoppas att den nya lagen tar avstamp i personalens perspektiv och de frågor som fackförbunden lyft fram och att klienten sätts i centrum.

Det finns fördelar med förslaget om slopade utredningskrav för många insatser exempelvis hemtjänst, ledsagning och föräldrastöd det sänker också tröskeln för att söka sig till socialtjänsten. Förhoppningsvis leder slopade utredningskrav också till en minskad detaljstyrning.

Vi anser inte att vissa insatser som kan vara extremt kostsamma likt en HVB-placering ska kunna föreslås utan en utredning, samtidigt som det fortfarande kommer krävas en utredning om en person vill ansöka om exempelvis pengar till julklappar som ligger utanför socialbidragsnorm.

Utredningens uttalade ambition är att stärka professionen men där professionens utredningar verkligen kan utgöra en viktig grund, exempelvis en HVB placering så vill utredningen slopa kravet. Detta anser vi ger dubbla signaler. Att extremt dyra placeringar nu ska kunna göras utan utredning till förmån för de privata företag som driver många av dessa hem, kommer också gå ut över kommunens ekonomi och i utredningen finns inget som kompenserar för detta.

Kommunerna ges nu en möjlighet att styra utbudet utifrån kostnadsmissiga ramar vilket leder till en ojämlikhet mellan kommuner och går ut över de medborgare som väljer att inte ta kontakt med en socialsekreterare. Detta kan leda till att endast resursstarka personer nyttjar socialtjänsten och de som inte är lika resursstarka blir utan insatser. Vi anser att det alla medborgare måste ha rätt till alla delar av det stöd som socialtjänstlagen utgör, så inte kommuner av kostnadsskäl skär bort delar av sina kostsamma stöd och då tvingar bort kostsamma grupper.

Vi hoppas att andemeningen med utredningen blir att socionomer kan fokusera på att skapa förutsättningar för att ägna sig mer åt förebyggande socialt arbete och mindre åt myndighetsutövning. Men då måste det fortsättningsvis också ges ekonomiska förutsättningar både från stat och kommun för att den nya lagen ska bli en ambitionshöjning.

I utredningens uppdrag har det ingått att lämna förslag som underlättar samverkan mellan kommuner enligt utredningen så framgår det redan av lagen vilket har lett till att det inte har utretts. Det tycker vi är synd då en rekommendation från utredningen hade varit värdefull då vi upplever att samordnare inom socialtjänstens områden har visat sig ge bra output.

Positivt med ett förtydligat barnrättsperspektivet genom att definiera begreppet ”barnets bästa” och bra att reglera att barn ska ha rätt till information, och att man måste förvissa sig om att barnet har förstått den information det får. Tidsramen för uppföljning av ett barns situation förlängs också från två till sex månader vilket vi ser som positivt. Tyvärr finns ingen som helst ambitionshöjning för alla de barn som lever med försörjningsstöd, ett stöd som knappt höjts under de senaste åren.

Barnombud ska nu utredas vidare istället hade hellre sett att det genomförs direkt i alla kommuner. Många kommuner i landet har redan barnombud och ombuden är väldigt viktiga framförallt för att slå vakt om placerade barns rättigheter.

Det är bra att brukarnas möjlighet att ha inflytande över och påverka socialtjänstens arbete ökar och att det blir ett reglerat bemötandet mellan socialtjänst och klient i den nya lagen.

Vi behöver verkligen stärka professionens ställning och hoppas att den nya lagen ska bli ett steg i den riktningen även om vi anser att utredningen inte nått hela vägen fram.

Särskilt uttalande gjordes av Jan Jönsson (L), Ole-Jörgen Persson m.fl. (M), Mariana Moreira Duarte (MP), Michaela Hollis (KD) och Johan Kling (C) enligt följande.

Vi välkomnar till stor del utredningens betänkande som tar sikte på att förnya socialtjänstlagen och underlätta socialtjänstens arbete. Vi vill dock lyfta fram några områden som behöver fördjupas jämfört med utredningens betänkande.

Det första området gäller skolperspektivet. Skolan är den enskilt viktigaste skyddsfaktorn för att förhindra att barn och unga hamnar i kriminalitet eller social problematik. All forskning visar även att tidiga insatser från socialtjänsten för barn och unga är ett effektivt förebyggande verktyg. För att uppnå detta behövs en välfungerande samverkan mellan skola och socialtjänst. Trots det så prioriterar inte nuvarande lagstiftning socialtjänstens möjlighet att stabilisera ett barns skolgång. Det är inte heller något som lyfts i utredningen, vilket vi anser är problematiskt. En ny socialtjänstlag måste ta med skolperspektivet.

Det andra området gäller icke-behovsprövade insatser. Vi välkomnar i grunden att utredningen föreslår större möjligheter att sätta in insatser utan föregående behovsprövning, som ett sätt att öka tillgängligheten till socialtjänsten, och som ett komplement till individuellt anpassade och behovsprövade insatser. Det kan till exempel röra sig om rådgivning, familjesamtal eller annat stöd. Genom insatser som kan utföras utan behovsprövning ges en möjlighet att arbeta förebyggande och nå målgrupper som annars är svåra att nå. I utredningen är det dock inte tydligt vilka insatser som avses, vilket bör förtydligas, inte minst då detta kan komma att resultera i betydande skillnader i vilka insatser olika kommuner väljer att erbjuda samt eventuella kostnadsökningar. Därför vill vi också betona vikten av tydliga ramar för hur insatserna utan behovsprövning kan göras så att rättssäkerheten för den enskilde inte påverkas, samt förslag på kontrollmekanismer av insatsgivare.

Det tredje området gäller möjlighet till uppföljning i barnärenden. Barn i hushåll med våld eller missbruksproblematik är ofta rädda för att berätta om sin situation. Detta gör deras fall svåra att utreda och kräver noggrann uppföljning över tid. I dag har socialtjänsten endast möjlighet att på eget initiativ följa upp barn i två månader efter att utredningen avslutats. Utredningen föreslår att denna tid förlängs till sex månader. Vi anser att det inte räcker. I dessa allvarliga måste socialtjänsten ha befogenhet att följa upp barnets situation och välmående under längre tid, minst ett år.

Särskilt uttalande gjordes av Linnéa Vinge (SD) enligt följande.

Vi ser mycket positivt på lagförslagets avsnitt avseende att Socialnämnden ska erbjuda brotts-offerstöd i syfte att stödja och hjälpa personer som utsatts för brott och dennes anhöriga. Att hedersbrott och våld i nära relationer lyfts fram särskilt är värdefullt då dessa brott ska tas på stort allvar och utsatta ska ges stöd och förutsättningar att förändra sin situation.

Vi ställer oss något frågande till att inkomster till hemmavarande skolbarn över 21 år ska kunna beaktas vid bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd. På grund av rådande bostadsbrist i Stockholm är det många ungdomar som inte har möjlighet att flytta hemifrån. Vi ser här en risk i att dessa ungdomar kan komma att behöva försörja föräldrar som är i behov av ekonomiskt bistånd, vilket skapar en ännu större tröskel mellan dessa ungdomar och bostadsmarknaden.

Det är positivt att Socialnämnden ska kunna begära att den som erhåller försörjningsstöd ska delta i av nämnden anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet, men det är tveksamt varför detta endast ska kunna begäras under en begränsad tidsperiod.

Ersätтарыttrande gjordes av Anna Rantala Bonnier (Fi) enligt följande.

Det är välkommet att det nu tagit fram förslag på en ny socialtjänstlag och flera av de ändringar som föreslås är viktiga och nödvändiga.

Feministiskt Initiativ ser mycket positivt på utredningens förslag och att socialtjänstens målbestämmelser kompletteras med att socialtjänsten också ska främja människors jämställda levnadsvillkor.

Ökat fokus på gott bemötande för den som kommer i kontakt med socialtjänsten är också något vi ser som mycket viktigt och nödvändigt. För att socialtjänsten ska nå grupper som i dagsläget inte nås eller som har lågt förtroende för myndigheter är fokus på bemötande ofta avgörande. Vi hoppas att detta ska medföra konkreta insatser för att främja medarbetares kunskap om anti rasism, diskriminering och minoritetslagstiftning samt att hela socialtjänsten bör genomsyras av arbete kring bemötande för att kunna öka möjligheten till gott bemötande och därmed ökat förtroende för myndigheten och bättre möjlighet till hjälp för den enskilde.

Vi välkomnar även att utredningen understryker vikten av förebyggande arbete inom socialtjänsten, men vill understryka vikten av att detta konkretiseras. Det kan finnas tillfällen där beslut om ekonomiskt bistånd skulle kunna ha en förebyggande effekt, men där det idag inte är möjligt med rådande regelverk eller behov av praktiskt stöd för ensamstående föräldrar

som kan verka förebyggande men idag många gånger saknas. Utöver det ser vi också positivt på att stöd kan ges till unga över 15 år även utan vårdnadshavares samtycke. Där behöver dock beaktande göras om den unge försätts i en svår sits eller i värsta fall riskerar hot eller våld genom att ta emot insatser mot vårdnadshavares vilja och då vill vi understryka att säkerhetsplanering behöver göras.

Slutligen så instämmer vi i förvaltningens utlåtande både kring det positiva med fler möjligheter till hjälp utan biståndsbedömning, men också angående risken med att exemplifiera skyddat boende som en möjlig insats utan biståndsbedömning. Vi ser att det finns goda intentioner med en sådan möjlighet och viljan att ge kvinnor och barn en snabb väg till skydd och stöd även för den som inte vill vända sig till myndigheter. Tyvärr ser vi också stora risker med detta. I Stockholm görs inte upphandlingar eller ramavtal för placeringar på skyddat boende utan stadsdelarna har individavtal vilket ger möjlighet för socialtjänsten att välja ett skyddat boende som är anpassat efter klientens behov av skydd och stöd. Det är svårt för kvinnor att själva ha den kunskapen om vilket boende som bäst tillgodoser hennes behov. Vi ser också en risk att privata utförare kommer att använda möjligheten att göra skyddsbedömningar för att göra ekonomiska vinster, men också att kvinnojourerna kan hamna i svåra avvåganden om de själva ska göra bedömningen om vem som behöver skydd och hur länge skyddet ska fortgå. Dessutom behöver den som bor på skyddat boende ofta mycket praktisk hjälp när skyddet har upphört. Det är redan idag svårt att tillgodose och risken finns att det blir ännu svårare om socialtjänsten kommer in först när boende på skydd avslutas.

Stadsbyggnadsnämnden

Reservation anfördes av Jan Valeskog m.fl. (S) enligt följande.

Vice ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S) föreslår att stadsbyggnadsnämnden beslutar att förvaltningens förslag till beslut godkänns delvis, samt att därutöver anför följande:

Vår uppfattning är att alla som är i behov av grundläggande stöd och skydd från samhället ska få det. Det ska inte spela någon roll var man bor i Sverige för vilket stöd man får. Därför är det viktigt att kommuner verkar för att alla kan få rättssäkra, likvärdiga och lika tillgängliga insatser.

Översynen av socialtjänstlagen är efterlängtat. Behovet av en modernisering av lagstiftningen för att möta dagens samhälle är stor. Det är viktigt att en ny lagstiftning möjliggör ett arbete som utgår ifrån en helhetssyn på individen. För att detta ska kunna vara möjligt krävs det att marknadsorienterade styrningsmodeller som New Public Management får ge vika till förmån för professionerna och deras kunskaper. Vi är övertygade om att medborgarna kommer att få bättre stöd och skydd om tilliten till professionen är hög. Förslaget om att tillföra krav om att verksamheten ska bedrivas i överenskommelse med vetenskap och beprövad erfarenhet ligger helt i linje med vår uppfattning om hur kvaliteten i välfärden kan stärkas.

Vidare anser vi att det är positivt att utredningen föreslår att målbestämmelserna ska kompletteras så att socialtjänsten ska främja jämställda levnadsvillkor. Med den tydliga jämställdhetsgrunden kan socialtjänstens insatser bidra till att jämställdhetsmålet om att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv kan uppnås.

Vi är övertygade om att sociala problem minskar om fokus läggs på det förebyggande arbetet. Forskning visar att tidiga och kunskapsbaserade insatser ska prioriteras för att varje individ ska få de bästa förutsättningarna genom livet. Tidiga och förebyggande insatser gör skillnad för den enskilde individen och leder till att spara på samhällets resurser på lång sikt. Därför är det glädjande att utredningen betonar vikten av att socialtjänsten lägger ett större fokus på det förebyggande arbetet. Vi ställer oss bakom utredningens förslag om att socialtjänsten ska ha ett förebyggande perspektiv och att den ska vara lätt tillgänglig. Med förslaget innebär det att den enskilde individen sätts i centrum och att samhället ska verka för att ingen

ska behöva avstå från att söka stöd och skydd på grund av att den inte känner till var den kan få hjälp.

Det hade varit bra om utredningen hade berört hur betydelsefulla de ideella aktörerna är i arbetet för att tillgängliggöra socialtjänstens insatser för fler. De ideella aktörerna är viktiga samarbetspartner som med sin expertis och sitt nätverk kan bidra till att nya grupper nås och till att stärka det sociala arbetet. Alla söker sig inte till socialtjänsten när de behöver stöd och hjälp. Skälen kan vara olika men deras rätt att få stöd måste säkras och därför är det viktigt att kommunerna har en nära och god samverkan med civilsamhället.

Vidare hade det varit bra om utredningen tydligare lyft förstärkt samverkan mellan skola, förskola och socialtjänst i det förebyggande arbetet för att fånga upp barn och unga i riskzonen. Förskolan och skolan är viktiga för att alla barn och unga ska få en trygg uppväxt med god hälsa och för att de ska rustas med skyddsfaktorer. En förstärkt samverkan får långsiktiga konsekvenser när man tillsammans kan hindra att unga hamnar i utanförskap och kriminalitet.

En av våra farhågor är att administrationen kommer att öka när högre krav ställs på dokumentation. Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkt måste tas tillvara: Med ökade krav på dokumentation finns även en risk för ökad administration och längre handläggningstider vilket speciellt inom det förebyggande arbetet skulle kunna leda till att insatser blir mindre lätt-tillgängliga, om dessa inte undantas från dokumentationskravet. Utredningen menar att den ökade administrationen inte kan härledas till socialtjänstlagen. Vi menar att oavsett om de ökade dokumentationskraven kommer på grund av lagstiftningen eller Socialstyrelsens föreskrifter så måste något göras. Professionen måste ha tid för klienterna och brukarna.

Utvidgat ansvar för samhällsplanering behövs. Alltför många kommuner glömmer bort att det finns samband mellan den fysiska och sociala miljön. Därför är det bra med tydliggörande om kommunernas ansvar i att vara aktiva i planering för att tidigt kunna tillgodose medborgarnas behov. Det utvidgade ansvaret överensstämmer väl med målsättningen om att stärka det förebyggande arbetet.

Utredningens förslag om att insatser ska kunna tillhandahållas utan behovsprövning vilar på goda intentioner om en lätt tillgänglig socialtjänst. Vi sympatiserar med intentionerna men menar att de fackliga organisationernas invändningar som har framförts i yttrandet måste höras. Att utredningen utan en konsekvensanalys har föreslagit att insatser som till exempel hemtjänst, korttidsboenden, skyddat boende för våldsutsatta, hem för vård och boende (HVB) och avhopparprogram ska erbjudas utan individuella behovsbedömningar är inte bra. Vi delar den uppfattning som har framförts av både de fackliga organisationerna och berörda förvaltningar inom Stockholms stad. Det finns en del insatser som inte är lämpliga att erbjuda utan behovsprövning.

Vi motsätter oss inte att kommunerna ska ha fler öppna verksamheter eller att uppsökande verksamheter ska utvecklas för att nå fler. Tvärtom så ser vi flera områden där insatser kan erbjudas utan behovsprövning. Staden kan till exempel utveckla arbetet för att nå fler som befinner sig utanför arbetsmarknaden och därmed tidigt kunna erbjuda arbetsmarknadsinsatser.

Det vi skarpt motsätter oss är att en av de viktigaste principerna kommer att frångås, principen om att det är individens behov som avgör vilka insatser som ska ges. Om inte förslaget ändras kommer en resursförskjutning ske till de som inte har så stora behov på bekostnad av de som har stora stödbehov. Det grundläggande målet om likvärdighet och att socialtjänsten ska främja jämlikhet i levnadsvillkor kommer att fallera. För risken är stor att insatser till behövande och omsorgen om äldre som har stora stödbehov kommer att försämrats när undanträngningseffekter uppstår till följd av en avskaffad behovsprövning.

Det innebär inte att vi inte ser brister i det nuvarande systemet. En fungerande behovsprövning är i grunden likvärdig och möter behov utifrån individens behov. Alltför ofta riskerar detta dock att vara en idealbild. I verkligheten möter den objektivt grundade biståndsbedömningen ofta faktorer som påverkar vilka möjligheter socialtjänsten har. Alltifrån tillgängliga resurser för själva biståndsbedömningen till vilka resurser, i bred bemärkelse, som finns för beviljad insats påverkar biståndsbedömningen. Under en stor del av 2000-talet har den of-

fentliga ekonomin försvagats till följd av skattesänkningar vilka urholkat de resurser som funnits för att bevilja biståndsbedömda insatser. Detta i sin tur riskerar i många fall ha inneburit en mer restriktiv tolkning av lagstiftningen än den som var lagstiftarens ursprungliga intentioner. Det är i ett sådant läge lätt att se lösningen i att avskaffa behovsprövningen. Det är dock att bortse från andra insatser som behöver göras.

En avskaffad biståndsbedömning riskerar också vara ett förslag som utöver ovanstående invändningar även leder till kvarhållningseffekter och stora kostnader för kommunerna.

Socialförvaltningens formulering sammanfattar vår stora oro för konsekvenserna: Dessa risker bedöms särskilt stora om utredningens förslag att överlåta till privata utförare att bedöma om en insats som utföraren erbjuder ska kunna ges utan behovsprövning blir verklighet. Likaså ser förvaltningen en risk för ökad rättsosäkerhet för den enskilde om privata utförare ges möjlighet att påverka vilka de tar emot genom att hjälpa den enskilde att bedöma om det är rätt insats för personen ifråga.

Utredningen har inte tagit hänsyn till att kommunerna har begränsade resurser och att förslaget riskerar att leda till att kommuner inför tak för insatser som erbjuds till olika individer. Inte heller har utredningen tagit hänsyn till att likställigheten mellan kommuner och medborgare kommer att försvagas.

Istället för att föreslå en avskaffad behovsprövning för exempelvis korttidsboenden, skyddat boende för våldsutsatta, HVB och avhopparprogram borde den fortsatta lagstiftningsprocessen fokusera på förslag som bidrar till ökad måluppfyllelse avseende lagstiftarens intention för att säkerställa att de med stora behov ska få dessa tillgodosedda.

Vi hade förhoppningar om att utredningen skulle föreslå en särslagstiftning för äldreomsorg för att höja ambitionerna och stärka äldreomsorgens förutsättningar. En särskild rättighetsbaserad äldreomsorgslagstiftning, som tillförsäkrar äldre rätten till goda levnadsvillkor, inflytande över sin egen situation och garanterar en god vård och omsorg möjliggör för en äldreomsorg som ger ett liv i delaktighet och att äldre kan delta i samhällslivet på samma grund som andra. Men istället antar den föreslagna nya socialtjänstlagen formen av en ramlag med större handlingsfrihet för kommunerna och mindre detaljreglering. Det blir då än mer viktigt att värna behovsprincipen, då resurser ska prioriteras till dem som är i störst behov.

En tydlig lag med krav på stat, regioner och kommuner som anger inriktning och ambitioner för att garantera den enskilde rätt till individanpassad vård och omsorg samt stöd och service behövs. Det nuvarande begreppet ”skälig levnadsnivå” har urvattnats mer och mer vartefter pengarna till välfärden inte räckt till och vi ser inte att den föreslagna ändringen till ”skäliga levnadsförhållanden” kommer att göra någon skillnad för den enskilde. Därför önskar vi att ”goda levnadsvillkor” istället ska användas.

Slutligen vill vi lyfta att det är bra att en ny socialtjänstlag får förtydligt barnrättsperspektiv. Flera av förslagen som syftar till att tillgodose barns rättigheter är bra. Vi vill särskilt lyfta förslaget att om förlänga tiden för socialnämndens uppföljning för barns situation. Det gäller dels när en utredning som gäller barns behov av stöd eller skydd avslutas utan beslut om insats, dels efter det att en placering i ett familjehem eller hem för vård eller boende har upphört. Det är bra att dagens bestämmelser om att uppföljningarna ska avslutas inom två månader förlängs till sex månader. På så sätt förstärks stöd och skydd av barn i vårt samhälle.

Särskilt uttalande gjordes av Sara Stenudd m.fl. (V) enligt följande.

Socialtjänstlagen är en av de hörnstenarna i den svenska välfärden som nu står inför en stor förändring. Då det var lång tid sedan lagen sågs över så kan det vara tid för en uppdatering, vi är försiktigt positiva till huvuddelen av de förändringar som föreslås. Vi hoppas att den nya socialtjänstlagen kommer tillrätta med de problem vi som parti under flera år sett att socialtjänsten brottas med. Såsom detaljstyrning/ekonomistyrning, NPM, underfinansieringen, pri-

vatiseringen av myndighetsutövning och utförande av insatser, istället för frigörande och förebyggande arbete. Vi hoppas att den nya lagen tar avstamp i personalens perspektiv och de frågor som fackförbunden lyft fram och att klienten sätts i centrum.

En lagändring kan medverka till att minska de sociala klyftorna genom att bygga staden även utifrån sociala behov med tydlig koppling tills översiktsplanens övergripande perspektiv. Ett sådant bostadsbyggande skulle i förlängningen öka de kommunala bostadsbolagens möjlighet och inflytande vilket i sin tur skulle möjliggöra en mer jämlikhetskapande bostadspolitik. I nuläget har vi dessvärre en majoritet vars bostadspolitik går åt exakt motsatt håll, den driver på ojämlikhet och segregation genom privatiseringar, utförsäljningar, talangbostäder etc. som alla går bort från den grundläggande idén om en generell och solidarisk bostadsmarknad.

Det finns fördelar med förslaget om slopade utredningskrav för många insatser, eftersom det sänker tröskeln för att söka sig till socialtjänsten. Förhoppningsvis så leder slopade utredningskrav också till en minskad detaljstyrning. Samtidigt ger det kommunerna en möjlighet att styra utbudet utifrån kostnadsmässiga ramar det ser vi som en fara. Det kan ge en ojämlikhet mellan kommuner och göra så att medborgare som väljer att inte ta kontakt med en socialsekreterare inte ges möjlighet att överblicka hela utbudet av tjänster och tillgängligt stöd. Vi anser att alla medborgare måste ha rätt till alla delar av det stöd som socialtjänstlagen utgör, så det inte blir så att kommuner av kostnadsskäl skär bort delar av sitt kostsamma stöd och då tvingar bort kostsamma grupper.

Vi hoppas att andemeningen men utredningen blir att socionomer kan fokusera på att skapa förutsättningar för att ägna sig mer åt förebyggande socialt arbete och mindre åt myndighetsutövning. Men då måste det fortsättningsvis också ges ekonomiska förutsättningar både från stat och från kommun för att den nya lagen ska bli en ambitionshöjning.

Positivt med ett förtydligat barnrättsperspektivet genom att definiera begreppet ”barnets bästa” och bra att reglera att barn ska ha rätt till information, och att man måste förvissa sig om att barnet har förstått den information de får, till exempel vid barnrättsärenden. Tidsramen för uppföljning av ett barns situation förlängs också från två till sex månader vilket vi ser som positivt. Däremot så anser vi att socialarbetare bör ha rätten till kontakt med barn i exempelvis vårdnadstvister utan medgivande från föräldrar något som inte den nya lagen erbjuder.

Bra att brukarnas möjlighet att ha inflytande över och påverka socialtjänstens arbete ökar och bra att reglera bemötandet mellan socialtjänst och klient i den nya lagen.

Vi behöver stärka professionens ställning och hoppas att den nya lagen ska bli ett steg i den riktningen.

Äldrenämnden

Reservation anfördes av Mirja Räihä m.fl. (S) enligt följande.

Vice ordföranden Mirja Räihä m.fl. (S) reserverade sig mot beslutet till förmån för deras eget förslag till beslut enligt följande:

Vi hade förhoppningar om att utredningen skulle föreslå en särslagstiftning för äldreomsorg för att höja ambitionerna och stärka äldreomsorgens förutsättningar, men istället antar den föreslagna nya socialtjänstlagen formen av en ramlag med större handlingsfrihet för kommunerna och mindre detaljreglering. Det blir då än mer viktigt att värna behovsprincipen, då resurser ska prioriteras till dem som är i störst behov.

En tydlig lag med krav på stat, regioner och kommuner som anger inriktning och ambitioner för att garantera den enskilde rätt till individanpassad vård och omsorg samt stöd och service behövs. Det nuvarande begreppet ”skälig levnadsnivå” har urvattnats mer och mer vartefter pengarna till äldreomsorgen inte räckt till och vi ser inte att den föreslagna ändringen till ”skäliga levnadsförhållanden” kommer att göra någon skillnad för den enskilde. En

särskild rättighetsbaserad äldreomsorgslagstiftning, som tillförsäkrar äldre rätten till goda levnadsvillkor, inflytande över sin egen situation och garanterar en god vård och omsorg möjliggör för en äldreomsorg som ger ett liv i delaktighet och att äldre kan delta i samhällslivet på samma grund som andra. En sådan ny lagstiftning ska vara en ambitionshöjning och följas av statliga resurser.

Vi socialdemokrater vet att kvalitet i äldreomsorgen hänger ihop med bra arbetsvillkor för personalen. Personalen är äldreomsorgens viktigaste resurs, och genom att satsa där satsar vi på kvaliteten. Att jobba i omsorgen måste bli mer attraktivt och ska det bli verklighet behöver anställningstryggheten stärkas och arbetsförhållandena förbättras.

Utredningens förslag om att insatser ska kunna tillhandahållas utan behovsprövning vilar på goda intentioner om en lättillgänglig socialtjänst. Vi sympatiserar med intentionerna men menar att de fackliga organisationernas invändningar som har framförts i yttrandet måste höras. Att utredningen utan en konsekvensanalys har föreslagit att insatser som till exempel hemtjänst, korttidsboenden, skyddat boende för våldsutsatta, HVB för vuxna och avhoppsprogram ska erbjudas utan individuella behovsbedömningar är inte bra. Vi delar den uppfattning som har framförts av både de fackliga organisationerna och berörda förvaltningar inom Stockholms stad. Det finns en del insatser som inte är lämpliga att erbjuda utan behovsprövning.

Vi motsätter oss inte att kommunerna ska ha fler öppna verksamheter eller att uppsökande verksamheter ska utvecklas för att nå fler. Tvärtom så ser vi flera områden där insatser kan erbjudas utan behovsprövning. Staden kan till exempel utveckla arbetet för att nå fler som befinner sig utanför arbetsmarknaden och därmed tidigt kunna erbjuda arbetsmarknadsinsatser.

Det vi skarpt motsätter oss är att en av de viktigaste principerna kommer att frångås, principen om att det är individens behov som avgör vilka insatser som ska ges. Om inte förslaget ändras kommer en resursförskjutning ske till de som inte har så stora behov på bekostnad av de som har stora stödbehov. Det grundläggande målet om likvärdighet och att socialtjänsten ska främja jämlikhet i levnadsvillkor kommer att falla. För risken är stor att insatser till behövande och omsorgen om äldre som har stora stödbehov kommer att försämrats när undanträngningseffekter uppstår till följd av en avskaffad behovsprövning.

Det innebär inte att vi inte ser brister i det nuvarande systemet. En fungerande behovsprövning är i grunden likvärdig och möter behov utifrån individens behov. Alltför ofta riskerar detta dock att vara en idealbild. I verkligheten möter den objektivt grundade biståndsbedömningen ofta faktorer som påverkar vilka möjligheter socialtjänsten har. Alltifrån tillgängliga resurser för själva biståndsbedömningen till vilka resurser, i bred bemärkelse, som finns för beviljad insats påverkar biståndsbedömningen. Under en stor del av 2000-talet har den offentliga ekonomin försvagats till följd av skattesänkningar vilka urholkat de resurser som funnits för att bevilja biståndsbedömda insatser. Detta i sin tur har inneburit en mer restriktiv tolkning av lagstiftningen än den som var lagstiftarens ursprungliga intention. Det är i ett sådant läge lätt att se lösningen i att avskaffa behovsprövningen. Det är dock att bortse från andra insatser som behöver göras.

En avskaffad biståndsbedömning riskerar också vara ett förslag som utöver ovanstående invändningar även leder till kvarhållningseffekter och stora kostnader för kommunerna. Socialförvaltningens formulering sammanfattar vår stora oro för konsekvenserna: Dessa risker bedöms särskilt stora om utredningens förslag att överlåta till privata utförare att bedöma om en insats som utföraren erbjuder ska kunna ges utan behovsprövning blir verklighet. Likaså ser förvaltningen en risk för ökad rättsosäkerhet för den enskilde om privata utförare ges möjlighet att påverka vilka de tar emot genom att hjälpa den enskilde att bedöma om det är rätt insats för personen ifråga. Utredningen har inte tagit hänsyn till att kommunerna har begränsade resurser och att förslaget riskerar att leda till att kommuner inför tak för insatser som erbjuds till olika individer. Inte heller har utredningen tagit hänsyn till att likställigheten mellan kommuner och medborgare kommer att försvagas.

I stället för att föreslå en avskaffad behovsprövning för exempelvis korttidsboenden, skyddat boende för våldsutsatta, HVB för vuxna och avhoppsprogram borde den fortsatta

lagstiftningsprocessen fokusera på förslag som bidrar till ökad måluppfyllelse avseende lagstiftarens intention för att säkerställa att de med stora behov ska få dessa tillgodosedda.

Särskilt uttalande gjordes av Robert Mjörnberg m.fl. (V) enligt följande.

Socialtjänstlagen är en av de hörnstenarna i den svenska välfärden som nu står inför en stor förändring. Det är länge sedan lagen sågs över så kan det vara tid för en uppdatering, vi är försiktigt positiva till huvuddelen av de förändringar som föreslås men tycker att det är negativt att man inte sett över ekonomiskt bistånd. Dessutom är det negativt för utredningen att det redan innan den startade fanns riktlinjer som bakband den då den inte fick föra fram förslag som kan bidra till kostnadsökningar. Det anser vi försvagar utredningen.

Äldreförvaltningen tar fram fyra väsentliga förslag områden som vi instämmer i; förebyggande och lätt tillgänglig socialtjänst övergripande planering och planering av insatser kunskapsbaserad socialtjänst; möjligheten att tillhandahålla insatser utan föregående behovsprövning. Vi anser att för äldreomsorgen är det förtjänstfullt att utredningen lägger stor vikt vid Socialtjänstens uppdrag att förebygga och motverka sociala problem, förutom dess kompensatoriska uppdrag med social omsorg och omvårdnad till människor som på grund av ålder eller funktionsnedsättning, sjukdom eller liknande inte kan förväntas tillgodose sina egna behov. Förutom det förebyggande arbetet hoppas vi också att socionomer och socialtjänsten kommer kunna medverka i samhällsplaneringen i högre grad, vilket enligt utredningen är en intention som funnits i decennier men som inte kunnat praktiseras. I takt med att arbetsbelastningen varit för hög inom flera delar av myndighetsutövningen har möjligheten till uppsökande och förebyggande arbete varit i princip obefintlig. Detta är en bidragande orsak till den höga personalomsättningen bland socialsekreterare, som är kostsam för både i form av ekonomiska resurser och lidande hos grupper av individer samt enskilda. Förebyggande av sociala problem kräver samverkan mellan olika sektorer och detta lyfts i utredningen fram som en svårighet. Sociala investeringar och utvecklande av nya sätt att arbeta förebyggande kräver resurser både till socialtjänst, civilsamhället och primärvården. För att den nya lagen ska bli en ambitionshöjning måste det fortsättningsvis också ges ekonomiska förutsättningar både från stat och kommun.

Utredningen tar upp att förutsättningen för god kvalitet är ett systematiskt kvalitetsarbete på arbetsplatsen och att omsorgen är rättssäker och tillgänglig. En viktig kvalitetshöjande åtgärd är utredningens förslag att det införs ett krav i socialtjänstlagen på att verksamheter inom socialtjänsten ska bedrivas i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet.

Detta förutsätter en fungerande kunskapsbaserad socialtjänst och därför instämmer vi med förslaget att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att utreda hur man kan säkerställa en fungerande och effektiv kunskapsstyrning som säkerställer samarbete mellan kommunerna och mellan kommunerna och staten. Vidare föreslår utredningen att kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande ska följas upp, utvecklas och säkras. Såväl IVO:s tillsyn som resultat från öppna jämförelser 2018 har visst brister i verksamheten pga. en otillräcklig uppföljning eller på att åtgärder som ska förbättra verksamheten genomförs utan att grundorsaken till problemet är klarlagd. Tillitsdelegationen, som har analyserat styrningen av välfärdstjänster i offentlig sektor, anger att kommunerna lägger ner mycket tid på att mäta och följa upp. Trots det har verksamheterna själva ofta dålig inblick i hur det faktiskt går för dem. Vi välkomnar därför utredningens förslag att regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram ett förslag på hur myndigheten kan utveckla stödet till kommuner för systematisk uppföljning, som en del i arbetet med att säkerställa och utveckla kvaliteten i verksamheten. I detta borde ingå att kvalitetsredovisningar ska presenteras så att såväl personal som omsorgstagare och politiskt förtroendevalda ska kunna följa resultat av kvalitetsarbetet på både kort och lång sikt.

Särskilt uttalande gjordes av Leif Söderström (SD) enligt följande.

Vi ser mycket positivt på lagförslagets avsnitt avseende att Socialnämnden ska erbjuda brotts-offerstöd i syfte att stödja och hjälpa personer som utsatts för brott och dennes anhöriga. Att hedersbrott och våld i nära relationer lyfts fram särskilt är värdefullt då dessa brott ska tas på stort allvar och utsatta ska ges stöd och förutsättningar att förändra sin situation.

Vi ställer oss något frågande till att inkomster till hemmavarande skolbarn över 21 år ska kunna beaktas vid bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd. På grund av rådande bostads-brist i Stockholm är det många ungdomar som inte har möjlighet att flytta hemifrån. Vi ser här en risk i att dessa ungdomar kan komma att behöva försörja föräldrar som är i behov av ekonomiskt bistånd, vilket skapar en ännu större tröskel mellan dessa ungdomar och bostads-marknaden.

Det är positivt att Socialnämnden ska kunna begära att den som erhåller försörjningsstöd ska delta i av nämnden anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet, men det är tveksamt varför detta endast ska kunna begäras under en begränsad tidsperiod.

Bromma stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Johan Heinonen (S) enligt följande.

Delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut och därutöver anfördes följande:

Vår uppfattning är att alla som är i behov av grundläggande stöd och skydd från samhället ska få det. Det ska inte spela någon roll var man bor i Sverige för vilket stöd man får. Därför är det viktigt att kommuner verkar för att alla kan få rättssäkra, likvärdiga och lika tillgängliga insatser.

Översynen av socialtjänstlagen är efterlängtd. Behovet av en modernisering av lagstiftningen för att möta dagens samhälle är stor. Det är viktigt att en ny lagstiftning möjliggör ett arbete som utgår ifrån en helhetssyn på individen. För att detta ska kunna vara möjligt krävs det att marknadsorienterade styrningsmodeller som New Public Management får ge vika till förmån för professionerna och deras kunnande. Vi är övertygade om att medborgarna kommer att få bättre stöd och skydd om tilliten till professionen är hög. Förslaget om att tillföra krav om att verksamheten ska bedrivas i överenskommelse med vetenskap och beprövad erfarenhet ligger helt i linje med vår uppfattning om hur kvaliteten i välfärden kan stärkas.

Vidare anser vi att det är positivt att utredningen förslår att målbestämmelserna ska kompletteras så att socialtjänsten ska främja jämställda levnadsvillkor. Med den tydliga jämställdhetsgrunden kan socialtjänstens insatser bidra till att jämställdhetsmålet om att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv kan uppnås.

Vi är övertygade om att sociala problem minskar om fokus läggs på det förebyggande arbetet. Forskning visar att tidiga och kunskapsbaserade insatser ska prioriteras för att varje individ ska få de bästa förutsättningarna genom livet. Tidiga och förebyggande insatser gör skillnad för den enskilde individen och leder till att spara på samhällets resurser på lång sikt. Därför är det glädjande att utredningen betonar vikten av att socialtjänsten lägger ett större fokus på det förebyggande arbetet. Vi ställer oss bakom utredningens förslag om att socialtjänsten ska ha ett förebyggande perspektiv och att den ska vara lätt tillgänglig. Med förslaget innebär det att den enskilde individen sätts i centrum och att samhället ska verka för att ingen ska behöva avstå från att söka stöd och skydd på grund av att den inte känner till var den kan få hjälp.

Det hade varit bra om utredningen hade berört hur betydelsefulla de ideella aktörerna är i arbetet för att tillgängliggöra socialtjänstens insatser för fler. De ideella aktörerna är viktiga samarbetspartner som med sin expertis och sitt nätverk kan bidra till att nya grupper nås och till att stärka det sociala arbetet. Alla söker sig inte till socialtjänsten när de behöver stöd och

hjälp. Skälen kan vara olika men deras rätt att få stöd måste säkras och därför är det viktigt att kommunerna har en nära och god samverkan med civilsamhället.

Vidare hade det varit bra om utredningen tydligare lyft förstärkt samverkan mellan skola, förskola och socialtjänst i det förebyggande arbetet för att fånga upp barn och unga i riskzonen. Förskolan och skolan är viktiga för att alla barn och unga ska få en trygg uppväxt med god hälsa och för att de ska rustas med skyddsfaktorer. En förstärkt samverkan får långsiktiga konsekvenser när man tillsammans kan hindra att unga hamnar i utanförskap och kriminalitet.

En av våra farhågor är att administrationen kommer att öka när högre krav ställs på dokumentation. Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkt måste tas tillvara: Med ökade krav på dokumentation finns även en risk för ökad administration och längre handläggningstider vilket speciellt inom det förebyggande arbetet skulle kunna leda till att insatser blir mindre lättillgängliga, om dessa inte undantas från dokumentationskravet. Utredningen menar att den ökade administrationen inte kan härledas till socialtjänstlagen. Vi menar att oavsett om de ökade dokumentationskraven kommer på grund av lagstiftningen eller Socialstyrelsens föreskrifter så måste något göras. Professionen måste ha tid för klienterna och brukarna.

Utvidgat ansvar för samhällsplanering behövs. Alltför många kommuner glömmer bort att det finns samband mellan den fysiska och sociala miljön. Därför är det bra med tydliggörande om kommunernas ansvar i att vara aktiva i planering för att tidigt kunna tillgodose medborgarnas behov. Det utvidgade ansvaret överensstämmer väl med målsättningen om att stärka det förebyggande arbetet.

Utredningens förslag om att insatser ska kunna tillhandahållas utan behovsprövning vilar på goda intentioner om en lätt tillgänglig socialtjänst. Vi sympatiserar med intentionerna men menar att de fackliga organisationernas invändningar som har framförts i yttrandet måste höras. Att utredningen utan en konsekvensanalys har föreslagit att insatser som till exempel hemtjänst, korttidsboenden, skyddat boende för våldsutsatta, hem för vård och boende (HVB) och avhoppprogram ska erbjudas utan individuella behovsbedömningar är inte bra. Vi delar den uppfattning som har framförts av både de fackliga organisationerna och berörda förvaltningar inom Stockholms stad. Det finns en del insatser som inte är lämpliga att erbjuda utan behovsprövning.

Vi motsätter oss inte att kommunerna ska ha fler öppna verksamheter eller att uppsökande verksamheter ska utvecklas för att nå fler. Tvärtom så ser vi flera områden där insatser kan erbjudas utan behovsprövning. Staden kan till exempel utveckla arbetet för att nå fler som befinner sig utanför arbetsmarknaden och därmed tidigt kunna erbjuda arbetsmarknadsinsatser.

Det vi skarpt motsätter oss är att en av de viktigaste principerna kommer att frångås, principen om att det är individens behov som avgör vilka insatser som ska ges. Om inte förslaget ändras kommer en resursförskjutning ske till de som inte har så stora behov på bekostnad av de som har stora stödbehov. Det grundläggande målet om likvärdighet och att socialtjänsten ska främja jämlikhet i levnadsvillkor kommer att fallera. För risken är stor att insatser till behövande och omsorgen om äldre som har stora stödbehov kommer att försämrats när undanträningseffekter uppstår till följd av en avskaffad behovsprövning.

Det innebär inte att vi inte ser brister i det nuvarande systemet. En fungerande behovsprövning är i grunden likvärdig och möter behov utifrån individens behov. Alltför ofta riskerar detta dock att vara en idealbild. I verkligheten möter den objektivt grundade biståndsbedömningen ofta faktorer som påverkar vilka möjligheter socialtjänsten har. Alltifrån tillgängliga resurser för själva biståndsbedömningen till vilka resurser, i bred bemärkelse, som finns för beviljad insats påverkar biståndsbedömningen. Under en stor del av 2000-talet har den offentliga ekonomin försvagats till följd av skattesänkningar vilka urholkat de resurser som funnits för att bevilja biståndsbedömda insatser. Detta i sin tur riskerar i många fall ha inneburit en mer restriktiv tolkning av lagstiftningen än den som var lagstiftarens ursprungliga intentioner. Det är i ett sådant läge lätt att se lösningen i att avskaffa behovsprövningen. Det är dock att bortse från andra insatser som behöver göras.

En avskaffad biståndsbedömning riskerar också vara ett förslag som utöver ovanstående invändningar även leder till kvarhållningseffekter och stora kostnader för kommunerna. Socialförvaltningens formulering sammanfattar vår stora oro för konsekvenserna: Dessa risker bedöms särskilt stora om utredningens förslag att överlåta till privata utförare att bedöma om en insats som utföraren erbjuder ska kunna ges utan behovsprövning blir verklighet. Likaså ser förvaltningen en risk för ökad rättsosäkerhet för den enskilde om privata utförare ges möjlighet att påverka vilka de tar emot genom att hjälpa den enskilde att bedöma om det är rätt insats för personen ifråga.

Utredningen har inte tagit hänsyn till att kommunerna har begränsade resurser och att förslaget riskerar att leda till att kommuner inför tak för insatser som erbjuds till olika individer. Inte heller har utredningen tagit hänsyn till att likställigheten mellan kommuner och medborgare kommer att försvagas.

Istället för att föreslå en avskaffad behovsprövning för exempelvis korttidsboenden, skyddat boende för våldsutsatta, HVB och avhopparprogram borde den fortsatta lagstiftningsprocessen fokusera på förslag som bidrar till ökad måluppfyllelse avseende lagstiftarens intention för att säkerställa att de med stora behov ska få dessa tillgodosedda.

Vi hade förhoppningar om att utredningen skulle föreslå en särslagstiftning för äldreomsorg för att höja ambitionerna och stärka äldreomsorgens förutsättningar. En särskild rättighetsbaserad äldreomsorgslagstiftning, som tillförsäkrar äldre rätten till goda levnadsvillkor, inflytande över sin egen situation och garanterar en god vård och omsorg möjliggör för en äldreomsorg som ger ett liv i delaktighet och att äldre kan delta i samhällslivet på samma grund som andra. Men istället antar den föreslagna nya socialtjänstlagen formen av en ramlag med större handlingsfrihet för kommunerna och mindre detaljreglering. Det blir då än mer viktigt att värna behovsprincipen, då resurser ska prioriteras till dem som är i störst behov.

En tydlig lag med krav på stat, regioner och kommuner som anger inriktning och ambitioner för att garantera den enskilde rätt till individanpassad vård och omsorg samt stöd och service behövs. Det nuvarande begreppet ”skälig levnadsnivå” har urvattnats mer och mer vartefter pengarna till välfärden inte räckt till och vi ser inte att den föreslagna ändringen till ”skäliga levnadsförhållanden” kommer att göra någon skillnad för den enskilde. Därför önskar vi att ”goda levnadsvillkor” istället ska användas.

Slutligen vill vi lyfta att det är bra att en ny socialtjänstlag får förtydligt barnrättsperspektiv. Flera av förslagen som syftar till att tillgodose barns rättigheter är bra. Vi vill särskilt lyfta förslaget att om förlänga tiden för socialnämndens uppföljning för barns situation. Det gäller dels när en utredning som gäller barns behov av stöd eller skydd avslutas utan beslut om insats, dels efter det att en placering i ett familjehem eller hem för vård eller boende har upphört. Det är bra att dagens bestämmelser om att uppföljningarna ska avslutas inom två månader förlängs till sex månader. På så sätt förstärks stöd och skydd av barn i vårt samhälle.

Särskilt uttalande gjordes av Johan Paccamonti m.fl. (M), Hanna Wistrand (L), Karl Persson (MP) och Mario Moya (KD) enligt följande.

De grönbåa partierna i Bromma stadsdelsnämnd ställer sig bakom förvaltningens tjänsteutlåtande. Utöver det vill vi lyfta upp de synpunkter som förts fram av pensionärsrådet.

Pensionärsrådets vill anföra: Rådet instämmer i utredningens förslag till att jämställdhet, vid sidan om jämlikhet, ska läggas in som ett mål i socialtjänstlagen. Lagen ska sålunda likvärdigt främja både jämlika och jämställda levnadsvillkor.

Rådet ställer sig frågande inför utredningens förslag att socialnämnden ska ha möjlighet att tala med ett barn utan vårdnadshavares samtycke och utan vårdnadshavares närvaro. Lojalitetskonflikten finns redan där för barnet som far illa.

Rådet vill slutligen med kraft instämma i förvaltningens krav på en översyn av lagstiftningen för att stärka den sociala omsorgen för äldre och deras behov av en sammanhållen

vård och omsorg, d.v.s. där både socialtjänstlagens och hälso-och sjukvårdslagens bestämmelser tillämpas på ett sammanhållet sätt.

Särskilt uttalande gjordes av Lillemor Samuelsson (V) enligt följande.

Socialtjänstlagen är en av de hörnstenar i den svenska välfärden som nu står inför en stor förändring. Vi är försiktigt positiva till huvuddelen av de förändringar som föreslås, men tycker att det är negativt att man inte sett över ekonomiskt bistånd. Dessutom är det negativt för utredningen att det redan innan den startade fanns riktlinjer som bakband den då den inte fick föra fram förslag som kan bidra till kostnadsökningar. Det anser vi försvagar utredningen.

Vi hoppas att den nya socialtjänstlagen kommer tillrätta med de problem vi som parti under flera år sett att socialtjänsten brottas med, som detaljstyrning/ekonomistyrning, NPM, underfinansiering, privatisering av myndighetsutövning och utförande av insatser istället för frigörande och förebyggande arbete. Vi hoppas att den nya lagen tar avstamp i personalens perspektiv och de frågor som fackförbunden lyft fram och att klienten sätts i centrum.

Det finns fördelar med förslaget om slopade utredningskrav för många insatser, eftersom det sänker tröskeln för att söka sig till socialtjänsten. Förhoppningsvis leder slopade utredningskrav också till en minskad detaljstyrning.

Vi ställer oss dock frågande till varför vissa insatser som kan vara extremt kostsamma ska kunna föreslås utan en utredning, samtidigt som det fortfarande kommer krävas en utredning om en person vill ansöka om exempelvis pengar till julklappar som ligger utanför socialbidragsnorm.

Utredningens uttalade ambition är att stärka professionen, men där professionens utredningar verkligen kan utgöra en viktig grund, exempelvis en HVB-placering, så vill utredningen slopa kravet. Detta anser vi ger dubbla signaler. Att extremt dyra placeringar nu ska kunna göras utan utredning till förmån för de privata företag som driver många av dessa hem, kommer också gå ut över kommunens ekonomi och i utredningen finns inget som kompenserar för detta.

Kommunerna ges nu en möjlighet att styra utbudet utifrån kostnadsmässiga ramar, vilket leder till en ojämlikhet mellan kommuner och går ut över de medborgare som väljer att inte ta kontakt med en socialsekreterare. Detta kan leda till att endast resursstarka personer nyttjar socialtjänsten och de som inte är lika resursstarka blir utan insatser.

Vi hoppas att andemeningen med utredningen blir att socionomer kan fokusera på att skapa förutsättningar för att ägna sig mer åt förebyggande socialt arbete och mindre åt myndighetsutövning. Men då måste det fortsättningsvis också ges ekonomiska förutsättningar både från stat och kommun för att den nya lagen ska bli en ambitionshöjning.

Det är positivt med ett förtydligt barnrättsperspektiv genom att definiera begreppet ”barnets bästa” och det är bra att reglera att barn ska ha rätt till information och att man måste förvissa sig om att barnet har förstått den information de får. Tidsramen för uppföljning av ett barns situation förlängs också från två till sex månader, vilket vi ser som positivt. Tyvärr finns ingen som helst ambitionshöjning för alla de barn som lever med försörjningsstöd, ett stöd som knappt höjts under de senaste åren.

Barnombud ska nu utredas vidare. Vi hade hellre sett att det genomförs direkt i alla kommuner. Många kommuner i landet har redan barnombud och ombuden är väldigt viktiga framförallt för att slå vakt om placerade barns rättigheter.

Det är bra att brukarnas möjlighet att ha inflytande över och påverka socialtjänstens arbete ökar och att det blir ett reglerat bemötandet mellan socialtjänst och klient i den nya lagen.

Vi behöver verkligen stärka professionens ställning och hoppas att den nya lagen ska bli ett steg i den riktningen, även om vi anser att utredningen inte nått hela vägen fram.

Särskilt uttalande gjordes av Anders Edin (SD) enligt följande.

Vi ser mycket positivt på lagförslagets avsnitt avseende att Socialnämnden ska erbjuda brotts-offerstöd i syfte att stödja och hjälpa personer som utsatts för brott och dennes anhöriga.

Att hedersbrott och våld i nära relationer lyfts fram särskilt är värdefullt då dessa brott ska tas på stort allvar och utsatta ska ges stöd och förutsättningar att förändra sin situation.

Vi ställer oss något frågande till att inkomster till hemmavarande skolbarn över 21 år ska kunna beaktas vid bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd. På grund av rådande bostads-brist i Stockholm är det många ungdomar som inte har möjlighet att flytta hemifrån. Vi ser här en risk i att dessa ungdomar kan komma att behöva försörja föräldrar som är i behov av ekonomiskt bistånd, vilket skapar en ännu större tröskel mellan dessa ungdomar och bostads-marknaden.

Det är positivt att Socialnämnden ska kunna begära att den som erhåller försörjningsstöd ska delta i av nämnden anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet, men det är tveksamt varför detta endast ska kunna begäras under en begränsad tidsperiod.

Farsta stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Leif Söderström (SD) enligt följande.

Vi ser mycket positivt på lagförslagets avsnitt avseende att Socialnämnden ska erbjuda brotts-offerstöd i syfte att stödja och hjälpa personer som utsatts för brott och dennes anhöriga. Att hedersbrott och våld i nära relationer lyfts fram särskilt är värdefullt då dessa brott ska tas på stort allvar och utsatta ska ges stöd och förutsättningar att förändra sin situation.

Vi ställer oss något frågande till att inkomster till hemmavarande skolbarn över 21 år ska kunna beaktas vid bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd. På grund av rådande bostads-brist i Stockholm är det många ungdomar som inte har möjlighet att flytta hemifrån. Vi ser här en risk i att dessa ungdomar kan komma att behöva försörja föräldrar som är i behov av ekonomiskt bistånd, vilket skapar en ännu större tröskel mellan dessa ungdomar och bostads-marknaden.

Det är positivt att Socialnämnden ska kunna begära att den som erhåller försörjningsstöd ska delta i av nämnden anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet, men det är tveksamt varför detta endast ska kunna begäras under en begränsad tidsperiod.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Johanna Karlsson m.fl. (S) enligt följande.

att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut.
att därutöver anföras.

Vår uppfattning är att alla som är i behov av grundläggande stöd och skydd från samhället ska få det. Det ska inte spela någon roll var man bor i Sverige för vilket stöd man får. Därför är det viktigt att kommuner verkar för att alla kan få rättssäkra, likvärdiga och lika tillgängliga insatser.

Nödvändig översyn

Översynen av socialtjänstlagen är efterlängtd. Behovet av en modernisering av lagstiftningen för att möta dagens samhälle är stor. Det är viktigt att en ny lagstiftning möjliggör ett arbete som utgår ifrån en helhetssyn på individen. För att detta ska kunna vara möjligt krävs det att marknadsorienterade styrningsmodeller som New Public Management får ge vika till förmån för professionerna och deras kunnande. Vi är övertygade om att medborgarna kommer att få bättre stöd och skydd om tilliten till professionen är hög. Förslaget om att tillföra krav om att verksamheten ska bedrivas i överenskommelse med vetenskap och beprövad erfarenhet ligger helt i linje med vår uppfattning om hur kvaliteten i välfärden kan stärkas. Vi anser vidare att

det är positivt att utredningen förslår att målbestämmelserna ska kompletteras så att socialtjänsten ska främja jämställda levnadsvillkor. Med den tydliga jämställdhetsgrunden kan socialtjänstens insatser bidra till att jämställdhetsmålet om att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv kan uppnås.

Förebyggande arbete måste stärkas

Vi är övertygade om att sociala problem minskar om fokus läggs på det förebyggande arbetet. Forskning visar att tidiga och kunskapsbaserade insatser ska prioriteras för att varje individ ska få de bästa förutsättningarna genom livet. Tidiga och förebyggande insatser gör skillnad för den enskilde individen och leder till att spara på samhällets resurser på lång sikt. Därför är det glädjande att utredningen betonar vikten av att socialtjänsten lägger ett större fokus på det förebyggande arbetet. Vi ställer oss bakom utredningens förslag om att socialtjänsten ska ha ett förebyggande perspektiv och att den ska vara lätt tillgänglig. Med förslaget innebär det att den enskilde individen sätts i centrum och att samhället ska verka för att ingen ska behöva avstå från att söka stöd och skydd på grund av att den inte känner till var den kan få hjälp.

Samverkan är grundläggande, även med ideella aktörer

Det hade varit bra om utredningen hade berört hur betydelsefulla de ideella aktörerna är i arbetet för att tillgängliggöra socialtjänstens insatser för fler. De ideella aktörerna är viktiga samarbetspartner som med sin expertis och sitt nätverk kan bidra till att nya grupper nås och till att stärka det sociala arbetet. Alla söker sig inte till socialtjänsten när de behöver stöd och hjälp. Skälen kan vara olika men deras rätt att få stöd måste säkras och därför är det viktigt att kommunerna har en nära och god samverkan med civilsamhället. Vidare hade det varit positivt om utredningen tydligare lyft förstärkt samverkan mellan skola, förskola och socialtjänst i det förebyggande arbetet för att fånga upp barn och unga i riskzon. Förskolan och skolan är viktiga för att alla barn och unga ska få en trygg uppväxt med god hälsa och för att de ska rustas med skyddsfaktorer. En förstärkt samverkan får långsiktiga konsekvenser när man tillsammans kan hindra att unga hamnar i utanförskap och kriminalitet.

Utvidgat ansvar för samhällsplanering behövs. Alltför många kommuner glömmer bort att det finns samband mellan den fysiska och sociala miljön. Därför är det bra med tydliggörande om kommunernas ansvar i att vara aktiva i planering för att tidigt kunna tillgodose medborgarnas behov. Det utvidgade ansvaret överensstämmer väl med målsättningen om att stärka det förebyggande arbetet.

Prioriteringar kan kräva behovsprövning

Utredningens förslag om att insatser ska kunna tillhandahållas utan behovsprövning vilar på goda intentioner om en lättillgänglig socialtjänst. Det finns en del insatser som inte är lämpliga att erbjuda utan behovsprövning. Vi sympatiserar med intentionerna men menar att de fackliga organisationernas invändningar som har framförts i yttrandet måste höras.

Vi motsätter oss inte att kommunerna ska ha fler öppna verksamheter eller att uppsökande verksamheter ska utvecklas för att nå fler. Tvärtom så ser vi flera områden där insatser kan erbjudas utan behovsprövning. Staden kan till exempel utveckla arbetet för att nå fler som befinner sig utanför arbetsmarknaden och därmed tidigt kunna erbjuda arbetsmarknadsinsatser.

Det vi skarpt motsätter oss är att en av de viktigaste principerna kommer att frångås, principen om att det är individens behov som avgör vilka insatser som ska ges. Om inte förslaget ändras kommer en resursförskjutning ske till de som inte har så stora behov på bekostnad av de som har stora stödbehov. Det grundläggande målet om likvärdighet och att socialtjänsten ska främja jämlikhet i levnadsvillkor kommer att falla. För risken är stor att insatser till behövande och omsorgen om äldre som har stora stödbehov kommer att försämrats när undanträngningseffekter uppstår till följd av en avskaffad behovsprövning. Det innebär inte att vi inte ser brister i det nuvarande systemet. En fungerande behovsprövning är i grunden likvärdig och möter behov utifrån individens behov. Alltför ofta riskerar detta dock att vara en idealbild.

En avskaffad biståndsbedömning riskerar också vara ett förslag som utöver ovanstående invändningar även leder till kvarhållningseffekter och stora kostnader för kommunerna. Socialförvaltningens formulering sammanfattar vår stora oro för konsekvenserna: Dessa risker bedöms särskilt stora om utredningens förslag att överlåta till privata utförare att bedöma om en

insats som utföraren erbjuder ska kunna ges utan behovsprövning blir verklighet. Likaså ser förvaltningen en risk för ökad rättsosäkerhet för den enskilde om privata utförare ges möjlighet att påverka vilka de tar emot genom att hjälpa den enskilde att bedöma om det är rätt insats för personen ifråga.

Äldreomsorgen behöver egen lagstiftning

Vi hade förhoppningar om att utredningen skulle föreslå en särslagstiftning för äldreomsorg för att höja ambitionerna och stärka äldreomsorgens förutsättningar. En särskild rättighetsbaserad äldreomsorgslagstiftning, som tillförsäkrar äldre rätten till goda levnadsvillkor, inflytande över sin egen situation och garanterar en god vård och omsorg möjliggör för en äldreomsorg som ger ett liv i delaktighet och att äldre kan delta i samhällslivet på samma grund som andra. Men istället antar den föreslagna nya socialtjänstlagen formen av en ramlag med större handlingsfrihet för kommunerna och mindre detaljreglering. Det blir då än mer viktigt att värna behovsprincipen, då resurser ska prioriteras till dem som är i störst behov.

Av flera skäl är det viktigt att de folkvalda har en god insyn i det arbete som utförs och de beslut som fattas inom tjänstemannaorganisationen. Vi menar dock att rollfördelningen många gånger är flytande och behöver klargöras. Frågan om relationen mellan politiker och tjänstemän bör därför utredas vidare.

Stärkta rättigheter för barn

Slutligen vill vi lyfta att det är bra att en ny socialtjänstlag får förtydligat barnrättsperspektiv. Flera av förslagen som syftar till att tillgodose barns rättigheter är bra. Vi vill särskilt lyfta förslaget att om förlänga tiden för socialnämndens uppföljning för barns situation. Det gäller dels när en utredning som gäller barns behov av stöd eller skydd avslutas utan beslut om insats, dels efter det att en placering i ett familjehem eller hem för vård eller boende har upphört. Det är bra att dagens bestämmelser om att uppföljningarna ska avslutas inom två månader förlängs till sex månader. På så sätt förstärks stöd och skydd av barn i vårt samhälle.

Särskilt uttalande gjordes av Max Almflod (SD) enligt följande.

Vi ser mycket positivt på lagförslagets avsnitt avseende att Socialnämnden ska erbjuda brottsofferstöd i syfte att stödja och hjälpa personer som utsatts för brott och dennes anhöriga. Att hedersbrott och våld i nära relationer lyfts fram särskilt är värdefullt då dessa brott ska tas på stort allvar och utsatta ska ges stöd och förutsättningar att förändra sin situation.

Vi ställer oss något frågande till att inkomster till hemmavarande skolbarn över 21 år ska kunna beaktas vid bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd. På grund av rådande bostadsbrist i Stockholm är det många ungdomar som inte har möjlighet att flytta hemifrån. Vi ser här en risk i att dessa ungdomar kan komma att behöva försörja föräldrar som är i behov av ekonomiskt bistånd, vilket skapar en ännu större tröskel mellan dessa ungdomar och bostadsmarknaden.

Det är positivt att Socialnämnden ska kunna begära att den som erhåller försörjningsstöd ska delta i av nämnden anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet, men det är tveksamt varför detta endast ska kunna begäras under en begränsad tidsperiod.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Elvir Kazinic m.fl. (S) enligt följande.

- Förvaltningens förslag till beslut godkänns delvis
- Därutöver anfördes följande

Vår uppfattning är att alla som är i behov av grundläggande stöd och skydd från samhället ska få det. Det ska inte spela någon roll var man bor i Sverige för vilket stöd man får. Därför är det viktigt att kommuner verkar för att alla kan få rättssäkra, likvärdiga och lika tillgängliga insatser.

Översynen av socialtjänstlagen är efterlängtat. Behovet av en modernisering av lagstiftningen för att möta dagens samhälle är stor. Det är viktigt att en ny lagstiftning möjliggör ett arbete som utgår ifrån en helhetssyn på individen. För att detta ska kunna vara möjligt krävs det att marknadsorienterade styrningsmodeller som New Public Management får ge vika till förmån för professionerna och deras kunskande. Vi är övertygade om att medborgarna kommer att få bättre stöd och skydd om tilliten till professionen är hög. Förslaget om att tillföra krav om att verksamheten ska bedrivas i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet ligger helt i linje med vår uppfattning om hur kvaliteten i välfärden kan stärkas.

Vidare anser vi att det är positivt att utredningen förslår att målbestämmelserna ska kompletteras så att socialtjänsten ska främja jämställda levnadsvillkor. Med den tydliga jämställdhetsgrunden kan socialtjänstens insatser bidra till att jämställdhetsmålet om att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv kan uppnås.

Vi är övertygade om att sociala problem minskar om fokus läggs på det förebyggande arbetet. Forskning visar att tidiga och kunskapsbaserade insatser ska prioriteras för att varje individ ska få de bästa förutsättningarna genom livet. Tidiga och förebyggande insatser gör skillnad för den enskilde individen och leder till att spara på samhällets resurser på lång sikt. Därför är det glädjande att utredningen betonar vikten av att socialtjänsten lägger ett större fokus på det förebyggande arbetet. Vi ställer oss bakom utredningens förslag om att socialtjänsten ska ha ett förebyggande perspektiv och att den ska vara lätt tillgänglig. Med förslaget innebär det att den enskilde individen sätts i centrum och att samhället ska verka för att ingen ska behöva avstå från att söka stöd och skydd på grund av att den inte känner till var den kan få hjälp.

Det hade varit bra om utredningen hade berört hur betydelsefulla de ideella aktörerna är i arbetet för att tillgängliggöra socialtjänstens insatser för fler. De ideella aktörerna är viktiga samarbetspartner som med sin expertis och sitt nätverk kan bidra till att nya grupper nås och till att stärka det sociala arbetet. Alla söker sig inte till socialtjänsten när de behöver stöd och hjälp. Skälen kan vara olika men deras rätt att få stöd måste säkras och därför är det viktigt att kommunerna har en nära och god samverkan med civilsamhället.

Vidare hade det varit bra om utredningen tydligare lyft förstärkt samverkan mellan skola, förskola och socialtjänst i det förebyggande arbetet för att fånga upp barn och unga i riskzonen. Förskolan och skolan är viktiga för att alla barn och unga ska få en trygg uppväxt med god hälsa och för att de ska rustas med skyddsfaktorer. En förstärkt samverkan får långsiktiga konsekvenser när man tillsammans kan hindra att unga hamnar i utanförskap och kriminalitet.

En av våra farhågor är att administrationen kommer att öka när högre krav ställs på dokumentation. Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkt måste tas tillvara: *Med ökade krav på dokumentation finns även en risk för ökad administration och längre handläggningstider vilket speciellt inom det förebyggande arbetet skulle kunna leda till att insatser blir mindre lättillgängliga, om dessa inte undantas från dokumentationskravet. Utredningen menar att den ökade administrationen inte kan härledas till socialtjänstlagen.* Vi menar att oavsett om de ökande dokumentationskraven kommer på grund av lagstiftningen eller Socialstyrelsens föreskrifter så måste något göras. Professionen måste ha tid för klienterna och brukarna.

Utvidgat ansvar för samhällsplanering behövs. Alltför många kommuner glömmar bort att det finns samband mellan den fysiska och sociala miljön. Därför är det bra med tydliggörande om kommunernas ansvar i att vara aktiva i planering för att tidigt kunna tillgodose medborgarnas behov. Det utvidgade ansvaret överensstämmer väl med målsättningen om att stärka det förebyggande arbetet.

Utredningens förslag om att insatser ska kunna tillhandahållas utan behovsprövning vilar på goda intentioner om en lätt tillgänglig socialtjänst. Vi sympatiserar med intentionerna men menar att de fackliga organisationernas invändningar som har framförts i yttrandet måste höras. Att utredningen utan en konsekvensanalys har föreslagit att insatser som till exempel hemtjänst, korttidsboenden, skyddat boende för våldsutsatta, hem för vård och boende (HVB) och avhoppprogram ska erbjudas utan individuella behovsbedömningar är inte bra. Vi delar den uppfattning som har framförts av både de fackliga organisationerna och berörda förvaltningar inom Stockholms stad. Det finns en del insatser som inte är lämpliga att erbjuda utan behovsprövning.

Vi motsätter oss inte att kommunerna ska ha fler öppna verksamheter eller att uppsökande verksamheter ska utvecklas för att nå fler. Tvärtom så ser vi flera områden där insatser kan

erbjudas utan behovsprövning. Staden kan till exempel utveckla arbetet för att nå fler som befinner sig utanför arbetsmarknaden och därmed tidigt kunna erbjuda arbetsmarknadsinsatser.

Det vi skarpt motsätter oss är att en av de viktigaste principerna kommer att frångås, principen om att det är individens behov som avgör vilka insatser som ska ges. Om inte förslaget ändras kommer en resursförskjutning ske till de som inte har så stora behov på bekostnad av de som har stora stödbehov. Det grundläggande målet om likvärdighet och att socialtjänsten ska främja jämlikhet i levnadsvillkor kommer att fallera. För risken är stor att insatser till behövande och omsorgen om äldre som har stora stödbehov kommer att försämrats när undanträngningseffekter uppstår till följd av en avskaffad behovsprövning.

Det innebär inte att vi inte ser brister i det nuvarande systemet. En fungerande behovsprövning är i grunden likvärdig och möter behov utifrån individens behov. Alltför ofta riskerar detta dock att vara en idealbild. I verkligheten möter den objektivt grundade biståndsbedömningen ofta faktorer som påverkar vilka möjligheter socialtjänsten har. Alltifrån tillgängliga resurser för själva biståndsbedömningen till vilka resurser, i bred bemärkelse, som finns för beviljad insats påverkar biståndsbedömningen. Under en stor del av 2000-talet har den offentliga ekonomin försvagats till följd av skattesänkningar vilka urholkat de resurser som funnits för att bevilja biståndsbedömda insatser. Detta i sin tur riskerar i många fall ha inneburit en mer restriktiv tolkning av lagstiftningen än den som var lagstiftarens ursprungliga intentioner. Det är i ett sådant läge lätt att se lösningen i att avskaffa behovsprövningen. Det är dock att bortse från andra insatser som behöver göras.

En avskaffad biståndsbedömning riskerar också vara ett förslag som utöver ovanstående invändningar även leder till kvarhållningseffekter och stora kostnader för kommunerna. Vi har en stor oro för konsekvenserna: *Dessa risker bedöms särskilt stora om utredningens förslag att överlåta till privata utförare att bedöma om en insats som utföraren erbjuder ska kunna ges utan behovsprövning blir verklighet. Likaså ser förvaltningen en risk för ökad rättsosäkerhet för den enskilde om privata utförare ges möjlighet att påverka vilka de tar emot genom att hjälpa den enskilde att bedöma om det är rätt insats för personen ifråga.*

Utredningen har inte tagit hänsyn till att kommunerna har begränsade resurser och att förslaget riskerar att leda till att kommuner inför tak för insatser som erbjuds till olika individer. Inte heller har utredningen tagit hänsyn till att likställigheten mellan kommuner och medborgare kommer att försvagas.

Istället för att föreslå en avskaffad behovsprövning för exempelvis korttidsboenden, skyddat boende för våldsutsatta, HVB och avhopparprogram borde den fortsatta lagstiftningsprocessen fokusera på förslag som bidrar till ökad måluppfyllelse avseende lagstiftarens intention för att säkerställa att de med stora behov ska få dessa tillgodosedda.

Vi hade förhoppningar om att utredningen skulle föreslå en särslagstiftning för äldreomsorg för att höja ambitionerna och stärka äldreomsorgens förutsättningar. En särskild rättighetsbaserad äldreomsorgslagstiftning, som tillförsäkrar äldre rätten till goda levnadsvillkor, inflytande över sin egen situation och garanterar en god vård och omsorg möjliggör för en äldreomsorg som ger ett liv i delaktighet och att äldre kan delta i samhällslivet på samma grund som andra. Men istället antar den föreslagna nya socialtjänstlagen formen av en ramlag med större handlingsfrihet för kommunerna och mindre detaljreglering. Det blir då än mer viktigt att värna behovsprincipen, då resurser ska prioriteras till dem som är i störst behov.

En tydlig lag med krav på stat, regioner och kommuner som anger inriktning och ambitioner för att garantera den enskilde rätt till individanpassad vård och omsorg samt stöd och service behövs. Det nuvarande begreppet ”skälig levnadsnivå” har urvattnats mer och mer vartefter pengarna till välfärden inte räckt till och vi ser inte att den föreslagna ändringen till ”skäliga levnadsförhållanden” kommer att göra någon skillnad för den enskilde. Därför önskar vi att ”goda levnadsvillkor” istället ska användas.

Slutligen vill vi lyfta att det är bra att en ny socialtjänstlag får förtydligt barnrättsperspektiv. Flera av förslagen som syftar till att tillgodose barns rättigheter är bra. Vi vill särskilt lyfta förslaget att om förlänga tiden för socialnämndens uppföljning för barns situation. Det gäller dels när en utredning som gäller barns behov av stöd eller skydd avslutas utan beslut om insats, dels efter det att en placering i ett familjehem eller hem för vård eller boende har upphört. Det är bra att dagens bestämmelser om att uppföljningarna ska avslutas inom två månader förlängs till sex månader. På så sätt förstärks stöd och skydd av barn i vårt samhälle.

Särskilt uttalande gjordes av Ahmed Sharaf Abdi m.fl. (V) enligt följande.

Socialtjänstlagen är en av de hörnstenar i den svenska välfärden som nu står inför en stor förändring. Vi är försiktigt positiva till huvuddelen av de förändringar som föreslås, men tycker att det är negativt att man inte sett över ekonomiskt bistånd. Dessutom är det negativt för utredningen att det redan innan den startade fanns riktlinjer som bakband den då den inte fick föra fram förslag som kan bidra till kostnadsökningar. Det anser vi försvagar utredningen.

Vi hoppas att den nya socialtjänstlagen kommer tillrätta med de problem vi som parti under flera år sett att socialtjänsten brottas med, som detaljstyrning/ekonomistyrning, NPM, underfinansiering, privatisering av myndighetsutövning och utförande av insatser istället för frigörande och förebyggande arbete. Vi hoppas att den nya lagen tar avstamp i personalens perspektiv och de frågor som fackförbunden lyft fram och att klienten sätts i centrum.

Det finns fördelar med förslaget om slopade utredningskrav för många insatser, eftersom det sänker tröskeln för att söka sig till socialtjänsten. Förhoppningsvis leder slopade utredningskrav också till en minskad detaljstyrning.

Vi ställer oss dock frågande till varför vissa insatser som kan vara extremt kostsamma ska kunna föreslås utan en utredning, samtidigt som det fortfarande kommer krävas en utredning om en person vill ansöka om exempelvis pengar till julklappar som ligger utanför socialbidragsnorm.

Utredningens uttalade ambition är att stärka professionen, men där professionens utredningar verkligen kan utgöra en viktig grund, exempelvis en HVB-placering, så vill utredningen slopa kravet. Detta anser vi ger dubbla signaler. Att extremt dyra placeringar nu ska kunna göras utan utredning till förmån för de privata företag som driver många av dessa hem, kommer också gå ut över kommunens ekonomi och i utredningen finns inget som kompenserar för detta.

Kommunerna ges nu en möjlighet att styra utbudet utifrån kostnadsmässiga ramar, vilket leder till en ojämlikhet mellan kommuner och går ut över de medborgare som väljer att inte ta kontakt med en socialsekreterare. Detta kan leda till att endast resursstarka personer nyttjar socialtjänsten och de som inte är lika resursstarka blir utan insatser.

Vi hoppas att andemeningen med utredningen blir att socionomer kan fokusera på att skapa förutsättningar för att ägna sig mer åt förebyggande socialt arbete och mindre åt myndighetsutövning. Men då måste det fortsättningsvis också ges ekonomiska förutsättningar både från stat och kommun för att den nya lagen ska bli en ambitionshöjning.

Det är positivt med ett förtydligt barnrättsperspektiv genom att definiera begreppet "barnets bästa" och det är bra att reglera att barn ska ha rätt till information och att man måste förvissa sig om att barnet har förstått den information det får. Tidsramen för uppföljning av ett barns situation förlängs också från två till sex månader, vilket vi ser som positivt. Tyvärr finns ingen som helst ambitionshöjning för alla de barn som lever med försörjningsstöd, ett stöd som knappt höjts under de senaste åren.

Barnombud ska nu utredas vidare. Vi hade hellre sett att det genomförs direkt i alla kommuner. Många kommuner i landet har redan barnombud och ombuden är väldigt viktiga framförallt för att slå vakt om placerade barns rättigheter.

Det är bra att brukarnas möjlighet att ha inflytande över och påverka socialtjänstens arbete ökar och att det blir ett reglerat bemötandet mellan socialtjänst och klient i den nya lagen.

Vi behöver verkligen stärka professionens ställning och hoppas att den nya lagen ska bli ett steg i den riktningen, även om vi anser att utredningen inte nått hela vägen fram.

Särskilt uttalande gjordes av Janina Fond (SD) enligt följande.

Vi ser mycket positivt på lagförslagets avsnitt avseende att Socialnämnden ska erbjuda brottsofferstöd i syfte att stödja och hjälpa personer som utsatts för brott och dennes anhöriga. Att

hedersbrott och våld i nära relationer lyfts fram särskilt är värdefullt då dessa brott ska tas på stort allvar och utsatta ska ges stöd och förutsättningar att förändra sin situation.

Vi ställer oss något frågande till att inkomster till hemmavarande skolbarn över 21 år ska kunna beaktas vid bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd. På grund av rådande bostadsbrist i Stockholm är det många ungdomar som inte har möjlighet att flytta hemifrån. Vi ser här en risk i att dessa ungdomar kan komma att behöva försörja föräldrar som är i behov av ekonomiskt bistånd, vilket skapar en ännu större tröskel mellan dessa ungdomar och bostadsmarknaden.

Det är positivt att Socialnämnden ska kunna begära att den som erhåller försörjningsstöd ska delta i av nämnden anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet, men det är tveksamt varför detta endast ska kunna begäras under en begränsad tidsperiod.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Salar Rashid m.fl. (S) enligt följande.

- Förvaltningens förslag till beslut godkänns delvis
- Därutöver anfördes följande

Vår uppfattning är att alla som är i behov av grundläggande stöd och skydd från samhället ska få det. Det ska inte spela någon roll var man bor i Sverige för vilket stöd man får. Därför är det viktigt att kommuner verkar för att alla kan få rättssäkra, likvärdiga och lika tillgängliga insatser.

Översynen av socialtjänstlagen är efterlängtat. Behovet av en modernisering av lagstiftningen för att möta dagens samhälle är stor. Det är viktigt att en ny lagstiftning möjliggör ett arbete som utgår ifrån en helhetssyn på individen. För att detta ska kunna vara möjligt krävs det att marknadsorienterade styrningsmodeller som New Public Management får ge vika till förmån för professionerna och deras kunskande. Vi är övertygade om att medborgarna kommer att få bättre stöd och skydd om tilliten till professionen är hög. Förslaget om att tillföra krav om att verksamheten ska bedrivas i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet ligger helt i linje med vår uppfattning om hur kvaliteten i välfärden kan stärkas.

Vidare anser vi att det är positivt att utredningen förslår att målbestämmelserna ska kompletteras så att socialtjänsten ska främja jämställda levnadsvillkor. Med den tydliga jämställdhetsgrunden kan socialtjänstens insatser bidra till att jämställdhetsmålet om att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv kan uppnås.

Vi är övertygade om att sociala problem minskar om fokus läggs på det förebyggande arbetet. Forskning visar att tidiga och kunskapsbaserade insatser ska prioriteras för att varje individ ska få de bästa förutsättningarna genom livet. Tidiga och förebyggande insatser gör skillnad för den enskilde individen och leder till att spara på samhällets resurser på lång sikt. Därför är det glädjande att utredningen betonar vikten av att socialtjänsten lägger ett större fokus på det förebyggande arbetet. Vi ställer oss bakom utredningens förslag om att socialtjänsten ska ha ett förebyggande perspektiv och att den ska vara lätt tillgänglig. Med förslaget innebär det att den enskilde individen sätts i centrum och att samhället ska verka för att ingen ska behöva avstå från att söka stöd och skydd på grund av att den inte känner till var den kan få hjälp.

Det hade varit bra om utredningen hade berört hur betydelsefulla de ideella aktörerna är i arbetet för att tillgängliggöra socialtjänstens insatser för fler. De ideella aktörerna är viktiga samarbetspartner som med sin expertis och sitt nätverk kan bidra till att nya grupper nås och till att stärka det sociala arbetet. Alla söker sig inte till socialtjänsten när de behöver stöd och hjälp. Skälen kan vara olika men deras rätt att få stöd måste säkras och därför är det viktigt att kommunerna har en nära och god samverkan med civilsamhället.

Vidare hade det varit bra om utredningen tydligare lyft förstärkt samverkan mellan skola, förskola och socialtjänst i det förebyggande arbetet för att fånga upp barn och unga i riskzon. Förskolan och skolan är viktiga för att alla barn och unga ska få en trygg uppväxt med god hälsa och för att de ska rustas med skyddsfaktorer. En förstärkt samverkan får långsiktiga konsekvenser när man tillsammans kan hindra att unga hamnar i utanförskap och kriminalitet.

En av våra farhågor är att administrationen kommer att öka när högre krav ställs på dokumentation. Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkt måste tas tillvara: *Med ökade krav på dokumentation finns även en risk för ökad administration och längre handläggningstider vilket speciellt inom det förebyggande arbetet skulle kunna leda till att insatser blir mindre lättillgängliga, om dessa inte undantas från dokumentationskravet. Utredningen menar att den ökade administrationen inte kan härledas till socialtjänstlagen.* Vi menar att oavsett om de ökade dokumentationskraven kommer på grund av lagstiftningen eller Socialstyrelsens föreskrifter så måste något göras. Professionen måste ha tid för klienterna och brukarna.

Utvidgat ansvar för samhällsplanering behövs. Alltför många kommuner glömmer bort att det finns samband mellan den fysiska och sociala miljön. Därför är det bra med tydliggörande om kommunernas ansvar i att vara aktiva i planering för att tidigt kunna tillgodose medborgarnas behov. Det utvidgade ansvaret överensstämmer väl med målsättningen om att stärka det förebyggande arbetet.

Utredningens förslag om att insatser ska kunna tillhandahållas utan behovsprövning vilar på goda intentioner om en lätt tillgänglig socialtjänst. Vi sympatiserar med intentionerna men menar att de fackliga organisationernas invändningar som har framförts i yttrandet måste höras. Att utredningen utan en konsekvensanalys har föreslagit att insatser som till exempel hemtjänst, korttidsboenden, skyddat boende för våldsutsatta, hem för vård och boende (HVB) och avhoppprogram ska erbjudas utan individuella behovsbedömningar är inte bra. Vi delar den uppfattning som har framförts av både de fackliga organisationerna och berörda förvaltningar inom Stockholms stad. Det finns en del insatser som inte är lämpliga att erbjuda utan behovsprövning.

Vi motsätter oss inte att kommunerna ska ha fler öppna verksamheter eller att uppsökande verksamheter ska utvecklas för att nå fler. Tvärtom så ser vi flera områden där insatser kan erbjudas utan behovsprövning. Staden kan till exempel utveckla arbetet för att nå fler som befinner sig utanför arbetsmarknaden och därmed tidigt kunna erbjuda arbetsmarknadsinsatser.

Det vi skarpt motsätter oss är att en av de viktigaste principerna kommer att frångås, principen om att det är individens behov som avgör vilka insatser som ska ges. Om inte förslaget ändras kommer en resursförskjutning ske till de som inte har så stora behov på bekostnad av de som har stora stödbehov. Det grundläggande målet om likvärdighet och att socialtjänsten ska främja jämlikhet i levnadsvillkor kommer att falla. För risken är stor att insatser till behövande och omsorgen om äldre som har stora stödbehov kommer att försämrats när undanträningseffekter uppstår till följd av en avskaffad behovsprövning.

Det innebär inte att vi inte ser brister i det nuvarande systemet. En fungerande behovsprövning är i grunden likvärdig och möter behov utifrån individens behov. Alltför ofta riskerar detta dock att vara en idealbild. I verkligheten möter den objektivt grundade biståndsbedömningen ofta faktorer som påverkar vilka möjligheter socialtjänsten har. Alltifrån tillgängliga resurser för själva biståndsbedömningen till vilka resurser, i bred bemärkelse, som finns för beviljad insats påverkar biståndsbedömningen. Under en stor del av 2000-talet har den offentliga ekonomin försvagats till följd av skattesänkningar vilka urholkat de resurser som funnits för att bevilja biståndsbedömda insatser. Detta i sin tur riskerar i många fall ha inneburit en mer restriktiv tolkning av lagstiftningen än den som var lagstiftarens ursprungliga intentioner. Det är i ett sådant läge lätt att se lösningen i att avskaffa behovsprövningen. Det är dock att bortse från andra insatser som behöver göras.

En avskaffad biståndsbedömning riskerar också vara ett förslag som utöver ovanstående invändningar även leder till kvarhållningseffekter och stora kostnader för kommunerna. Vi har en stor oro för konsekvenserna: *Dessa risker bedöms särskilt stora om utredningens förslag att överlåta till privata utförare att bedöma om en insats som utföraren erbjuder ska kunna ges utan behovsprövning blir verklighet. Likaså ser förvaltningen en risk för ökad rättsosäkerhet för den enskilde om privata utförare ges möjlighet att påverka vilka de tar emot genom att hjälpa den enskilde att bedöma om det är rätt insats för personen ifråga.*

Utredningen har inte tagit hänsyn till att kommunerna har begränsade resurser och att förslaget riskerar att leda till att kommuner inför tak för insatser som erbjuds till olika individer. Inte heller har utredningen tagit hänsyn till att likställigheten mellan kommuner och medborgare kommer att försvagas.

Istället för att föreslå en avskaffad behovsprövning för exempelvis korttidsboenden, skyddat boende för våldsutsatta, HVB och avhopparprogram borde den fortsatta lagstiftningsprocessen fokusera på förslag som bidrar till ökad måluppfyllelse avseende lagstiftarens intention för att säkerställa att de med stora behov ska få dessa tillgodosedda.

Vi hade förhoppningar om att utredningen skulle föreslå en särslagstiftning för äldreomsorg för att höja ambitionerna och stärka äldreomsorgens förutsättningar. En särskild rättighetsbaserad äldreomsorgslagstiftning, som tillförsäkrar äldre rätten till goda levnadsvillkor, inflytande över sin egen situation och garanterar en god vård och omsorg möjliggör för en äldreomsorg som ger ett liv i delaktighet och att äldre kan delta i samhällslivet på samma grund som andra. Men istället antar den föreslagna nya socialtjänstlagen formen av en ramlag med större handlingsfrihet för kommunerna och mindre detaljreglering. Det blir då än mer viktigt att värna behovsprincipen, då resurser ska prioriteras till dem som är i störst behov.

En tydlig lag med krav på stat, regioner och kommuner som anger inriktning och ambitioner för att garantera den enskilde rätt till individanpassad vård och omsorg samt stöd och service behövs. Det nuvarande begreppet ”skälig levnadsnivå” har urvattnats mer och mer vartefter pengarna till välfärden inte räckt till och vi ser inte att den föreslagna ändringen till ”skäliga levnadsförhållanden” kommer att göra någon skillnad för den enskilde. Därför önskar vi att ”goda levnadsvillkor” istället ska användas.

Slutligen vill vi lyfta att det är bra att en ny socialtjänstlag får förtydligat barnrättsperspektiv. Flera av förslagen som syftar till att tillgodose barns rättigheter är bra. Vi vill särskilt lyfta förslaget att om förlänga tiden för socialnämndens uppföljning för barns situation. Det gäller dels när en utredning som gäller barns behov av stöd eller skydd avslutas utan beslut om insats, dels efter det att en placering i ett familjehem eller hem för vård eller boende har upphört. Det är bra att dagens bestämmelser om att uppföljningarna ska avslutas inom två månader förlängs till sex månader. På så sätt förstärks stöd och skydd av barn i vårt samhälle.

Särskilt uttalande gjordes av Anna Laine m.fl. (V) enligt följande.

Socialtjänstlagen är en av de hörnstenar i den svenska välfärden som nu står inför en stor förändring. Vi är försiktigt positiva till huvuddelen av de förändringar som föreslås, men tycker att det är negativt att man inte sett över ekonomiskt bistånd. Dessutom är det negativt för utredningen att det redan innan den startade fanns riktlinjer som bakband den då den inte fick föra fram förslag som kan bidra till kostnadsökningar. Det anser vi försvagar utredningen.

Vi hoppas att den nya socialtjänstlagen kommer tillrätta med de problem vi som parti under flera år sett att socialtjänsten brottas med, som detaljstyrning/ekonomistyrning, NPM, underfinansiering, privatisering av myndighetsutövning och utförande av insatser istället för frigörande och förebyggande arbete. Vi hoppas att den nya lagen tar avstamp i personalens perspektiv och de frågor som fackförbunden lyft fram och att klienten sätts i centrum.

Det finns fördelar med förslaget om slopade utredningskrav för många insatser, eftersom det sänker tröskeln för att söka sig till socialtjänsten. Förhoppningsvis leder slopade utredningskrav också till en minskad detaljstyrning. Vi ställer oss dock frågande till varför vissa insatser som kan vara extremt kostsamma ska kunna föreslås utan en utredning, samtidigt som det fortfarande kommer krävas en utredning om en person vill ansöka om exempelvis pengar till julklappar som ligger utanför socialbidragsnorm.

Utredningens uttalade ambition är att stärka professionen, men där professionens utredningar verkligen kan utgöra en viktig grund, exempelvis en HVB-placering, så vill utredningen slopa kravet. Detta anser vi ger dubbla signaler. Att extremt dyra placeringar nu ska kunna göras utan utredning till förmån för de privata företag som driver många av dessa hem, kommer också gå ut över kommunens ekonomi och i utredningen finns inget som kompenserar för detta.

Kommunerna ges nu en möjlighet att styra utbudet utifrån kostnadsmässiga ramar, vilket leder till en ojämlikhet mellan kommuner och går ut över de medborgare som väljer att inte ta kontakt med en socialsekreterare. Detta kan leda till att endast resursstarka personer nyttjar

socialtjänsten och de som inte är lika resursstarka blir utan insatser. Vi anser att alla medborgare måste ha rätt till alla delar av det stöd som socialtjänstlagen utgör, så inte kommuner av kostnadsskäl skär bort delar av sina kostsamma stöd och då tvingar bort kostsamma grupper.

Vi hoppas att andemeningen med utredningen blir att socionomer kan fokusera på att skapa förutsättningar för att ägna sig mer åt förebyggande socialt arbete och mindre åt myndighetsutövning. Men då måste det fortsättningsvis också ges ekonomiska förutsättningar både från stat och kommun för att den nya lagen ska bli en ambitionshöjning.

I utredningens uppdrag har det ingått att lämna förslag som underlättar samverkan mellan kommuner enligt utredningen så framgår det redan av lagen vilket har lett till att det inte har utretts. Det tycker vi är synd då en rekommendation från utredningen hade varit värdefull då vi upplever att samordnare inom socialtjänstens områden har visat sig ge bra output.

Det är positivt med ett förtydligt barnrättsperspektiv genom att definiera begreppet ”barnets bästa” och det är bra att reglera att barn ska ha rätt till information och att man måste förvissa sig om att barnet har förstått den information det får. Tidsramen för uppföljning av ett barns situation förlängs också från två till sex månader, vilket vi ser som positivt. Tyvärr finns ingen som helst ambitionshöjning för alla de barn som lever med försörjningsstöd, ett stöd som knappt höjts under de senaste åren.

Barnombud ska nu utredas vidare. Vi hade hellre sett att det genomförs direkt i alla kommuner. Många kommuner i landet har redan barnombud och ombuden är väldigt viktiga framförallt för att slå vakt om placerade barns rättigheter.

Det är bra att brukarnas möjlighet att ha inflytande över och påverka socialtjänstens arbete ökar och att det blir ett reglerat bemötandet mellan socialtjänst och klient i den nya lagen.

Vi behöver verkligen stärka professionens ställning och hoppas att den nya lagen ska bli ett steg i den riktningen, även om vi anser att utredningen inte nått hela vägen fram.

Södermalms stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Charlotte Lilja Pittuco m.fl. (V) enligt följande.

Socialtjänstlagen är en av de hörnstenar i den svenska välfärden som nu står inför en stor förändring. Vi är försiktigt positiva till huvuddelen av de förändringar som föreslås, men tycker att det är negativt att man inte sett över ekonomiskt bistånd. Dessutom är det negativt för utredningen att det redan innan den startade fanns riktlinjer som bakband den då den inte fick föra fram förslag som kan bidra till kostnadsökningar. Det anser vi försvagar utredningen.

Vi hoppas att den nya socialtjänstlagen kommer tillrätta med de problem vi som parti under flera år sett att socialtjänsten brottas med, som detaljstyrning/ekonomistyrning, NPM, underfinansiering, privatisering av myndighetsutövning och utförande av insatser istället för frigörande och förebyggande arbete. Vi hoppas att den nya lagen tar avstamp i personalens perspektiv och de frågor som fackförbunden lyft fram och att klienten sätts i centrum.

Det finns fördelar med förslaget om slopade utredningskrav för många insatser, eftersom det sänker tröskeln för att söka sig till socialtjänsten. Förhoppningsvis leder slopade utredningskrav också till en minskad detaljstyrning. Vi ställer oss dock frågande till varför vissa insatser som kan vara extremt kostsamma ska kunna föreslås utan en utredning, samtidigt som det fortfarande kommer krävas en utredning om en person vill ansöka om exempelvis pengar till julklappar som ligger utanför socialbidragsnorm.

Utredningens uttalade ambition är att stärka professionen, men där professionens utredningar verkligen kan utgöra en viktig grund, exempelvis en HVB-placering, så vill utredningen slopa kravet. Detta anser vi ger dubbla signaler. Att extremt dyra placeringar nu ska kunna göras utan utredning till förmån för de privata företag som driver många av dessa hem, kommer också gå ut över kommunens ekonomi och i utredningen finns inget som kompenserar för detta.

Kommunerna ges nu en möjlighet att styra utbudet utifrån kostnadsmässiga ramar, vilket leder till en ojämlikhet mellan kommuner och går ut över de medborgare som väljer att inte ta kontakt med en socialsekreterare. Detta kan leda till att endast resursstarka personer nyttjar socialtjänsten och de som inte är lika resursstarka blir utan insatser. Vi anser att alla medborgare måste ha rätt till alla delar av den stöd som socialtjänstlagen utgör, så inte kommuner av kostnadsskäl skär bort delar av sin kostsamma stöd och då tvingar bort kostsamma grupper.

Vi hoppas att andemeningen med utredningen blir att socionomer kan fokusera på att skapa förutsättningar för att ägna sig mer åt förebyggande socialt arbete och mindre åt myndighetsutövning. Men då måste det fortsättningsvis också ges ekonomiska förutsättningar både från stat och kommun för att den nya lagen ska bli en ambitionshöjning.

I utredningens uppdrag har det ingått att lämna förslag som underlättar samverkan mellan kommuner enligt utredningen så framgår det redan av lagen vilket har lett till att det inte har utretts. Det tycker vi är synd då en rekommendation från utredningen hade varit värdefull då vi upplever att samordnare inom socialtjänstens områden har visat sig ge bra output.

Det är positivt med ett förtydligt barnrättsperspektiv genom att definiera begreppet ”barnets bästa” och det är bra att reglera att barn ska ha rätt till information och att man måste förvissa sig om att barnet har förstått den information det får. Tidsramen för uppföljning av ett barns situation förlängs också från två till sex månader, vilket vi ser som positivt. Tyvärr finns ingen som helst ambitionshöjning för alla de barn som lever med försörjningsstöd, ett stöd som knappt höjts under de senaste åren.

Barnombud ska nu utredas vidare. Vi hade hellre sett att det genomförs direkt i alla kommuner. Många kommuner i landet har redan barnombud och ombuden är väldigt viktiga framförallt för att slå vakt om placerade barns rättigheter.

Det är bra att brukarnas möjlighet att ha inflytande över och påverka socialtjänstens arbete ökar och att det blir ett reglerat bemötandet mellan socialtjänst och klient i den nya lagen.

Vi behöver verkligen stärka professionens ställning och hoppas att den nya lagen ska bli ett steg i den riktningen, även om vi anser att utredningen inte nått hela vägen fram.

Särskilt uttalande gjordes av Christina Wallmark (SD) enligt följande.

Vi ser mycket positivt på lagförslagets avsnitt avseende att Socialnämnden ska erbjuda brotts-offerstöd i syfte att stödja och hjälpa personer som utsatts för brott och dennes anhöriga. Att hedersbrott och våld i nära relationer lyfts fram särskilt är värdefullt då dessa brott ska tas på stort allvar och utsatta ska ges stöd och förutsättningar att förändra sin situation.

Vi ställer oss något frågande till att inkomster till hemmavarande skolbarn över 21 år ska kunna beaktas vid bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd. På grund av rådande bostadsbrist i Stockholm är det många ungdomar som inte har möjlighet att flytta hemifrån. Vi ser här en risk i att dessa ungdomar kan komma att behöva försörja föräldrar som är i behov av ekonomiskt bistånd, vilket skapar en ännu större tröskel mellan dessa ungdomar och bostadsmarknaden.

Det är positivt att Socialnämnden ska kunna begära att den som erhåller försörjningsstöd ska delta i av nämnden anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet, men det är tveksamt varför detta endast ska kunna begäras under en begränsad tidsperiod.

§ 22**PM: Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47)**

Remiss från Socialdepartementet

Remisstid den 1 februari 2021

KS 2020/1252

Beslut

Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Socialdemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för eget förslag till beslut som redovisas i promemorian.

Samtliga ledamöter för Vänsterpartiet reserverar sig mot beslutet till förmån för eget förslag till beslut som redovisas i promemorian.

Särskilda uttalanden

Peter Wallmark (SD) hänvisar till Sverigedemokraternas särskilda uttalande som redovisas i promemorian.

Ersätтарыttrande

Lisa Palm (Fi) hänvisar till Feministiskt Initiativs ersätтарыttrande som redovisas i promemorian.

Ärendet

Kommunstyrelsen behandlar ett ärende om Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47). Borgarrådet Jönsson redovisar ärendet i en promemoria.

Förslag till beslut

Ordföranden föreslår att kommunstyrelsen beslutar enligt borgarrådsberedningens förslag till beslut.

Borgarrådet Wanngård (S) föreslår att kommunstyrelsen beslutar enligt Socialdemokraternas förslag till beslut.

Borgarrådet Lindblom (V) föreslår att kommunstyrelsen beslutar enligt Vänsterpartiets förslag till beslut.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunstyrelsen beslutar enligt borgarrådsberedningens förslag.

Signerat av

Detta dokument har signerats digitalt av följande personer

Namn	Datum
Anna,Jerlmyr	2021-01-28
Karin Björnsdotter,Wanngård	2021-01-27
MATS,LARSSON	2021-01-27
Jan Oskar,Jönsson	2021-01-27